

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, Iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Tractatvs IV. De Æternitate Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

TRACTATUS IV. DE AETERNITATE DEI.

Postquam de immensitate Dei, siue existentia in omni loco tractauimus, sequitur, vt de ipsius aeternitate, siue existentia in omni tempore tractemus. Continebit autem tractatus iste duas tantum, disputationes, Alteram de tempore & duratione rerum in vniuersum. Alteram de ipsa Dei aeternitate.

DISPUTATIO VIII.

De tempore, & duratione rerum.

Tres sunt praecipui huius disputationis termini, *Tempus*, quod dicitur imaginarium; (spatiumque temporale dici potest propter analogiam, quam habet cum spatio locali); *Tempus reale*; & *Duratio*, *Tempus* imaginarium, spatium ve temporale dicitur illa capacitas successione, seu motus successiuus, quam nos concipimus adinstar cuiusdam fluxus continui vndequeque aeterni, seu infiniti, idest, tam a parte ante, quam a parte post, completantisque, & quasi intra se recipientis sua partium successiuam, interminatamque extensionem, quaeunque quoquomodo existunt. *Tempus reale* dicitur fluxus iste motus Coelorum, a quo vicissitudo ista dierum, & noctium continuam successione fluentium provenit. *Duratio* denique dicitur id, a quo vnaquaeque res habet existere in tempore. De quibus sigillatim.

QUESTIO I.

Quid sit; in quo ve consistat duratio, siue existentia rei in tempore.

Duratio, si strictam vocis significationem spectes, nihil est aliud, quam perseverantia in existentia. Vnde, loquendo strictè, res non dicitur durare, cum primum incipit existere, sed post: sicut non dicitur conseruari, cum primum producitur, sed post. In tota verò praesenti disput. latius accipitur *Duratio*, pro qua nis scilicet existentia rei in tempore, siue diuisibili, siue indiuisibili, siue primo, in quo res incipit existere, siue sequente, in quo perseverat. Quemadmodum vbicatio, seu praesentia localis communiter sumitur pro existentia rei in quouis loco. Vt ergo de existentia in loco, qua

vbicatio dicitur, generatim examinauimus, in quo consisteret disput. 5. quaest. 1. ita modo examinandum aggredimur, in quo consistit existentia in tempore, quam, late accepto hoc vocabulo, durationem vocamus. In praesenti autem non de duratione Dei, de qua postea, sed tantum de duratione creaturarum, & vniuersim omnium a Deo distinctorum correspondentium tempori agetur.

Supposito autem ex dictis in Pharo Scient. disput. 9. quaest. 6. quod existentia rei creatae non est aliquid realiter superadditum essentiae eius, sed quid omnino cum illa realiter identificatum, potissima difficultas huius quaestionis est. An existere rem in tempore aliquo, siue durare in illo, importet aliquid distinctum realiter ab ipsa re existente, & a tempore; vel prorsus nihil.

Prima sententia est, durationem rei in aliquo tempore nihil esse realiter rei superadditum, sed vel formalitatem ab ipsa re realiter indistinctam, vel denominationem ei semixtrinsecam coexistentiam sui cum tali tempore. Huius sententiae sunt Soar. disput. 50. Metaphys. sect. 1. & seqq. saepeque alibi. Vazq. 1. par. disput. 33. cap. 3. Molina quaest. 3. artic. 4. disput. 2. Valent. disput. 1. quaest. 1. punct. 3. Gillius lib. 2. tract. 10. cap. 6. num. 3. Pererius. lib. 12. Phys. cap. 5. proposit. 3. & 4. Pasol. 1. par. quaest. 10. artic. 1. dubit. 2. Alarc. tract. 6. disput. 6. cap. 7. num. 19. Pet. Hurt. disput. 17. Metaph. lect. 3. sub. 4. Franc. Alf. disput. 24. Phys. sect. 2. Ouedo contr. 16. Phys. punct. 1. Spinoz. disput. 12. Phys. sect. 4. Tellez disput. 45. Metaph. sect. 1. & apud eos alij.

Secunda verò sententia est, durationem rei creatae accidens quoddam esse realiter ei superadditum, ipsique inherens, a quo habet, in tali, aut tali tempore existere. Non secus, ac praesentia localis rei creatae iuxta sententiam communem probatam a nobis supra disput. 5. quaest. 1. accidens est ei realiter superadditum, ipsique inherens, a quo habet, in tali, aut tali loco existere. Hanc tenent D. Bonau. in 2. distinct. 2. 1. par. distinct. artic. 1. quaest. 3. Ricard. Maior, Argent. Henr. Tabel. & Conimbric. quos pro hac sententia refert, & sequitur Rub. in Phys. lib. 4. tract. de tempore quaest. 4. Salas 1. 2. tract. 7. disput. 2. sect. 12. num. 122. Murcia lib. 4. Phys. disput. 3. quaest. 4. Arriaga late eam probans in Physic. disput. 15. sect. 1. Card. Lugo tom. de Sacram. disput. 5. de Eucharist. sect. 5. num. 132. Carlet. disput. 38. Phys. sect. 1. Lynce lib. 7. Phys. tract. 2. cap. 2. & alij multi

multi recentiores. Neque abs re pro sententiâ istâ videntur aduocari posse Thomistâ, qui cum S. Tho. docent, existentiam creaturæ realiter ab eius essentiâ distingui. Exponi namque posse videntur, non de essentiâ præcisè, sed de essentiâ in tempore, quæ est ipsa duratio. Porro plerique huius sententiæ Auctores omnem durationem creatam penes diuisibilitatem spatij temporalis, seu temporis imaginarij, cui correspondet, diuisibilem ponunt, atque adeo compositam ex partibus suapte essentiâ successiuis, affixisque partibus dicti temporis, quo pacto partes vbiicationis extensæ localiter affixæ suapte essentiâ dicuntur partibus spatij localis. Non tamen desunt, qui durationem rerum permanentium indiuisibilem ponant in ordine ad tempus, atque adeo intrinsicè non successiuam. Durationem autem esse modum quemdam realiter superadditum, atque ita se ipso afficientem rem durantem, ceteri huius sententiæ Auctores aut expriment, aut supponunt, præter Arriag. Carlet. & Lynce, qui censent, esse, aut posse esse rem per vniõnem intermediam vnitam duranti. Sicut idem censuerunt de præsentia comparatione rei præsentis. Nonnulli verò eorundem Auctorum cum Card. Lugo tom. de Incarn. disput. 19. sect. 1. num. 20. opinantur, durationem ab actione, qua res durans producitur, & conseruatur, realiter distinctam non esse.

Propositio I.

5 Existere rem creatam aliquando, siue in aliquo tempore, aliquid importat distinctum realiter ab ipsâ re creatâ, & tempore: non secus, atque existere rem creatam alicubi, siue in aliquo loco, aliquid importat distinctum realiter ab ipsâ re creatâ, & loco.

Suppono vt principium certum apud omnes Auctores tam primæ, quàm secundæ sententiæ, res creatas, quæ de facto dantur, de quibusque sermo est in propositione, non esse affixas essentialiter alicui determinato tempori, determinatas ve essentialiter ad existendum in illo præ cæteris ex hypothesi, quod existant: sed esse ex suâ naturâ indifferentes ad existendum in hoc, aut in altero tempore: sicut indifferentes sunt ad existendum in hoc, aut in altero loco. Itaque, vt Deus creauit animam Petri verbi gratia in hoc sæculo post mille, & sexcentos annos à Christo natò, potuit creasse eandem in aliquo ex sæculis anterioribus, vel ad aliquod ex subsequentiibus eiusdem creationem differre. Et, vt Deus creauit hunc Mundum in tali parte spatij temporalis, seu temporis imaginarij, potuit aut ante, aut post illam pro arbitratu suo creare. Et, vt ego vsque ad hodiernum diem vixi, potui in aliquo ex annis præteritis vitam finisse; quo fieret, vt non existerem in tempore hodierno, in quo existo. Itaque de hoc principio nemo est, qui dubitet. Ex quo semel statuto censeo, propositionem nostram satis apertè, & efficaciter probari.

6 Probatur autem primò sic. Existere Petrum hodie, & existere Petrum, duo quæpiam sunt realiter separabilia. Ergo existere Petrum hodie, & existere Petrum, duo quæpiam sunt realiter inter se distincta. Ergo existere Petrum,

hodie, aliquid importat reale, quod non importat, existere Petrum: hoc autem dicimus durationem hodiernam Petri. Vtrique consequentia est euident: quia, quæ realiter sunt separabilia, non possunt non esse realiter distincta; & quoties duo quæpiam realiter sunt distincta, non potest non importare vnum aliquid reale, quod non importat aliud. Antecedens autem non minùs euidenter ostenditur: quia heri dabatur, existere Petrum, & tamen non dabatur, existere Petrum hodie; quod est, alterum horum ab altero separatum fuisse realiter; atque adeo ea realiter separabilia esse.

Respondent Aduersarij; existere Petrum hodie, includere quidem aliquid præter existere Petrum, quod dabatur heri, nempe existentiam temporis hodierni, quæ non dabatur heri; temporis, inquit, hodierni non realis, (quia duratio rerum non dependet à tempore reali, cum & ipsum reale tempus independenter ab alio reali tempore duret, & quæuis res alia durare possit independenter ab illo), sed imaginarij. Contra tamen; quia, præterquam quòd tempus imaginarium nihil est reale actuale, vt postea ostendemus, & Aduersarij consentunt; existere Petrum hodie, adhuc importat aliquid amplius, quàm existere Petrum, & existere hodiernum tempus imaginarium; quia hæc duo adhuc sunt separabilia realiter ab hoc, quod est, existere Petrum hodie. Si enim Petrus, qui existit heri, iam hodie non existeret, vt fuit possibile, cras foret verum, existisse Petrum, & existisse hodiernum tempus; & tamen non fuisset verum, existisse Petrum hodie. Quod argumento est manifesto, duo illa ab hoc tertio realiter esse distincta: de eodem enim nequeunt duo contradictoria verificari; atque adeo existisse Petrum hodie, aliquid reale importare, præter existisse Petrum, & existisse hodiernum tempus. Quod dicimus nos esse hodiernam, & superadditam durationem.

Respondent Aduersarij, durationem hodiernam Petri, præter existentiam Petri, & existentiam hodierni temporis, amborum coexistentiam, coniunctionem ve existentialem importare; vel, vt alij explicant, æqualem vtriusque existentie distantiam à puncto aliquo fixo, vt à puncto creationis Mundi. Benè. Sed infirma argumentum. Coexistere Petrum cum tempore hodierno, vel æquè distare à puncto creationis Mundi, est aliquid realiter separabile, ab existere Petrum, & existere tempus hodiernum, vt constat ex dictis; siquidem dari possunt in rerum naturâ ista duo; quin Petrus coexistat cum tempore hodierno, aut æquè, atque illud, distet à puncto creationis Mundi; vti darentur in casu nuper proposito. Ergo coexistere Petrum cum tempore hodierno, aut æquè, ac illud, distare à puncto creationis Mundi, quidpiam est distinctum realiter ab existere Petrum, & existere tempus hodiernum, atque adeo aliquid reale importans, præter ista duo; quod est duratio hodierna Petri.

Vel aliter idem ipsum sic potest vgeri. 9 Obiectum huius propositionis, *Antichristus, & tempus crastinum existent*, est verum. Obiectum verò huius, *Antichristus, & tempus crastinum simul existent*, non est verum. Ergo ista obiecta realiter inter se distinguntur. Repugnat enim, vt de eodem obiecto reali verificentur simul duo contradictoria; qualia sunt, esse verum, & non esse

esse verum, Ergo obiectum secundum aliquid importat reale, quod non importat primum, nimirum durationem crastinam Antichristi non extitutam, Respondent iterum Recentiores, esse quidem verum, tum Antichristum, tum tempus crastinum extitutum: sed non cum equali distantia ab hodierno tempore, prout erat necesse, vt Antichristus in die crastino duraret, Miror tamen, hos Recentiores non aduertere, semper nostrum eadem vi instaurari posse argumentum. Etenim loco illius obiecti, *Antichristus, & tempus crastinum simul existent*, ponatur hoc, *Antichristus, & tempus crastinum aequè distanter ab hodierno tempore existent*. Eademque prorsus efficaciam premet discursus factus, vt constat. Quod semper continget, quibusuis semper ibidem positis Aduersariorum terminis. In summam namque, quidquid dicitur esse duratio crastina Antichristi, siue coexistentia Antichristi cum tempore crastino, siue simultaneitas eorum, siue æqui distantia à puncto fixo, siue quidpiam aliud: certum est, complexum ex Antichristo, & tempore crastino esse futurum, & durationem crastinam Antichristi non esse futuram. Certum est etiam, Deum videre futurum, quidquid includitur in tali complexo, & non videre futuram talem durationem, Ergo talis duratio non potest non distingui realiter à tali complexo, ab omnibusque partibus eius tum collectivè, tum distributivè usurpatis.

10 Vrgetur deinde idem ipsum aliter. Equè repugnat, esse aliquid futurum, & non esse futurum id, quod est idem cum illo, ac repugnat, esse aliquid præsens, & non esse præsens id, quod est idem cum illo: siquidem tam primum, quam secundum contradictionem implicat, vt est notissimum. Ergo si duratio crastina Antichristi est idem cum aggregato ex tempore crastino, & Antichristo, & hoc est futurum; repugnat talem durationem non esse futuram. At tale aggregatum vere est futurum; secus talis duratio, Ergo hæc cum illo non est idem.

11 Præterea aliter. Esse futurum aggregatum ex tempore crastino, & Antichristo, compatibile est cum eo, quod Antichristus, & tempus crastinum non penetrantur temporaliter. Sed esse futuram durationem crastinam Antichristi, non est compatibile cum eo, quod Antichristus, & tempus crastinum non penetrantur temporaliter. Ergo, esse futurum tale aggregatum, aliud quid est realiter ab esse futuram talem durationem; proindeque hæc ab illo distinctum quid realiter est, Dico autem penetrari temporaliter ea, quorum vnum temporaliter intra aliud est iuxta inferius dicenda.

12 Vnde denique aliter. Duratio crastina Antichristi essentialiter sibi vendicat penetrationem temporalem Antichristi cum tempore crastino, Sed neque existentia Antichristi, neque existentia temporis crastini, neque vtriusque binarium vendicant sibi essentialiter talem penetrationem; siquidem eam de facto non sunt habitura, quando de facto sunt futura. Igitur duratio crastina Antichristi realiter est quid distinctum à tali binario, & eius partibus.

13 Hinc secundò probatur propositio à priori, Quoniam vnaquæque res creata indifferens est, vt supposuimus ex omnium consensu, ad existendum in hoc, aut in alio tempore, idque etiam post factam suppositionem, quod talia tempora sunt

futura, vnumquodque in suo gradu. Igitur, vt determinetur ad existendum in hoc potius, quam in alio tempore, aliquid debet ei adiungi suapte naturâ determinatum ad hoc tempus præ alio. Consequentia est euidentis. Quia, quod per se non est tale, per aliud sibi adiunctum debet habere, tale esse; atque adeò res, quæ per se non habet, esse existens in hoc tempore potius, quam in alio, per aliud sibi adiunctum debet necessario id habere. Dices, per tempora ipsa determinari vnamquamque rem aliâs existentem, vt existat potius in hoc, quam in alio. Sed contra primò, Quia etiam ex suppositione temporum permanet vnaquæque res aliâs existens cum suâ prædictâ indifferentiâ, vt statumus. Ergo aliquid aliud præter tempora desideratur, quo talis indifferentiâ tollatur. Contra secundò, Quia quoduis tempus non aliter, quam per suam existentiam, qualis qualis ea est, determinare potest rem aliâs existentem, vt in ipso præ alio existat, vt constat. Sed, suppositâ existentia cuiusvis temporis, adhuc vnaquæque res aliâs existens manet indifferens ad existendum in ipso, vel non existendum: siquidem suppositâ existentia temporis hodierni, potui ego non existere in ipso existens in alijs temporibus: innumeratæ res non existunt hodie, quæ potuerunt hodie existere; de factoque in alijs temporibus, aut existerunt, aut existunt. Igitur, præter quoduis tempus existens, aliquid aliud determinatum deest, vt vnaquæque res aliâs existens in ipso præ alio sit existens. Quod durationem superadditam dicimus.

Tertiò probatur propositio. Quia, velle 14 Deum efficaciter existentiam Petri in tempore A, non est velle existentiam Petri dumtaxat. Aliâs idem esset, velle existentiam Petri in tempore A, ac velle existentiam Petri in tempore B. Quod est absurdum. Nec est, velle existentiam Petri, & existentiam temporis A dumtaxat; (dato quod tempus A imaginarium, de quo agitur, volubile sit à Deo efficaciter, quod tamen est falsum). Aliâs non posset Deus velle existentiam Iohannis in tempore A, & existentiam Petri in alio quouis tempore, quin vellet existentiam Petri in tempore A: siquidem id ipsum esset velle existentiam Petri, & existentiam temporis A. Quod tamen etiam est absurdum. Igitur, velle Deum existentiam Petri in tempore A, velle aliquid aliud est præter existentiam Petri, & existentiam temporis A. Quod nos dicimus durationem Petri suapte essentiali respondentem tempori A.

Si dicat aliquis, volitionem, qua Deus vult 15 existentiam Petri in tempore A, ex parte obiecti nihil aliud tangere præterquam tempus A, & Petrum; ex peculiari tamen modo tendendi, tangendique ea duo habere, vt non possit non ponere Petrum existentem in tempore A, quod tamen aliæ volitiones non habent, etsi integre tangant idem obiectum. Contra primò, Quia hoc iam est manus dare, & fateri, hoc, quod est, Petrum existere in tempore A, præter existentiam Petri, & temporis A, aliquid aliud inuoluere, prout argumenta nostra contendunt, nempe peculiarem Dei volitionem. Contra secundò, Quia iuxta hunc modum philosophandi equali iure possent in peculiarem Dei volitionem referri omnes modi rerum creaturam. Atque ita dici, præsentiam, qua vnaquæque res est in loco, nihil aliud esse à peculiari Dei volitione, qua Deus vult, vt sit in eo loco. Motum localem nihil esse aliud

aliud à serie peculiarium Dei volitionum se succedentium, ponentiumque rem successiue in spatio extenso locali. Actionem, qua ignis producit calorem, & quæuis causa suum effectum, nihil esse aliud à peculiari Dei volitione, quæ vult, vt talis effectus existat à tali causâ, cum posset velle, vt existeret ab aliâ. Vnionem, quæ qualibet extrema vniantur, aliud non esse à peculiari Dei volitione, quæ vult, vt vniantur, &c. Quod esset totam Philosophiam, ac Theologiam inuertere. Contra tertio. Quia pro effectibus formalibus, quos deprehendimus in rebus, non est recurrendum ad volitionem diuinam tanquam ad formam, aut partiale eorum constitutum, nisi quando ita sunt morales, vt sine tali volitione consistere non possunt, vt est punitio peccatorum, remuneratio meritorum, & similes. At duratio rerum in tempore nihil habet moralitatis, sed quid prorsus physicum est, vt ex se patet. Igitur integrè est constituenda ex parte obiecti volitionis diuinæ. Quod fieri non potest, nisi, præter existentiam rei durantis, & tempus, aliqua insuper forma physica superaddatur, vt argumenta nostra probant.

16 Quarto probatur propositio. Quia præsentia rerum in loco non potest non esse forma realiter superaddita, intrinsecaque rei præsentis, vt disp. 5. quæst. 1. probauimus, & consentitur Aduersarij. Ergo duratio rerum in tempore non potest non esse forma realiter superaddita, intrinsecaque rei durantis. Negant paritatem. Quia, inquit, cum spatium locale sit permanens quoad omnes suas partes, per nullius nouum aduentum potest determinari res ad existendum denuò hic, aut ibi, vbi antea non erat; necesseque subinde est addere formam denuò aduenientem, per quam determinetur. At verò, cum spatium temporale è contra quoad omnes suas partes sit successiuum, per vnifcuiusque aduentum determinatur res existens, vt illi coexistat, siue ei correspondeat, siue in ea duret; quin sit necessaria vlla alia forma, qua res intrinsecè mutetur. Quemadmodum, arbor plantata in ripâ fluminis absque vllâ sui mutatione intrinsecè sit successiue præsens, seu correspondens omnibus partibus aquæ successiue fluentibus.

17 Contra tamen est primò. Quia, licet ob differentiam datam spatij localis, & temporalis efficeretur, vt partes huius præ illius rem semel iam existentem in aliqua primâ se ipsis determinarent extrinsecè, vt sibi denuò succedentibus denuò coexisteret absque aliâ intrinsecè formâ superadditâ successiue. At certè, vt res inciperet existere in primâ potius, quàm in secundâ, vel tertiâ, ipsa pars prima determinare non posset; cum nihil peculiare ea habeat præ cæteris, ratione cuius inciperet res existere in illâ potius, quàm in secundâ, vel tertiâ, vel aliqua aliâ ex anterioribus. Aliquod ergo determinatum superaddendum esset; quod, cum nequat esse volitio Dei, vt constat ex paulò antea dictis, esset duratio superaddita suapte naturâ ponens rem in primâ temporis parte, in qua existere inciperet. Quemadmodum, vt arbor aliâs indifferens ad existendum prope flumen, vel procul, extrinsecam, & successiuam è propinquo correspondentiam habeat cum omnibus partibus aquæ successiue fluentibus, prius necessariò debet per præsentiam intrinsecam sibi, & superadditam prope flumen locari. Ex quo patet, per successionem, quam habent partes spatij tempora-

lis præ partibus spatij localis, non excludi necessitatem omnis superadditæ durationis. Siquidem saltem in primâ parte spatij temporalis, in qua vnaquæque res incipit esse, illam necessariò debet habere.

Verùm, quòd non solum in primâ, sed in 18 omnibus, in quibus durat, debeat illam habere, æquè, ac in omnibus partibus spatij localis in quibus sit præsens præsentiam superadditam, habet, aliunde ostenditur. Quoniam, etsi partes spatij temporalis à partibus spatij localis in successione differant, conueniunt tamen cum illis in indifferentiâ, quam habent, vt penetrentur, vel non penetrentur cum rebus aliâs existentibus; quæ indifferentiâ, vt nequit tolli à partibus spatij localis in ordine ad penetrationem localem, nisi per præsentiam superadditam, ita nequit tolli à partibus spatij temporalis in ordine ad penetrationem temporalem, nisi per superadditam durationem.

Quod vt penitus tandem comprehendatur, 19 animaduertenda est quædam generalis, atque certissima denominationum doctrina alibi à nobis demonstrata. Nimirum. Quoties duo quæpiam extrema se ipsis, & nullâ aliâ interueniente entitate, aliquam denominationem subeunt prout existentia, non potest non talis denominatio adeò esse illis necessaria, & essentialis, vt nullam ad carendum illa indifferentiam habeant ex suppositione, quòd existant. Est clarum. Quia, cum illa denominatio ab ipsis extremis non distinguatur à parte rei; siquidem illa sola sunt realia fundamenta eius, vt ponimus; tam necessarium est, illam habere, dum existunt, quàm necessarium est, habere se ipsa, siue esse id ipsum, quòd sunt. Sic, quia quantitas A, & quantitas B à se ipsis solis denominantur æquales, distinctæ, dissimiles, commensurabiles, &c. impossibile omninò est, eas existere, quin sint æquales, distinctæ, dissimiles, commensurabiles, &c. Quoties verò duo quæpiam extrema prout existentia indifferentia sunt ad subeundam denominationem aliquam; quia existere aliquando possunt, quin illam subeant; tunc talis denominatio ab ipsis solis nasci non potest; sed aliquod aliud insuper fundamentum reale eius debet interuenire. Hoc dictum demonstratur ex primo. Quia, si ex solis extremis proueniret denominatio, citra omnem indifferentiam esset eis necessaria, vt vidimus. Ergo, quando non est eis necessaria, non prouenit ex illis solis. Ergo ex alio quopiam.

Ex his ostendo satis clarè, non posse rem 20 creatam existere in vllâ parte spatij temporalis, seu temporis imaginarij absque superadditâ duratione. Quia hoc, quòd est, talem rem in tali parte temporis existere, siue in ea durare, siue cum eâ mutuo penetrari temporaliter, denominationes sunt non necessariae, & essentialis, sed accessoriae, & contingentes his duobus extremis prout existentibus, siquidem ambo possunt existere, quin mutuo temporaliter penetrentur, & quin alterum existat, siue duret in alio, vt constat. Ergo tales denominationes non ex solis istis extremis, sed ex aliquo alio insuper fundamento realiter interueniente proueniunt. Quod, cum non sit volitio Dei, vt constat ex dictis; erit duratio superaddita. Aliud enim excogitabile esse non potest, vt & Aduersarij ipsi supponunt.

Quintò probo ab absurdo propositionem. 21
Quia

Quia si vnaquæque res per suam dumtaxat, & temporis imaginarij existentiam (qualis qualis hæc est, de quo postea) in tali tempore duraret, nulla res semel producta à Deo, & existens posset duratione privari, sed necessariò semel in aliquo tempore existens semper, & in toto tempore subsequente, prouindeque in æternum existeret. Cùm enim durare rem in omnibus partibus totius æterni temporis subsequentis, nihil sit aliud in datà hypothesi, quàm, rem habere existentiam, & tales temporis partes habere esse, quale habent, cùm dicuntur existere; supponitur enim denominationem istam ex his dumtaxat extremis, nihilo alio interueniente, confurgere. Cùm item Deus impedire non possit, quominus partes dicti temporis successiuè in æternum fluant, & habeant esse, quale quale habent, vnaquæque in suo gradu, iuxta postea dicenda; atque adeò ablatio huius extremi denominationis prædictæ non cadat sub potestatem Dei; hoc ipso, quòd Deus semel poneret extremum alterum dando existentiam rei, nullatenus esset iam impedibilis dicta denominatio; nullaque subinde potentià posset iam fieri, vt res non duraret in æternum, quòd erat absurdum probandum.

22 Sed cur, inquires, in datà hypothesi non poterit Deus rem semel existentem destruere? qua destructa mox cesabit eius duratio? Dico: quia impossibile est rem destrui, & perire, duratione eius perseverante; eo quòd durare non potest in tempore, quòd non existit, vt est notissimum. In datà autem hypothesi duratio rei semel existentis cesare non potest. Igitur neque res ipsa potest destrui, & perire. Cùm enim durare rem in datà hypothesi, nihil sit aliud, quàm, quòd res sic semel existens secundum se in rerum naturà, & quòd tempus in quo durat, suo modo etiam existat: quàm impossibile est, & chymericum, vt res semel existens secundum se in rerum naturà, non sit semel existens secundum se in rerum naturà, tam impossibile est, & chymericum in datà hypothesi, vt cesset rei duratio. Quippe ex defectu alterius extremi cesare non potest: eùm non sit minùs chymericum, & impossibile, vt fluxus continuus partium æterni temporis, quo pacto ille habet esse, se sistat, & cesset.

23 Sextò probatur propositio. Quoniam, nisi essent possibiles superadditæ durationes, se ipsis affixæ essentialiter spatio temporali, se ipsis essentialiter successiuæ, seque ipsis essentialiter tantum distantes inuicem temporaliter, nec plus, nec minùs, aut temporaliter contiguæ, impossibile esset tempus; sicut esset impossibilis locus, nisi essent possibiles vbiocationes essentialiter immobiles, & inter se inuicem tantum distantes, &c. prout dicebamus disput. 5. quest. 1. At tempus esse impossibile, dici non potest. Ergo nec dici potest, esse impossibiles superadditæ durationes habentes proprietates commemoratas. Minor est certa; & consequentia bona. Probat maior: quia, vt est de conceptu essentiali loci iuxta omnium consensum, esse immobilem, tantumque subinde distantem ab alijs locis, nec plus, nec minùs, aut eis contiguum, &c. ita est de conceptu essentiali temporis iuxta omnium etiam consensum, esse essentialiter successiuum, constareque partibus suapte essentià aut contigujs, aut tantum inter se distantibus, nec plus, nec minùs; atque adeò componentibus se-

riem quamdam extensionis temporalis ex suis certis, fixisque gradibus essentialiter inuariabilibus coalescentem; prout amplius ex dicendis constabit. Hoc autem habere nequit tempus nisi à durationibus, quæ habeant proprietates commemoratas; quandoquidem illas non habent cætera entia, non solum permanentia, sed successiuæ, vt motus. Cuncta quippe indifferentia, sunt ad existendum in hoc spatio temporali, vel alio; partesque motus non essentialiter, sed ex accidente sunt successiuæ; possent enim, quantum de se est, absque vllà successione à Deo in momento causari. Quòd si durationes prædictarum proprietatum possibiles sunt, de facto etiam dantur in rebus: quia de facto dantur temporarum tales proprietates habentia, à quibus & res ipsæ illas mutuuntur prout durantes in talibus temporibus, vt ex dicendis amplius constabit.

Septimò denique probari potest propositio 24 auctoritate Patrum sæpe docentium in eo ab æternitate Dei durationem creaturæ differere, quòd illa (prout condistincta scilicet à tempore extrinseco) indiuisibilis est, & tota simul: in hac verò distinguere est præsens, præteritum, & futurum. Hæc enim tria distinguere non possent in duratione creaturæ permanentis, vt Angeli, prout condistincta similiter à tempore extrinseco, nisi ea esset superaddita, & diuisibilis, & successiuæ. Videantur ad rem Boet. lib. 5. de consol. prosà vlt. Ansel. in Monol. cap. 18. 21. & 24. August. lib. 11. Confess. cap. 14. & tract. 99. in Ioan. Greg. lib. 4. Moral. cap. 27. Pet. Damian. epist. 4. de omnipotentia Dei cap. 6. Bernard. ferm. 8. in cant. Isido. lib. 1. sentent. & lib. de summo bono cap. 6. & alij. Ex quorum verbis apparebit, eos pro nostrâ sententiâ stare, nec posse sine violentiâ trahi in oppositam.

Restat modò, vt argumenta diluamus, quæ 25 contra propositionem datam opponi solent. Sit, que primum vulgare illud, quo præscribitur, ne multiplicentur entitates sine necessitate. Cæterum quanta sit necessitas superadditæ durationis, satis superque ostendunt argumenta à nobis pro illa facta.

Secundò obijcitur. Deus durat sine dura- 26 tione superaddita. Ergo & creatura potest. Nego consequentiam, quòd attinet ad creaturas indifferentes ad existendum in hoc vel altero tempore, quales fere sunt, quæ dantur de facto, Deus enim non ita est indifferens, sed determinatus à se ad existendum in omni tempore. Vtrum autem sit possibilis, aut etiam detur aliqua creatura determinata suapte essentià ad existendum in aliquo tempore, atque adeò non indigens ad durandum in illo superadditâ duratione, inferius proposit. 4. dicetur.

Tertio obijcitur. Si daretur duratio super- 27 addita rei existenti, prius naturâ existeret ipsa res, quàm talis duratio, utpote cuius illa causa materialis esset, sed non existeret extra omne tempus: quia non datur extra. Ergo existeret in aliquo tempore. Ergo duraret in illo prius naturâ, quàm haberet superadditam durationem. Hæc igitur ad durandum impertinens est. Respondeo primò, hoc argumentum etiam fieri posse contra præsentias locales superadditas, seruata proportione. Quas tamen fere omnes admittunt. Respondeo secundò, in præsentia etiam materiâ eadem vi militare illud contra Adversarios; prouindeque ab illis etiam solui debe-
re:

re: apud quos existentia rei præcisè sumpta etiam est prius naturâ, quàm rei duratio: quia hæc præter rei existentiam aliquo modo includit tempus, in quo res durat; & omnis pars prius naturâ est, quàm totum coalescens ex illâ. Tum, quia ab existentia rei ad durationem eius in tali tempore non valet subsistendi consequentia, benè tamen è contra; quo titulo etiam iuxta definitionem Aristotelicam non potest non existentia rei in omni sententiâ prius naturâ esse, quàm rei duratio in tali tempore. Respondeo ergo tertio pro omnibus, prius naturâ, quàm res existens duret in tempore, existere quidem cum præcisione ab omni alio conceptu: atque adeò in illo priori neque existere in aliquo tempore, neque extra omne tempus, sed præcisè: & consequenter nec durare in tempore ante, quàm accedat duratio, vt argumentum prætendebat.

38 Quartò obijcitur. Si duratio rei est quid superadditum, prius naturâ dedit Deus Petro existentiam, quàm daret illi durationem in instanti A. Ergo, cum Petrus sit indifferens ad existendum in quouis alio instanti, Petro iam existenti in illo priori naturâ potuit Deus loco durationis respondentis instanti A dare durationem respondentem instanti M post mille annos futuro. Ponamus ergo id factum. Quo casu, cum Petrus ponatur existens prius naturâ, quàm duratio respondens instanti A, & hæc suapte essentia sit prior tempore per mille annos duratione respondente instanti M; consequens est, vt Petrus in casu posito millesimo anno ante instans M iam sit existens. Tum sic. Aut Petrus, postquam exitit in illo priori naturâ ante durationem respondentem instanti A, statim accepit durationem respondentem instanti M; aut illam accepit post mille annos. Si primum. Ergo Petrus durauit in instanti M millesimo anno ante aduentum instantis M; quod est chymæricum. Si secundum. Ergo Petrus existens absque duratione superadditâ expectauit per mille annos durationem respondentem instanti M. Quod ipsum est, durasse per mille annos absque duratione superadditâ contra doctrinam nostram.

29 Hoc etiam argumentum contra præsentias locales superadditas fieri potest. Et in præsentia contra omnes: siquidem in omnium sententiâ existentia rei prior naturâ est, quàm eius duratio, vt paulo ante ostensum est. Ergo, vt pro omnibus ego ad illud respondeam, noto primò, non posse quidpiam esse prius naturâ, quàm aliud, nisi vtrumque habeat esse, quia non potest dari prius sine posteriore. Vnde existentia rei respectu eius durationis, quam habet de facto, potest dumtaxat esse prior naturâ. Noto secundò ex doctrinâ tradendâ infra quæst. 6. impossibile omnino esse, vt res aliqua existat à parte rei ab omni tempore absolutâ, sed quidquid à parte rei existit, in aliquo tempore determinato debere necessariò existere, quantumuis illud sit indifferens ad existendum in diuersis: quia à parte rei nec tempus, nec quidpiam aliud datur vagum iuxta doctrinam generalem traditam in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 2.

30 Ex his ad argumentum dico. Tunc solùm est Petri existentia prior naturâ eius duratione, respondente instanti A, quando de facto accipis Petrus talem durationem. Si verò Deus

loco durationis respondentis instanti A daret illi durationem respondentem instanti M post mille annos futuro, tunc quidem Petri existentia non esset prior naturâ duratione respondente instanti A, sed tantùm duratione respondente instanti M, iuxta notationem primam; atque adeò nullâ prioritare temporis præcederet ipsum instans M: sed illud esset primum, instans in quo Petrus tum existere, tum durare inciperet. Quo cessat argumentum factum.

Sed dices. Ponamus ergo Petrum existere, & durare duratione respondente instanti A; (quo casu citra dubium iam existeret Petrus millesimo anno ante instans M); conferrique à Deo illi quasi per saltum durationem respondentem instanti M, nullâ alia prius collatâ ex intermedijs durationibus. Et redit argumentum factum. Respondeo, id fieri non posse, nisi corrupto Petro immediatè post instans A, & post mille annos reproducto in instanti M. Alioquin, si Petrus, retentâ, & non amissâ existentia, à duratione in instanti A quasi per saltum transfret ad durationem in instanti M, non posset non toto eo tempore intermedio existere, absolutus ab omni tempore; quod est impossibile iuxta notationem secundam. De quo plura infra quæst. 6.

Alia quædam argumenta possent adiungi desumpta à negationibus rerum, quarum duratio in tempore necessariò admittenda cum doctrinâ traditâ de durationibus superadditis rerum positiuarum non videtur benè componi. Verùm, quàm benè componatur, ex dicendis infra quæst. 7. de durationibus negationum comperitur fiet.

Propositio 2.

Effectus formalis proprius durationis superadditæ est, reddere rem, quam afficit, contiguam, seu immediatam alijs rebus; aut ab eis distantem tantum, vel tantum temporaliter in serie extensionis temporalis, idque vel à parte ante, vel à parte post; aut penetratam cum illis in eodem gradu talis seriei, suppositis tamen aliarum rerum durationibus.

Tantumdem, seruata proportione, dixi de præsentia locali disput. 5. quæst. 1. proposit. 2. Itaque duratio, qua ego duro hodie, contiguam, siue immediatam me constituit temporaliter à parte ante rebus, quæ durarunt heri, & à parte post rebus, quæ durabunt cras. Distantem autem me constituit à parte ante à rebus, quæ durarunt toto tempore antecedente, magis, vel minus iuxta gradum seriei temporis, in quo durarunt; & à parte post à rebus, quæ durabunt pariter toto tempore subsequente. Penetratam denique me constituit temporaliter cum rebus, quæ simul mecum hodie durant. Ex quo patet, duplex esse genus durationum possibile. Aliæ enim sunt, quæ seriem quamdam extensionis temporalis suapte essentia componunt vtrumque infinitam, scilicet à parte ante, & à parte post, diuersisque subinde partibus spatij temporalis respondent. Aliæ, quæ suapte etiam essentia intensionem quamdam temporalem conficiunt, eidemque subinde parti spatij temporalis

poralis respondent. Et hæc quidem inter se penetratæ, illæ vero inter se contiguæ, aut distantes sunt temporaliter magis, aut minus iuxta maiorem, aut minorem multitudinem interpositarum; talesque reddunt res, quas afficiunt. Et denominatio quidem distantis, aut contiguæ, aut penetratæ semitrinsecæ est, reipsâ in ambobus extremis consistens. Vnde triplex distingui potest distantia, contiguitas, & penetratio temporalis. Realis, quando ambo extrema sunt realia. Imaginaria, quando ambo extrema sunt partes spatij temporalis, seu temporis imaginarij. Et mixta, quando alterum extremum reale, & alterum imaginarij est. Nisi quod penetratio purè imaginaria non datur: quia vnâ pars temporis imaginarij cum alia penetrari non potest. Vide hæc latius exposita in simili loco citato circa præsentiam localem.

34 Ex his collige primò, durationem reipsâ neque respectum, neque connexionem habere, cum tempore imaginario quatenus tali. Tamen si ei suapte essentia affixa dicatur: tum quia respectiue ad illud discernitur à nobis eius essentia, & gradus fixus, quem, ea constituit serici temporalis: tum maximè quia cum fundamento illius reali intrinsecè est reipsâ connexa, prout dictum in simili de præsentia loco citato. Secundò collige, durationem non respicere intrinsecè tempus reale extrinsecum in motu Cælorum consistens; quia sine hoc, vel cum illo potest existere, Tertio, vnâ durationem intrinsecè non respicere alias. Tamen si semitrinsecè denominetur relatè ad illas aut distans, aut contigua, aut penetrata: quo etiam pacto, vt dictum est, ratione durationum denominantur res durantes. Quem admodum etiam tam res durans, quàm eius duratio semitrinsecè denominantur à tempore extrinsecò aut ei præsentis, aut in eo contentæ, aut ab eo distantes, &c. Quæ itidem loco citato fusius in simili sunt exposita.

35 An vero duratio, & res durans denominentur semitrinsecè (tamen si necessariò) ab spatio temporali, seu tempore imaginario, cui respondent, illi præsentis, durantes in illo, cum illo penetratæ, &c. dubitabile est. Affirmo; vt ibidem in simili de præsentia, & re præsentis affirmari, & probari. Quæ probatio huc pariter aduocanda, non repetenda est. Adiungo tamen specialem confirmationem inde desumptam, quòd Deus non dicitur hodie existere, siue durare in spatio temporali, in quo durabit Antichristus, atque adeò nec tali spatio nec rebus tunc extituris coexistere, aut penetratus temporaliter esse: cum tamen hodie eandem secum identificatam habeat æternitatem, seu durationem, qua in tali spatio extiturus, seu duraturus est. Igitur vniuersaliter durare in spatio aliquo temporali, seu tempore imaginario, præter intrinsecam durationem rei durantis, ipsum spatium temporale, seu tempus imaginarij inuoluit; atque adeò denominatio est semitrinsecè desumpta ab illo.

Propositio 3.

36 Duratio non res, sed modus rei durantis est. Neque possibilis est duratio à re durante distincta, quæ non sit modus eius.

Hæc propositio est omnium, qui durationes superadditas adstruunt, præter Arriagæ, Carletonis, & Lyncei, qui durationes, sicut & præsentias locales, res esse, aut posse esse, non verò modos, arbitrantur. Contra quos oppositum statui, & probavi agens de præsentia disput. 5. quæst. 1. proposit. 3. Probationesque adductæ ibi potiore etiam iure faciunt pro duratione, Recognoscantur, & huic propositioni applicentur, Existimo autem contra Card. Lugo citatum supra num. 5. durationem modum esse specialem de facto (quidquid sit de possibili) distinctum realiter ab actione, qua res durans producitur, & conseruatur. Primò: quia præsentia localis, cui assimilatur duratio, modus est specialis distinctus ab actione, qua fit, & conseruatur res præsens, vt statui disput. 5. quæst. 1. Secundò: quia, rem durare, siue tempori correspondere, & rem fieri, aut conseruari, effectus sunt formales diuersi; atque adeò à diuersis formis censendi sunt nasci. Tertio: quia duratio diuina à Deo indistincta longè à conceptu actionis abest, vt constat. Ergo idem censendum est de creatâ distincta à creaturâ. Quarto: quia, sicut indifferentia effectus, vt fiat ab hac, aut ab aliâ causâ, arguit (dum fit ab hac) distinctionem actionis ab ipso; ita indifferentia durationis rei in tali tempore, vt ab hac, aut ab aliâ causâ proueniat, similiter arguit distinctionem actionis oriundæ ab hac (dum ab hac prouenit) ab ipsâ duratione. Quoties enim est res indifferens, vt fiat ab hac, aut aliâ causâ, proculdubio est indifferens etiam consequenter, vt ab hac, aut ab aliâ causâ accipiat suam durationem, sicut & suam entitatem. Quintò denique: quia non est, cur actio rei permanentis non sit etiam permanens. Esset autem successiua essentialiter, si esset à duratione indistincta, vt ex dicendis in seqq. appareret.

Propositio 4.

Possibilis est res tam substantialis, 37 quàm accidentalis, quæ se ipsâ sine aliâ duratione superadditâ duret in aliquo spatio temporali, atque adeò ei essentialiter affixa sit.

Ita etiam censet Arriaga disput. 15. Phys. sect. 2. & idem ego censui & probavi quæst. citatâ proposit. 4. de re indistincta à suâ præsentia locali. Recognoscatur etiam probatio illa, & huc applicetur. Vtrum autem duratio diuisibilis siue indistincta, siue distincta à re durante spatio temporali diuisibili affixa possibilis sit, examinabimus inferius quæst. 3. Vbi etiam videbimus, an omnis duratio creata de facto penes diuisibilitatem temporis, cui correspondet, sit diuisibilis.

QVÆSTIO II.

Quid sit spatium temporale, siue tempus imaginarij. Et quid tempus reale.

Petrus Cassendus, qui tom. 1. in Philosophiam 38 Epicuri à pag. 605. cum Epicureis, & alijs

ex principis Philosophis enixè contendit, spatium locale rem quamdam esse æternam, immobilem, & incorpoream, prout vidimus disput. 5. quæst. 2. eodem pacto philosophatur ibidem de spatio temporalis; nisi quod hoc successuum suapte essentiâ, illud verò permanens est. Vnde tale spatium temporale ipsum reale tempus esse asseruerat: nec vllum aliud reale tempus recognoscit. Ceteri vero Philosophi in eâ quæstione citati unanimiter tenent, spatium temporale, quod tempus imaginarium dicitur, nullatenus esse, quidpiam posituum à Deo distinctum, & actu existens à parte rei; sed vel esse capacitatem, quamdam motus, seu successus durationum, vtriusque infinitæ consistentem in possibilitate ipsius successus, seu motus, vt censent plerique; vel esse ipsam Dei æternitatem prout virtualiter diuisibilem, vt non nonnemo opinabitur; vel negationem necessariò successuum alicuius chymaræ; vel negationem non tollibilem successuum durationum, vt censet Carlet. disp. 37. Phyl. sect. 2. vel denique merum figmentum, consentaneè ad varios modos philosophandi de spatio locali in dictâ quæst. 2. recensitos. De tempore autem reali communiter censent Doctores, aut esse cuiusvis motus existens extensionem, seu durationem successiuam; aut certè durationem successiuam vnus motus Primi mobilis, quæ notissima cuiusvis motus mensura est.

Propositio I.

39 Spatium temporale, quod tempus imaginarium appellant, non est aliquid reale, & verum actu existens à parte rei.

Quoniam huiusmodi spatium, seu tempus ex conceptu suo, vt omnes fatentur, extensio quædam est successiuæ, seu fluxus quidam successiuus adinstar motus, perpetuus, vtriusque infinitus, siue carens principio, & fine, inuariabilis, incorruptibilis, à Deo distinctus, & independens ab ipso Deo. Tale autem quid verè, & realiter existens non datur, vt constat ex fide. Ergo, &c. Quæ videnda supra disput. 5. quæst. 2. proposit. 1. & huc applicanda.

Propositio 2.

40 Independentè à conceptione, siue imaginatione nostrâ consistere dicendum, est spatium temporale in possibilitate reali, & verè durationum successiuè fluentium, constituentiumque subinde seriem quamdam successus continuam, & vtriusque infinitam, scilicet à parte ante, & à parte post: quæ possibilitas capacitas quædam realis omnium, quæ existere, & durare possunt, venit dicenda, non quidem realitate existentis, sed realitate essentiæ, seu quiditatis, seu possibilitatis, iuxta doctrinam vniuersalem de statibus rerum traditam in Phæto Scient. disput. 10.

Ita censent reipsâ, aut etiam loquuntur multi ex commemoratis Doctõibus pariter iure optimo, quod ad præsens attinet, de spatio

temporali, atque de spatio locali philosophantes, nisi quod locale permanens est, temporale autem successuum. Itaque, sicut spatium locale reuerà possibilitas est vbiationum sine fine, circumquaque extensarum, siue vnus vbiationis circumquaque infinitè extensæ, vtpote ex infinitis partibus localis extensionis compositæ: in talique proinde vbiatione non quidem existentialiter, sed purè possibiliter, atque adeò quiditativè sumptâ consistit. Tamen si à nobis concipiatur per speciem cuiusdam magnitudinis circumquaque infinitæ actualiter existentis; eoque titulo spatium imaginarium dicatur; prout latius disput. 5. quæst. 2. proposit. 2. explicatum est. Sic pariter spatium temporale reuerà in possibilitate consistit cuiusdam seriei vtriusque infinitæ durationum, seu partium vnus durationis continuæ se se succedentium secundum prius, & posterius: aliudque subinde non est reipsâ ab eiusmodi serie non existentialiter, sed purè possibiliter, atque quiditativè sumptâ. Tamen si à nobis concipiatur adinstar cuiusdam fluxus, seu motus actualiter & successiuè existentis, principioque, & fine carens, atque adeò vtriusque, scilicet à parte ante, & à parte post, infiniti; quo iure illud tempus imaginarium vocatur. Et, sicut spatium locale realis quædam capacitas est (realitate non existentis, sed essentiæ, seu quiditatis) omnium eorum quæ existere possunt, siue vbiari in loco; sic spatium temporale realis capacitas est (realitate non existentis, sed essentiæ, seu quiditatis) omnium eorum, quæ existere possunt, siue durare in tempore. Demum, sicut spatium locale imaginarium mensura nobis communis est omnium existentium in loco; sic spatium temporale imaginarium mensura nobis communis est omnium existentium in tempore. Et, qua veritate vnumquodque dicitur in spatio locali vbiari, eadem dicitur durare in spatio temporali. Et, qua ratione à partibus spatij localis, & ab vbiationibus eis respondentibus euadunt quælibet extrema aut inter se distantia, tantum, vel tantum, aut inter se contigua, aut inter se penetrata localiter; eadem à partibus spatij temporalis, & à durationibus eis respondentibus euadunt quælibet extrema aut inter se distantia tantum, vel tantum, aut inter se contigua, aut inter se penetrata temporaliter. Recognoscantur cuncta dicta loco citato de spatio locali, siue de spatio imaginario, & applicentur, proportione seruata, spatio temporali, siue tempori imaginario. De vtroque enim ferme in omnibus philosophandum est consimiliter.

41 Ex quibus inferitur primò, spatium temporale, siue tempus imaginarium nequaquam consistere in æternitate intrinsecâ Dei virtualiter diuisibili. Secundò, neque consistere posse in negatione aut alicuius chymaræ impossibilis, aut aliquarum durationum non tollibilium. Tertio, neque esse merum figmentum absque reali fundamento constructum. Quæ omnia eisdem etiam rationibus, seruata proportione, probanda veniunt, quibus de spatio locali, siue de spatio imaginario probata sunt loco citato. Recolat eas vniquisque, & huc applicet, ne nos actum agamus.

Propositio 3.

42 Tempus reale dicitur vniuersè omnis duratio realis, & successiua motus. Specialius tamen duratio successiua motus cœlorum oriundi à Primo mobili.

Priorem partem huius propositionis voluit sibi Aristot. lib. 4. Phys. text. 101. cum tempus vniuersè definiens dixit, *Est numerus motus secundum prius, & posterius*. Quasi diceret, est successiua duratio partium motus ab ipsa sua successione numerabilium secundum prius, & posterius, itaque omnis series durationum partium successuarum cuiusuis motus tempus vniuersè appellatur. Quinimo series item durationum successuarum cuiusuis rei permanentis tempus venit dicenda; cum & ea motus quidam sit successiuis, extensioque quadam secundum prius, & posterius, quæ propria est temporis. Potissimum vero dicitur tempus series durationum partium successuarum motus diurni cœlorum oriundi secundum priscos Mathematicos à motu Primi mobilis, causantisque vicissitudinem hanc, quam cernimus dierum, & noctium, partiumque earum, siue horarum successione; quam experimur. Huiusmodi quippe motus successio vniuersalior est, & notior, & vniuniformior, & consequenter aptior, vt nobis mensura sit, quam metiamur; quæcunque existunt, atque adeo durant in tempore.

43 Caterum, quia vniuersalior adhuc nobis mensura est tempus imaginarium, vt pote quo & ipsam durationem motus cœlorum, & cætera tempora realia, siue realiter existentia à nobis mensuranda veniunt, Quinimo ob eam, quam habet realitatem quiditativam, atque purè possibilem constituentem ipsum capax reuerà omnium, quæ successiue durare possunt, vt explicauimus, non abs iure potest, atque etiam frequenter solet tempus dici absolute. Propterea quoque Philosophi illi antiquiores, qui spatium dumtaxat locale dicebant locum, vt vidimus dist. 5. quæst. 3. aliud fortasse tempus non agnouerunt. Idcirco distinctionis gratia, quemadmodum in eâ quæst. locum diuisimus in imaginarium, & realem; ita modò pariter possumus tempus diuidere in imaginarium, & reale. Ita, quod tempus imaginarium sit id, quod proposit. 2. explicuimus. Tempus autem reale, potissimum series successiua durationum motus diurni cœlestis. Aut etiam quælibet alia series successiua durationum præsertim entium successiuorum, quæ ad mensurandas quaslibet alias series successiuas durationum quorumuis entium vtimur, aut vt possumus vt mensurâ.

44 Ex quibus omnibus primò colligitur, omne tempus diuisibile essentialiter esse successiuum: quia consistit in serie durationum, siue partium durationis essentialiter se succedentium; eaque aut quiditativè, seu pure possibiliter sumptâ, si tempus sit imaginarium; aut sumptâ existentialiter, si sit reale. Ex quo rursus fit, omne tempus diuisibile essentialiter esse extensum, temporaliter: quia idem omnino est, esse temporaliter extensum, & esse successiuum. Vtrumque autem est, esse compositum, siue coalescens ex partibus, quarum singula priores sunt alijs temporaliter.

45 Secundo colligitur, tempus imaginarium, vtrumque esse infinitum: quia nulla est possibilis

pars durationis, ante quam non sit alia possibilis; nullaque item possibilis est, post quam non sit possibilis alia. Quod ipsum est, tempus imaginarium in serie partium durationis possibilium, consistens à parte ante, & à parte post, atque adeo vtrumque esse infinitum, hoc est, carens principio, & fine. Omnia autem realia tempora finita sunt à parte ante; quia omnia entia, realia aliquando inceperunt existere: principiumque subinde habuerunt, vt docet fides. À parte verò post aliqua realia tempora sunt infinita, nempe series durationum creaturarum, quæ in æternum sunt duraturæ, prout etiam docet fides. Seriesque nunquam finiendæ durationum æternum eliciendorum successiue per integram æternitatem à talibus creaturis.

Tertiò colligitur, quæcunque extrema, 46 in tempore durant, inter se comparata relatè ad tempus aut esse inter se distantia tantum, vel tantum; aut esse contigua; aut esse penetrata temporaliter. Distantia temporaliter dicuntur, quando inter partem temporis, cui correspondet vnum, & partem temporis, cui correspondet aliud, aliquod tempus intercedit; penes cuius quantitatem maiorem, vel minorem magis, vel minus distantia temporaliter erunt. Contigua temporaliter dicuntur, quando partes temporis, quibus correspondent, immediatae sunt; quin inter eas aliquod aliud mediet tempus. Penetrata denique temporaliter appellantur, quæ eidem tempori, eidemve parti temporis correspondent. Erunt autem penetrata adæquate, quando nulla pars alterius extra tempus alterius est; inadæquate verò, quando aliqua pars alterius intra, & aliqua extra tempus alterius est. Eisdemque modis vnumquodque cum ipso tempore, cui correspondet seu totaliter, seu partialiter, dicitur penetrari. Vnde etiam constat, ipsarum partium temporis alias esse inter se distantias tantum, vel tantum; alias inter se penetratas, siue contiguas. Nullæ verò possunt esse inter se penetratæ: quia singula diuersa spatia temporalia constituunt, aut diuersis spatijs temporalibus essentialiter correspondent; vt constat ex superius dictis de naturâ temporis tum imaginarij, tum realis.

Quarto colligitur, eorum, quæ in tempo- 47 re diuisibili durant, alia essentialiter successiua esse; nimirum quæ ipsi tempori per se sunt affixa, vt durationes, & cætera, si qua sunt, eiusmodi entia. Alia verò accidentaliter, nempe, quæ per durationes sibi accidentales tali tempori correspondent. Vtrorumque autem alia componunt seriem, siue extensionem temporalem continuam, scilicet quæ partibus temporis continuariis, siue contiguis, siue immediatè se succedentibus correspondent. Alia seriem, siue extensionem temporalem discretam, siue interruptam, quæ videlicet correspondent partibus temporis non immediatis, seu contiguis, sed distantibus inter se. Interruptarum autem serierum interruptiones tum plures, aut pauciores; tum maiores, aut minores poterunt esse, vt constat.

Quinto colligitur, partes temporis, qua- 48 ratione sunt, nullatenus posse esse simul; quia sunt essentialiter successiua, vt dictum est. Repugnatque prorsus esse simul extrema, quæ sunt essentialiter successiua; siquidem successiuorum essentialiter quando vnum est, cætera necessario non sunt; sed vel antea fuerunt, vel erunt postea. Simulaneorum verò, quando vnum est, cætera simi-

similiter sunt, cætera autem esse, & non esse, quando unum est, apertam præfert contradictionem, Ex quo etiam patet, nullatenus posse esse simul quæcunque alia extrema essentialiter successiva.

49 Postremò est advertendum, tempus quatenus infinitum æterorum adiectivè dici, atque etiam æternitatem substantivè. Hancque solere dividi in æternitatem à parte antea, quæ est pars temporis iam præteriti carens principio; & æternitatem à parte post, quæ est pars temporis deinceps futuri carens fine. Unde tempus prout ab æternitate distinctum pro parte temporis utrimque finita, atque ad eò habente principium, & finem usurpari solet communiter. Dicitur etiam æternitas duratio intrinseca Dei ab ipso Deo realiter indistincta, & consequenter indivisibilis, atque ad eò tota simul: quia neque incipit in tempore, neque in tempore finienda est; sed necessariò fuit, & erit in tota temporis æternitate extrinsecà Deo carente, ut dictum est, principio, & fine, qua ratione latius dicitur disput. 9. Duratio præterè Angelorum, & aliarum rerum incorruptibilium, quæ, licèt habeat principium, finem habitura non est, eorum communiter nuncupatur. De qua etiam ibi.

QVÆSTIO III.

Quotnam sint durationes entium excogitabiles. Et quanam excogitabilium possibilis sint.

50 **E**Ns, quod per durationem ponitur in spatio temporali, siue in tempore imaginario, (de quo semper hic sermo erit), illi ve correspondet, aliud est simplex, siue indivisibile physicè, ut Angelus; aliud est compositum, siue divisibile physicè, ut homo. Compositum autem aut ex partibus in infinitum divisibilibus, aut ex partibus tandem indivisibilibus, aut ex utrisque potest considerari compositum. Rursus aut ex partibus intensionis localis, hoc est in eodem loco penetratis, ut sunt partes intensionis caloris, vel luminis; aut ex partibus extensionis localis, hoc est diversis partibus loci correspondentibus, ut sunt partes extensionis quantitatis, seu corporis, potest esse compositum.

51 Quando ens simplex in tempore divisibili durat, necesse est omnino, quòd totum in toto tempore, & totum in singulis partibus temporis daret, ut constat. Ens verò compositum in tempore etiam divisibili durans aut potest (periinde atque ens simplex) totum in toto tempore, & totum in singulis partibus temporis durare; aut potest durare totum in toto tempore, & singula partes eius in singulis partibus temporis per distributionem accommodam: idque siue partes eius intensionis, siue extensionis localis sint. In tempore autem indivisibili siduret ens, necessariò debet durare totum, atque ad eò simul cum omnibus partibus suis, quando fuerit compositum, ut notum est.

52 Et duratio quidem primi generis definitiva, secundi autem generis circumscriptiva, & tertij generis contractiva appellari possunt ob ana-

logiam vocationum similium, quæ hæc nominibus nuncupantur, ut vidimus disput. 5. quæst. 4.

Porro duratio definitiva entis indivisibilis duplex excogitari potest. Altera, quæ penes divisibilitatem temporis, cui correspondet, divisibilis est; ita, ut singulis partibus temporis singula quoque durationis partes inter se distinctæ respondeant, quæ tamen eiusdem subiecti durationes sint. Altera, quæ omnino indivisibilis est; atque ita, non per suarum partium distributionem, quas non habet, sed per sui totius replicationem, siue repetitionem ponitur, ponitque suum subiectum in omnibus, & singulis temporis partibus. Qualiter æternitas intrinseca, & indivisibilis Dei, ipseque Deus per illam omnibus, & singulis partibus temporis correspondet, siue in eis durat.

54 Duratio verò definitiva entis divisibilis quadruplex excogitari potest. Prima, quæ penes divisibilitatem tam temporis, quàm subiecti divisibilis est; atque ita ex duplici genere partium constat. Aliæ sunt, quibus quælibet pars subiecti omnibus, & singulis partibus temporis correspondet. Aliæ, quibus cuilibet parti temporis correspondent omnes, & singula partes subiecti. Secunda, quæ penes divisibilitatem solius temporis, non item subiecti, est divisibilis. Cuius proinde quælibet pars in parte temporis, cui correspondet, ponit indivisum totum subiectum; atque ita singulis partibus subiecti per sui repetitionem inhaeret. Tertia, quæ penes divisibilitatem solius subiecti, non item temporis, est divisibilis. Cuius proinde quælibet pars eam subiecti partem, cui vnicè inhaeret, in omnibus, & singulis partibus temporis per sui repetitionem ponit. Quarta denique, quæ omnino indivisibilis est; atque ita per quamdam sui repetitionem inhaeret singulis partibus subiecti; per alteramque sui repetitionem omnes, & singulas earum ponit in singulis partibus temporis.

55 Duratio autem circumscriptiva solùm potest esse composita ex partibus, quarum singulae partibus distinctis tum subiecti, tum temporis respondeant. Atque ita per illam in omni euentu erit totum subiectum in toto tempore, & singulae partes subiecti in singulis partibus temporis per distributionem accommodam: idque, siue partes subiecti intensionis, siue extensionis localis sint, iuxta dicta nuper.

56 Duratio denique contractiva, si sit entis indivisibilis, omnino indivisibilis erit: quia, & subiectum, & tempus eius sunt indivisibilia. Nisi quis velit ex partibus pure intensionis posse esse compositam, de qua durationum compositione modò non agimus. Si verò sit entis divisibilis duplex ad rem distingui potest. Altera, divisibilis penes divisibilitatem subiecti: cuius singulae partes singulas subiecti partes in eodem indivisibili temporis ponant; idque siue partes subiecti intensionis, siue extensionis localis sint. Altera omnino indivisibilis, quæ per repetitionem sui omnibus, & singulis partibus subiecti inhaeret; eiusque siue intensionis localis, siue extensionis, ipsasque ponat in suo tempore indivisibili.

57 Sunt præterè multa alia genera durationum excogitabilium, quæ ex commixtione præcedentium resultare possunt, omni earum combinatione facta, iuxta dicta in simili de vocationibus disput. 5. quæst. 4. citata. Quas modò recensere

ferè proximum esset. Vnusquisque id, si velit, præstare poterit per regulas combinationum traditas in Pharo Scient. disput. 29. Id solum notaverim, nonnullas eiusmodi mixtionum de facto reperiri in motibus successivis lationis, alterationis, & augmentationis. Dum enim movetur localiter subiectum divisibile, singulae partes præsentia, quas successive illud acquirit, in singulis partibus temporis durant per durationem simpliciter circumscriptionem, Omnes verò partes præsentia, quas in vnaquaque parte temporis habet simul subiectum omnibus suis partibus correspondentes, durationem habent contractivam in eadem vnaquaque temporis parte, cui illa respondent. Dum verò motu alterationis successivæ movetur subiectum divisibile, verbi gratia motu calefactionis, singulae partes caloris quas successive illud acquirit, durationem habent circumscriptionem secundum quid, hoc est quoad sui inceptionem dumtaxat, quatenus vnaquaque in parte temporis diversa incipit esse. Quoad perseverantiam verò singulae habent durationem definitivam, quatenus vnaquaque per aliquod tempus divisibile durat (maius, aut minus penes magis aut minus antiquam inceptionem sui); atque ita tota in toto tempore, & tota in singulis eius partibus est. Tantumdemque est de vnoquoque aggregato coalescente ex vnaquaque parte, & ex alijs, quæ ante ipsam esse cæperunt. Et hæc quidem dicta de partibus intensionis caloris ob resistantiam contrarij successivè incipientibus; atque etiam de partibus extensionis, quæ ob inæqualitatem distantia ab agente, quam habent, successivè etiam incipiunt. Partes namque extensionis æquè distantes ab agente, quæ simul incipiunt, & perseverant, aggregatum componunt; quod durationem simpliciter definitivam habet, quatenus totum in toto tempore, & totum in singulis partibus temporis durat per sui totius replicationem. Ex quibus facile quisque colliget, quamnam durationum mixtio interueniat in motu augmentationis successivæ. Atque in cæteris quibusque casibus, vel qui de facto eveniunt, vel qui excogitabiles sunt.

58 Sequitur iam examinandum dubium inter recentiores Philosophos atque etiam Theologos satis celebre, Num scilicet sit possibilis duratio definitiva per se respondens indivisim temporis divisibili vel finito, vel infinito, per totumque illud propterea essentialiter perseverans. Et uniuersim, an sit possibilis creatura per tempus aliquod divisibile vel finitum, vel infinitum essentialiter durans, ita, vt semel producta nec de potentia Dei absoluta possit intrinsece tempus corrumpi. Arriaga disput. 15. Phys. sect. 2. possibilem censet durationem, imo & Angelum per se, & essentialiter durantem tempore divisibili, vt integra hora, vel die. Cui sententia fauent Oued. contro. 7. de Anim. punct. 1. & alij Recentiores.

59 Communis tamen Doctorum sententia est, talem durationem, talemque creaturam in uniuersum penitus repugnare. Impossibile enim esse omnino creaturam, quæ in quouis tempore, postquam producta est, non possit à Deo de potentia absoluta corrumpi, & destrui; imo & annihilari. Ita tenent Soar. lib. 1. de Angelis cap. 9. Vazq. 1. par. dub. 182. cap. 2. Tann. disput. 5. quest. 1. disput. 3. Arrub. disput. 15. cap. 1. Molin. quest. 50. artic. 2. Card. Lugo tom. de In-

carn. disput. 19. sect. 1. à num. 18. Ripald. tom. 1. de Ente supernat. disput. 59. Quiros disput. 33. de Deo sect. 3. & 4. Spinul. disput. 12. Phys. sect. 4. à num. 49. Et alij Theologi communiter in tract. de Angelis. Videturque esse sententia Sanctorum Patrum; atque ex Scripturâ sacrâ deducta. Quocirca Soar, supra, Vazq. Tann. & alij absolute pronunciant, esse eam certam secundum fidem. A qua propterea ego non audeo recedere.

Et quidem quod non sit possibilis creatura, quæ semel producta sit necessariò duratura in æternum ob connexionem sui essentialem cum duratione æternâ sui; naturæque suæ proinde omnino sit incorruptibilis, adhuc diuinitus, ex illo Pauli 1. ad Timor. 6. *Qui solus habet immortalitatem*, videtur manifestè deduci. Quia, vt exponit Hieron. Dialogo 2. contra Pelag. sub initium, *Solus Deus habet immortalitatem: quia per naturam habet, & non per gratiam*. Quo etiam sensu accipiunt verba Pauli alij Patres; vt Ambrosi. lib. 3. de Fide ad Gratianum cap. 2. Iulianus in lib. 99. quas Gentes Christianis ponunt, *De eo quod corpore vacat*. quest. 13. Cyrillus lib. 2. contra Julianum, & lib. 8. Theauri cap. 2. Damascenus lib. 2. de Fide cap. 3. Elias cretens. in primam orationem Nazianzeni in illa verba, *Factoris regis, capitis, &c.* Et Sophronius in suâ Epist. post medium recitata, & approbata in sexta Synodo actione 11. & 13. vbi loquens de creaturis immortalibus ait, *Non tamen sunt immortalia per naturam, neque in essentialiter incorruptibilem transeunt; sed gratiam eis largitus est à corruptione, & à morte coercentem*. Itaque concursus Patrum sententia est, creaturas non per naturam, sed tantum per gratiam, & beneplacitum, seu voluntatem Dei posse esse immortales. Atque ita Deum solum esse immortalem per naturam.

Quòd autem nec per tempus finitum possint 61 creaturæ durare essentialiter, ita, vt ante totum illud transactum nequeant à Deo corrumpi semel productæ, non minus efficaciter probat illud Sapient. 11. *Quomodo autem posset aliquid permanere, nisi tu voluisses? aut quod à te vocatum non esset, conseruaretur? Quo significatur, ita quamuis creaturam à nutu, & voluntate Dei in suâ conseruatione pendere, vt in quouis tempore, postquam producta est à Deo, pro ipsius arbitratu corrumpi possit, Idquod etiam communiter tenent Patres Ecclesiæ, vt videre est in August. lib. 5. super Genes. cap. 20. Gregor. Mag. lib. 16. Moral. cap. 19. Damasc. lib. 1. de Fide cap. 3. Nanzianz. orat. 2. Theol. quæ est 36. Anselm. in Monolog. cap. 12. & alij.*

Itaque iuxta communem sanctorum Patrum, atque Theologorum sententiam in sacrâ Scripturâ fundatam impossibilis est creatura, quæ semel producta ita naturâ suâ, & essentialiter petat durare per tempus quoduis divisibile, vt neque de potentia Dei absoluta possit intra illud, seu ante transactum illud corrumpi, seu desinere esse. Id quod à ratione etiam probari potest. Primò. Quia nulla est possibilis creatura, cui conueniat necessitas primò existendi. Ergo nulla est possibilis creatura, cui conueniat necessitas perseverandi in existentia. Antecedens est certum secundum fidem. Ex qua constat, omnem creaturam contingenter incipere existere pro nutu, & voluntate Dei. Consequentia probatur. Quia ex vna parte essentia cuiusvis creaturæ nequit non esse eadem in primo, & in sequentibus instantibus sue durationis, quando apta est durare

rare in pluribus, ut est notissimum: ex alia vero correspondentia eius ad talia instantia, ipsaque instantia eiusdem prorsus rationis sunt, ut etiam constat. Igitur nequit non habere quavis creatura eandem, aut prorsus similem contingentiam ad existendum in omnibus instantibus suæ durationis, utpote identificatam aut cum suâ essentia præcisè, aut cum dictis correspondentijs. Et consequenter nequit non esse æquè contingens existentia eius in subsequentijs instantibus, ac est existentia eius in primo. Quod ipsum est, tam impossibile esse ipsi necessitatem perseverandi in existentia, quam est impossibile ipsi necessitas primò existendi. Quod erat probandum.

63 Secundò probatur, Quia exigentia essentialis perseverandi in existentia, siue durandi in eâ per tempus subsequens perfectio maior esse videtur, quam, ut vlli creaturæ convenire queat. Hoc enim ipso, quòd creaturæ essentialiter dependet à Deo in fieri, & in conservari, ut est certissimum, essentialiter habet esse diuinæ libertati plene subiectam tam in conservari, quam in fieri. Quæ quidem subiectio essentialiter videtur ferre secum indifferentiam non solum ad incipiendum, & non incipiendum existere, sed etiam ad perseverandum in existentia, etiam ex suppositione inceptionis eius. Quæ indifferentia cum necessitate ad perseverandum in existentia ex tali suppositione incompatibilis est, ut constat.

64 Tertiò probatur. Quia ad perfectionem dominij diuini pertinere haud dubiè videtur, quòd Deus non solum sit liber ad producendam, quamvis creaturam, sed etiam ad eam semel productam conservandam, atque adeò ad suspendendam actionem conservatiuam eius, quodcumque sibi placuerit. Quemadmodum ad perfectionem libertatis humanæ pertinere haud dubiè videtur, quòd homo non solum sit liber ad inchoandas suas actiones, sed etiam ad eas semel inchoatas cum sibi libuerit, suspendendas. Sed creatura quæ semel producta per tempus aliquod diuisibile essentialiter, & necessariò duratura esset, tali perfectioni derogaret dominij Dei, ut constat. Igitur eiusmodi creatura impossibilis est, æquè, ac impossibile est, dominium Dei carere perfectione.

65 Dices. Necessitas conservandi creaturam ex suppositione productionis eius oriunda à connexionè ipsius essentiali cum suâ sequente duratione non est necessitas antecens, sed consequens. Ergo neque derogat dominio Dei: nec vllò titulo est impossibilis. Quemadmodum necessitas producendi, aut conservandi subiectum ex suppositione productionis cuiusvis modi eius oriunda à connexionè essentiali talis modi cum tali subiecto non est necessitas antecens, sed consequens. Atque adeò neque derogat dominio Dei: neque vllò titulo est impossibilis. Et quidem, esse possibiles multas creaturas essentialiter connexas cum alijs prout existentibus aut in eodem tempore, aut in alio, seu præterito, seu futuro, apud omnes est in confesso. Sic enim connectitur omnis modus cum re cuius est modus. Sic reuelatio Dei, & actus fidei diuinæ cum obiecto reuelato, & credito. Sic omnis cognitio creata vera essentialiter cum obiecto per illam cognito. Et tamen ex suppositione existentie talium creaturarum nec de potentia Dei absoluta fieri potest, ut aliæ, quæ earum terminant connexionem, non existant in tempore suo vel præterito, vel futuro: quin hoc derogat dominio Dei, aut aliquòd aliud inconueniens adferat secum. Cur

igitur non erunt possibiles creaturæ essentialiter connexæ cum tantà, vel tantà duratione futura sui, quæ nec de potentia Dei absoluta possint eiusmodi duratione carere ex suppositione, quòd existant: quin hoc derogat dominio Dei, aut aliquòd aliud inconueniens adferat secum?

66 Fateor equidem, necessitatem conservandi creaturam cum suâ futura duratione necessariò connexam ex suppositione existentie eius non fore antecedentem, sed consequentem; ut bene præterit obiectio contra quosdam ex Auctoribus nostræ sententie putantes, esse antecedentem talem necessitatem. Vnde etiam fateor, fore, ut Deus, non obstante tali necessitate, liber absolute maneret ad talem creaturam non conservandam, quatenus liber maneret ad eam non producendam, siue ad non decernendum simul, & indiuisim productionem, & conservationem illius. Nec argumentum à me factum intendit oppositum. Quemadmodum enim quavis voluntas, cui sunt possibiles duo actus connexi inter se, libertatem absolutam habere potest ad eliciendum, vel omitendum vtrumque simul: tamen neque libertatem habere ad eliciendum alterum sine altero; quia alterum sine altero existere, impossibile est. Ita in casu possibilitatis prædictæ creaturæ voluntas diuina libertatem absolutam haberet ad decernendum simul primam productionem, & vltiorem conservationem eius: tamen libera esse non posset ad decernendam productionem sine conservatione; & consequenter neque ad omitendam, seu suspendendam conservationem, productione supposita. Ceterum, quia defectum huius posterioris libertatis, censeo, fore in eo casu defectum alicuius perfectionis debitæ domino diuino: idcirco à tali defectu eatenus per argumentum positum impossibilitatem arguo prædictæ creaturæ, quatenus defectus alicuius perfectionis debitæ domino diuino ex possibilitate ipsius creaturæ necessariò sequatur omnino impossibile est.

67 Nec obstat, quòd sint possibiles multæ creaturæ connexæ cum alijs prout existentibus, atque adeò improducibiles sine illis: quòdque subinde Deus non sit liber ad tales creaturas producendas independenter ab alijs. Tum quia, esse connexam vnâ creaturam cum aliâ, indigentiam illius atque adeò imperfectionem quamdam à creaturâ non alienam præferre. Cum tamen, esse connexam creaturam cum suâ vltiore duratione, constantiam in suo esse, atque adeò perfectionem magnam à creaturâ alienam videatur præferre. Tum quia defectus libertatis ad producendam aliquam creaturam sine aliâ etiam productâ, vel suppositâ nullam omnino imperfectionem appingit Deo; ut neque defectus libertatis ad producendum quodlibet aliud impossibile. At defectus libertatis ad corruptendum in quouis tempore quamvis creaturam existentem, siue ad suspendendum in quouis tempore concursum conservatiuum eius specialis quædam imperfectio videtur esse dominij diuini. Ad cuius debitam perfectionem pertinere videtur, quòd Deus, sicut habet plenam libertatem ad non producendam quamvis creaturam antea improducendam, quodcumque illam producit, sic quoque habeat plenam libertatem ad non conservandam quamvis creaturam antea productam, quodcumque illam conservat. Ut, quemadmodum esse, ita & non esse creaturarum in nutu diuinæ voluntatis sit positum, siue ab illo dependens.

Postre-

68 Postremò confirmantur omnia prædicta.

Quia, si esset possibilis creatura, quæ semel producta essentialiter esset duratura aut per tempus aliquod diuisibile, aut in æternum; essentialiterque subinde esset incorruptibilis aut intra tale tempus, aut absolutè: nulla esset ratio, propterquam negaretur, aliquas saltem ex creaturis de facto existentibus eiusmodi esse. Quod tamen, ita vnanimè negant Patres, atque Theologi, vt absque temeritatis notâ oppositum affirmare non liceat. Ne ergo tam constans Patrum, atque Theologorum sententia omni rationis fundamento dicatur destituta, dicendum proculdubio est, nullam eiusmodi creaturam possibilem esse: idèoque Patres, & Theologos asseruisse, nullam de facto talem dari: quia censuerunt, nullam talem esse possibilem. Quòd si dicatur, assertionem communem Patrum, & Theologorum in solis testimonijs scripturæ superius commemoratis fundari, inde etiam confirmandum veniententum propositum. Quia dicta testimonia, vt ex ipsis, & ex contextu patet vniuersaliter veniunt intelligenda pro omnibus omnino creaturis tam purè possibilibus, quàm existentibus.

69 Quæ cum ita sint, colligo primò, impossibilem esse durationem creatam indiuisibilem respectu temporis, & tempori diuisibili correspondentem per sui replicationem. Atque ita, necessarium esse, vt quidquid in tempore diuisibili durat, per durationem respectu temporis diuisibilem tot partes habentem, quot tempus ipsum, correspondentes singulas singulis in eo durat. Idque siue subiectum durans indiuisibile, siue diuisibile sit. Tum siue sit duratio definitiua ponens totum subiectum tam diuisibile, quàm indiuisibile in toto tempore, & totum in singulis partibus eius: siue sit circumscriptiua ponens totum subiectum diuisibile in toto tempore, & singulas partes subiecti in singulis partibus temporis per distributionem accommodam: siue sit mixta ex his duabus iuxta diuisiones durationis supra factas in hac quæst.

70 Secundò colligo, nullam creaturam indiuisibilem esse possibilem, quæ per se ipsam correspondeat tempori diuisibili: quia esset quædam duratio creata sui indiuisibilis respectu temporis, & tempori diuisibili per sui replicationem, siue repetitionem respondens; quam esse impossibilem, statuiamus.

71 Tertio colligo, ex speciebus durationis enumeratis supra eas omnes esse impossibiles, quæ prædicatum habent correspondendi indiuisibili, perque sui repetitionem tempori diuisibili. Cæteras autem omnes, quæ tale prædicatum non habent, esse posibles, haud dubitabile est, vt apparebit vnique eas recognoscenti, & consideranti iuxta doctrinam datam in simili disput. 5. quæst. 4.

72 Quarto colligo, impossibilem quoque esse creaturam suapte essentiã ita ab æterno durantem, vt aliter, quàm ab æterno, à Deo non potuerit produci. Quia talis creatura semel existens per tempus infinitum à parte ante duraret necessariò. Atque ita à Deo in quouis ex instantibus talis temporis ante vltimum corrumpi non posset, contra doctrinam stabilitam. Vnde etiam inferitur, nullam esse creaturam possibilem, quam Deus non possit producere in tempore, atque adeo in aliqua temporis mensurã, ante quam præcesserit necessariò infinitum tempus.

Denique est animaduertendum, quamlibet 73 durationem (sicut & quamlibet aliam rem existentem) aut præsentem, aut præteritam, aut futuram posse esse penes triplicem statum, quem potest habere de præsentem, de præterito, & de futuro. Est præsens, cum de illà verificatur, quòd simpliciter, & absolutè est existens. Præterita, cum tantum verificatur de illà, quòd extitit antea. Et futura, cum de illà tantum verificatur, quòd existet postea. Similiterque tempus reale, consistens in duratione existente aut præsens esse potest, aut præteritum, aut futurum. Tempus verò imaginarium in possibilitate durationis ipsa consistens tunc præsens censetur, quando proximè est possibilis simpliciter, & absolutè talis duratio. Tunc præteritum, quando antea fuit possibilis proximè. Et tunc futurum, quando postea erit proximè possibilis. In eo autem gradu serici durationum est vnice possibilis proximè duratio quæuis, in quo vnice ipsa esset, si existeret; siue quem ipsa constituit suapte essentiã quiditatiuè, cum est purè possibilis, & constitueret etiam existentialiter, si existeret. Ex quibus apparet, tempus in vniuersum tunc præsens venire dicendum, quando simpliciter, & absolutè loquendo reuerà est, qua ratione est. Tunc præteritum, quando reuerà non est, sed fuit. Et tunc futurum, quando reuerà non est, sed erit. Tantumdemque venit dicendum de duratione, & de aliã quavis re. Videantur plura dicta de huiusmodi statibus rerum, & temporum de præsentem, de præterito, & de futuro in Phæto Scient. disput. 10. quæst. 4.

QVÆSTIO IV.

Quenam propositiones euidentes, aut aliàs certa seu per se nota, seu demonstrata ex terminis huius disputationis in superioribus expositis eliciantur collatis tum inter se, tum cum alijs disput. præced. quæst. 6. commemoratis iuxta notata ibidem.

Dico, elici, quæ sequuntur. 74

Propositio 1.

Tempus diuisibile essentialiter est successiuum quoad omnes partes, ex quibus constat.

Hæc propositio tam de tempore reali, quàm de imaginario certissima est iuxta dicta quæst. 2. Vnde etiam constat, partes temporis diuisibilis nullatenus posse esse simul. Quia esse simul extrema, quæ sunt essentialiter successiua, contradictionem inuoluit, vt demonstratum est ibidem.

Propositio 2.

Quidquid in tempore diuisibili durat, successiuè durat. 76
Est certissimum. Quia durare in tempore diuisibili.

diuisibili, aliud non est, quàm ipsi, & partibus eius correspondere. Impossibile autem est aliter, quàm successiue, correspondere quidpiam partibus temporis, hoc ipso, quod partes temporis successiue fluunt suapte essentia iuxta proposit. 1.

77 Dicuntur tamen nihilominus omnes illæ res permanentes, quarum integræ essentia perseverant in tempore diuisibili, tamen durationes earum, siue correspondentia ad partes talis temporis vna cum eis successiue fluant, ad differentiam aliarum rerum, quæ non solum durationes, sed etiam proprias essentias habent successiue fluentes à successione propriarum partium, ex quibus coalescunt. Cuiusmodi sunt motus locales, tempora, & omnes series durationum, aliorumque entium similiter coalescentium, ex partibus successiue fluentibus: scilicet quarum vnaquæque ad subsequenti inceptum desinit esse.

Propositio 3.

78 Forum, quæ in tempore durant, alia essentialiter, & alia accidentaliter durant, supposito, quod sit vera sententia adstruens durationes, aut etiam res alias se ipsis, atque adeo essentialiter tempori affixas.

Eiusmodi quippe durationes, siue etiam alia res tempori, cui correspondent, siue in quo durant, ita essentialiter affiguntur, vt neque diuinitus possint ei non correspondere ex suppositione, quod existant. Cum tamen cætera res bene possint existere, quin respondeant ei tempori, in quo accidentaliter durant. Quæ ex dictis in præcedentibus satis sunt nota.

Propositio 4.

79 Quæcunque in eodem tempore durant, temporaliter penetrata dicuntur, Idque aut adæquatè, si totaliter; aut inadæquatè, si partialiter durent in eodem tempore; similiterque vnumquodque cum tempore, cui correspondet, dicitur penetrari. Quæ verò in diuersis temporibus durant, aut distantia temporaliter, quando ea tempora inter se distant; & tantum, quantum illa distant; aut contigua temporaliter, si sint ea tempora immediata, dicenda veniunt.

Tota propositio constat ex dictis supra explicatiùs quæst. 2. num. 40. Recolantur.

Propositio 5.

80 Quæ cum eodem tempore sunt penetrata adæquatè, aut inadæquatè; & inter se sunt temporaliter penetrata adæquatè, aut inadæquatè.

Est clarum. Quia, esse aliqua temporaliter penetrata adæquatè, aut inadæquatè, aliud non est, quàm ea eodem tempore correspondere, siue in eo durare, siue cum eo penetrari adæquatè, aut inadæquatè iuxta proposit. 4.

Propositio 6.

Quæ cum nullo tempore possunt penetrari adæquatè, neque inter se temporaliter possunt penetrari adæquatè.

Est etiam clarum. Quia temporaliter penetrari inter se quævis extrema adæquatè, aliud non est, quàm ea penetrari adæquatè cum aliquo eodem tempore iuxta proposit. 4. Vnde manifestè conuenitur, si sit aliquibus extremis secundum impossibile, & primum impossibile esse.

Propositio 7.

Res indiuisibilis per sui temporalem replicationem, siue repetitionem cum tempore diuisibili, cum omnique re diuisibili quo ad extensionem temporalem, temporaliter est penetrabilis adæquatè.

Propositio est certissima. Quia Deus, Angeli, animæ rationales, & cætera quæque res indiuisibiles durantes in tempore diuisibili eo ipso per suas integras entitates correspondent omnibus, & singulis partibus talis temporis, vt constat. Hoc autem ipsum est, per sui totius temporalem replicationem, siue repetitionem illis correspondere; (vti per sui totius localem replicationem, siue repetitionem omnibus, & singulis partibus spatij localis extensi, in quo sunt, correspondent iuxta sæpe, latèque dicta supra disput. 5. quæst. 6.). Per quam subinde sui totius temporalem replicationem consequenter correspondent etiam omnibus alijs rebus, quæ in eisdem partibus temporis diuisim, atque adeo cum extensione temporali, cum successione vt partium propriarum durant, vt sunt omnes motus successiui. Quod ipsum est etiam, res indiuisibiles per sui temporalem replicationem, siue repetitionem cum tempore diuisibili, in quo durant, cum omnique re diuisibili quo ad extensionem temporalem correspondente eidem tempori temporaliter penetrari adæquatè. Tantumdemque est de re indiuisibili quo ad extensionem temporalem: tamen si sit diuisibilis quoad temporalem intensionem; vt sunt omnes res quæ permanentes dicuntur, & per sui temporalem replicationem tempus diuisibile replent, quocunque demum modo illæ in se entitatiue sint diuisibiles.

Vnde etiam manifestè patet, quando duæ res diuisibiles quoad extensionem temporalem, vt duo motus successiui, eidem tempori adæquatè correspondent, temporaliter eas penetrari adæquatè cum inter se, tum cum ipso tempore. Atque adeo, loquendo vniuersè, rem diuisibilem quoad extensionem temporalem cum re similiter diuisibili, cumque diuisibili tempore temporaliter penetrabilem esse adæquatè.

Propositio 8.

Duæ quæque res siue indiuisibiles, siue diuisibiles (dummodò neutra sit essentialiter extensa temporaliter, seu successiua) eidem indiuisibili tempori adæquatè

E E corre-

correspondere possunt. Atque adeo tum inter se tum cum ipso tempore per temporalem sui contractionem temporaliter penetrari adæquatè.

Est certissimum. Quia sic penetrantur adæquatè inter se, & cum instanti præsentis temporis omnia entia tum indivisibilia, tum divisibilia, quæ existunt nunc, ut est notissimum. Excepi autem res essentialiter successivas, ut series plurium durationum, seu plurium partium vnius durationis sese essentialiter succedentium. Quia hæ essentialiter assignantur tempori indivisibili, neque ad instans indivisibile temporis vilo modo contrahi possunt, ut apparebit ex dicendis.

Propositio 9.

85 Extensio temporalis rei per tempus extensum alia est extensio per partium rei temporalem distributionem; alia per totius rei temporalem replicationem, siue repetitionem.

Primaque fit, cum singulæ partes rei singulis partibus temporis correspondent per distributionem accommodatam, uti evenit in partibus durationum, & motuum successivè fluentibus. Secunda verò, cum tota res integrè ponitur in omnibus, & singulis partibus temporis extensi, uti evenit in omnibus rebus, quæ per tempus aliquod divisibile integrè perseverant. Unde ad primam requiritur, quòd res tot partes extensionis temporalis habeat, quot habet tempus, per quod extenditur, cui vè correspondet adæquatè. Ad secundam verò solum requiritur, quòd tota res in singulis partibus temporis extensi ponatur, siue ipsa in se indivisibilis, siue indivisibilis sit. Nomine autem partis semper intelligo id, quod quoquo modo simul cum alio quopiam, vel aliis componit, siue constituitur. Quæ omnia satis ex se, & ex dictis in præcedentibus nota sunt.

Propositio 10.

86 Contractio temporalis in tempore indivisibili, siue in instanti alia est rei in se indivisibilis, alia rei in se divisibilis, seu compositæ ex partibus.

Constat ex se, & ex dictis; nec maiore eget explicatione.

Propositio 11.

87 Extensio temporalis rei per tempus extensum, contractioque temporalis rei in tempore inextenso, siue in instanti, aut essentialis, seu necessaria, aut accidentalis, seu contingens ipsi rei potest esse, supposito, quòd sit vera sententia adstruens durationes, aut etiam alias res se ipsis, atque adeo essentialiter determinato tempori affixas.

Hæc propositio in propositione tertia conti-

netur, Atque ex illà constat. Nec alià indiget probatione.

Propositio 12.

Quæ sunt distantia temporaliter quatenus talia temporaliter penetrata non sunt. Et quæ penetrata sunt temporaliter prout talia, temporaliter non sunt distantia. Tum quæ temporaliter sunt contigua quatenus talia neque penetrata, neque distantia sunt temporaliter. Sicut neque è conversò.

Constat tota hæc propositio ex proposit. 13, & 14. datis in simili supra disput. 5. quæst. 6. Recognoscatur, & iuxta ibi dicta pariter demonstretur.

Propositio 13.

Duo extrema aut adæquatè, aut in adæquatè possunt esse tum contigua, tum distantia, tum penetrata temporaliter.

Constat id apertè tum ex se, tum ex dictis in simili supra disput. 5. quæst. 6. proposit. 15. & 16. Quæ ad rem recolenda, & ad propositum sunt suâ proportionem applicanda.

Propositio 14.

Distantia adæquata temporalis magis, & minus potest suscipere. Secus penetratio, & contiguitas etiam adæquata temporalis.

Hæc etiam propositio ex se, & ex dictis in simili loco citato proposit. 17. est comperta.

Propositio 15.

Idem secum ipso penetratum temporaliter dici congruè non potest; estò ponatur plures durationes eidem tempori correspondentes habere. Benè tamen dici potest idem sibi ipsi contiguum, aut à se ipso distans temporaliter prout habens plures correspondentias cum pluribus partibus temporis contiguas, aut distantibus inter se.

Tota propositio est nota ex terminis consentaneè ad proposit. 18. datam loco citato.

Propositio 16.

Impossibile est, ut res indivisa quoad extensionem temporalem tempori extenso seu divisibili respondeat aliter, quàm per sui temporalem replicationem, siue repetitionem.

Constat ex se, & ex dictis tum in simili supra disput. 5. quæst. 6. proposit. 23. tum nuper proposit. 7. & 9. Unde etiam apparet quomodo Deus, Angelus, anima rationalis, aliæque res in se indivisibiles aliter, quàm per sui replicationem, siue rep-

repetitionem, tempori extenso, seu diuisibili successiue correspondere non possat. Tantumdemque est de rebus in se diuisibilibus, sed indiuisis tamen quoad extensionem temporalem, atque adeo indiuisim correspondentibus tempori diuisibili, vt sunt omnes res in se diuisibiles, & per tempus aliquod diuisibile perseverantes, seu permanentes.

Propositio 17.

93 Quotiescunque res indiuisibilis absque vllâ temporali replicatione sui alicui tempori correspondet, non potest non tale tempus indiuisibile esse.

Quia si esset diuisibile, iam res indiuisa tempori diuisibili responderet absque vllâ sui temporali replicatione contra proposit. 16. Vnde plane fit, tempus adæquatum rei indiuisibilis non replicatæ temporaliter dumtaxat esse posse instans indiuisibile. Ex quo rursus manifestè consequitur, rem indiuisibilem nullatenus posse incipere, aut desinere in tempore diuisibili. Quia in eâ temporis mensurâ incipit res indiuisibilis, in qua primo est; in eâque desinit, in qua primo non est. Si autem res indiuisibilis inciperet in tempore diuisibili, in eo toto esset primò, vt supponitur, & simul non esset primò; quia prius esset in eius dimidio. Quæ sunt contradictoria. Quæ pariter sequuntur, si in tempore diuisibili desineret, vt constat.

Propositio 18.

94 Vt res indiuisibilis tempus diuisibile repleat, siue ei adæquatè respondeat, aliquoties intra illud est replicanda, seu repetenda temporaliter.

Constat propositio hæc tum ex se, tum ex dictis in præcedentibus, & supra disput. 5. quæst. 6. proposit. 25. Quæ ad rem cum suis consequarijs videnda est.

Propositio 19.

95 Impossibile est, vt res indiuisibilis tempus diuisibile repleat per sui temporalem repetitionem, siue replicationem; nisi tale tempus sit compositum ex solis indiuisibilibus, siue instantibus; non verò aut ex solis partibus in infinitum diuisibilibus, aut ex vtrisque.

Hæc propositio pariter, imò euidentiùs demonstranda venit, ac demonstrata est in simili proposit. 26. disput. 5. quæst. 6. Recognoscantur dicta ibi, & huic applicentur.

Propositio 20.

96 Impossibile est, vt res diuisibilis citra temporalem sui contractionem tempori indiuisibili, siue instanti temporis correspondeat.

Constat ex se, & ex dictis in simili loco citato proposit. 27. Vnde etiam apparet, nullam rem temporaliter extensam, hæc retentâ exten-

sione, vllatenus posse tempori indiuisibili congruere, siue ei adæquari.

Propositio 21.

97 Quotiescunque res diuisibilis absque temporali sui contractione alicui tempori correspondet, non potest non tale tempus diuisibile esse.

Constat ex se, & ex præcedente. Ex eâque inferitur, tempus adæquatum rei diuisibilis temporaliter non contractæ necessariò esse diuisibile.

Propositio 22.

98 Impossibile est, vt res diuisibilis composita ex partibus sine fine diuisibilibus aut solis, aut mixtis cum indiuisibilibus per talium partium temporalem distributionem, absque vllâ contractione congruat, seu adæquetur tempori extenso, seu diuisibili, quod ex solis indiuisibilibus, instantibus ve compositum sit.

Hæc propositio per demonstrationes factas in simili disput. 5. quæst. 6. proposit. 29. faciliè ab vno quoque poterit, mutatis mutandis, demonstrari.

Propositio 23.

99 Impossibile est, vt res indiuisibilis per sui temporalem repetitionem cum re diuisibili absque vllâ contractione temporaliter extensâ adæquatè penetraretur temporaliter, ipsi ve congruat, & adæquetur in tempore extenso seu diuisibili; si hæc ex partibus in infinitum diuisibilibus aut solis, aut mixtis cum indiuisibilibus composita sit.

Hæc etiam propositio per dicta in simili loco citato proposit. 30. pariter, imò euidentiùs, quàm illa, venit à quolibet demonstranda.

Propositio 24.

100 Nulla res quoad extensionem temporalem diuisibilis datur, imò nec dari potest, quæ ex partibus in infinitum diuisibilibus physicè composita sit. Sed omnes in pura tandem indiuisibilia resolubiles, atque adeo ex solis illis composita physicè necessariò esse debent.

Hæc propositio ad resolutionem infra disput. 10. quæst. 4. tradendam circa continui compositionem pertinet. Maneat tamen hic demonstrata ex principijs de duratione rerum in tempore; vti quæst. 6. disput. 5. sæpe citatâ ex principijs de præsentia rerum in loco similis demonstrata est, nimirum proposit. 31. Demonstratur autem ex dictis pariter in hunc modum. Impossibilis est res quoad extensionem temporalem diuisibilis, cum qua Deus, aut etiam Angelus, aliæque res indiuisibiles non sint per sui temporalem re-

plicationem penetrabiles adæquatè in tempore extenso, seu diuisibili iuxta proposi. 7. (Et quidem de Deo saltem negari nequit, saluà fidè, esse adæquatè penetrabilem temporaliter cum omni creatura possibili ratione suæ æternitatis iuxta dicenda disput. 9. Aliter autem, quàm per sui temporalem replicationem non posse cum temporaliter penetrari adæquatè cum rebus extensis temporaliter, constat ex proposi. 16.). Pergo. Sed Deus, Angelus, aliæque res indiuisibiles per sui localem replicationem non sunt temporaliter penetrabiles adæquatè in tempore extenso cum re quoad extensionem temporalem diuisibili, quæ ex partibus in infinitum diuisibilibus, non verò ex solis indiuisibilibus physicè composita sit, iuxta proposi. 23. Igitur impossibilis est res quoad extensionem temporalem diuisibilis, quæ ex partibus in infinitum diuisibilibus, non verò ex solis indiuisibilibus quoad talem extensionem physicè composita sit.

101 Ex hac propositione inferitur, omnem durationem possibilem diuisibilem quoad extensionem temporalem, atque adeo quoad omnes partes sui successiuam ex solis tandem indiuisibilibus esse necessariò compositam quoad talem extensionem. Et consequenter tempus, quod imaginarium appellant, in eiusmodi duratione, temporaliter extensa prout purè possibili consistens re ipsà iuxta dicta quæst. 2. ex solis pariter indiuisibilibus, atque adeò ex solis instantibus compositum esse necessariò. Tantumdemque dicendum esse de omni motu successiuo, de omnique tempore reali iuxta dicta ibidem.

Propositio 25.

102 Eandem rem in pluribus temporibus, in pluribus ve partibus temporis simul durare, siue illis simul correspondere, impossibile est.

Est clarum. Quia plures temporis partes simul esse non possunt; cum sint essentialiter successiuæ iuxta proposi. 1. Atque ita, dum vna est, aliæ non sunt, sed vel fuerunt antea, vel erunt postea. Quo fit, vt dum res durat in eà, quæ adest, in nullà cæterarum, quæ desunt, possit durare, vt est manifestum. Siquidem in parte temporis, quæ non est, dum non est, nulla res durare potest, vt constat. Hoc autem ipsum est, non posse rem in pluribus partibus temporis simul durare.

103 Ex hac propositione inferitur, impossibile etiam esse, quòd eadem res simul penetraretur temporaliter cum pluribus alijs rebus prout durantibus in pluribus partibus temporis, Quia cum ipsis partibus temporis simul penetraretur iuxta proposi. 4. & 5. Atque adeo simul in eis duraret contra hanc eandem propositionem.

Propositio 26.

104 Impossibile est, vt eadem pars temporis simul sit præsens, & præterita; vel præsens, & futura.

Est certum. Quia iuxta definitiones statutas supra num. 73. ea pars temporis est præsens, de qua verificatur, quòd reuerà est; ea

autem præterita, vel futura, de qua verificatur, quòd reuerà non est, sed vel fuit, vel erit. Constat autem, de eadem parte temporis simul verificari non posse, quòd reuerà est, & non est; cum sint extrema contradictoria. Repugnat ergo, quòd eadem pars temporis simul sit præsens, & præterita; vel præsens, & futura.

Propositio 27.

Impossibile est, quòd aliqua pars temporis sit præterita, quin fuerit aliquando præsens. Tum quòd aliqua pars temporis sit futura, quin aliquando præsens erit.

Est certissimum. Quia ea pars temporis est præterita, quæ aliquando fuit, & iam non est. Ea autem futura, quæ aliquando erit, & nondum est. Fuisse autem, & fuisse præsentem aliquando, foreque, & fore præsentem aliquando partem temporis in idem prius recidunt, vt est notissimum.

Propositio 28.

Pars temporis præsens à parte temporis præterita, & à parte temporis futura necessariò distinguitur.

Est clarum. Nam alioquin eadem pars temporis esset simul præsens, & præterita; aut præsens, & futura contra proposi. 27.

Propositio 29.

Plures temporis partes simul esse præsentis impossibile est.

Quia impossibile est, plures partes temporis simul esse iuxta proposi. 1. Essent autem simul, si simul essent præsentis, vt est manifestum. Quia non possunt esse præsentis, quin reuerà sint; proindeque nec possunt esse præsentis simul, quin reuerà sint simul, vt est notissimum. Repugnat igitur illas simul esse præsentis.

Propositio 30.

Omnis pars temporis necessariò vel præsens, vel præterita, vel futura est.

Componit enim tempus ipsum: nam aliàs non esset pars eius contra suppositionem. Quidquid autem componit tempus; vel modò est, & ita est præsens; vel antea fuit, & ita est præteritum; vel postea erit, & ita est futurum. Alia enim differentia essendi non datur in ijs, quæ tempus componunt, vt est notissimum.

Propositio 31.

Quando aliqua pars temporis præsens est, omnis alia ab illa adæquatè distincta necessariò est vel præterita, vel futura.

Necessariò enim debet esse omnis alia vel præsens, vel præterita, vel futura iuxta proposi. 31. Et

Et nequit esse præfens, ne plures temporis partes sint simul præfentes contra proposit. 30. Relinquitur ergo, ut sit necessariò vel præterita, vel futura.

Propositio 32.

110 Impossibile est, ut pars temporis, quæ præfens est, in alias partes sit diuisibilis. Sed indiuisibilis prorsus necessariò esse debet.

Demonstratur. Primò: quia, si esset diuisibilis, plures partes temporis, ex quibus illa componeretur simul essent præfentes contra proposit. 29. Secundò: quia, si esset diuisibilis, eo ipso, quòd vna pars eius esset præfens, altera pars eius necessariò vel esset præterita, vel futura iuxta proposit. 31. aliundeque eadem esset etiam præfens; cum totum ex utraque compositum, præfens ponatur. Sicque eadem pars temporis simul esset præfens, & præterita, vel futura contra proposit. 26. Tertiò: quia, si esset diuisibilis, omnes eius partes essent simul, cum sit necessè simul esse partes, quæ simul cum suo toto præfentes sunt: atque ita tempus ex eis, & alijs compositum non esset successiuum quoad omnes suas partes contra proposit. 1. Itaque nulla pars temporis, quæ est præfens, potest diuisibilis esse, sed quæcunque est præfens, quando est præfens, necessariò est indiuisibilis. Vnde etiam sequitur conuertendo, nullam partem temporis diuisibilem posse simul, & indiuisim præsentem esse.

111 Ex hac propositione inferitur, nullam partem cuiusvis entis quoad omnes suas partes successiuè, quæ præfens est, posse diuisibilem esse. Et consequenter nullam partem diuisibilem cuiusvis entis quoad omnes suas partes successiuè posse simul, & indiuisim esse præsentem. Demonstrationes enim factæ eundem in partibus talis entis, ac in partibus temporis, locum habent, ut est notissimum.

Propositio 33.

112 Impossibile est, ut tempus componatur ex partibus sine fine diuisibilibus, sed ex puris tandem indiuisibilibus, siue ex instantibus debet necessariò componi.

Hæc propositio ex proposit. 24. iam constat. Sed aliter ex datis post illam iterum demonstratur. Quia impossibile est, ut tempus non sit compositum tandem ex partibus, quarum singulæ sint, aut fuerint, aut erunt aliquando præfentes iuxta proposit. 28. Sed est impossibile partes temporis esse præfentes, nisi sint tandem indiuisibiles iuxta proposit. 32. Ergo est impossibile, ut tempus non sit compositum tandem, ex partibus indiuisibilibus, siue ex instantibus: atque adeò, ut componatur ex partibus sine fine diuisibilibus. Quod erat demonstrandum.

113 Pertinet autem propositio hæc ad doctrinam de compositione continui successiuè tradendam, disput. 10. quæst. 4. Ex eaque rursus vniuersaliter sequitur, quoduis ens successiuum quoad omnes suas partes, atque adeò quoad omnes illas per ipsam temporalem distributionem extensum temporaliter, ex puris tandem indiuisibilibus

debere esse compositum physicè; neque ex partibus sine fine diuisibilibus vlatenus posse physicè compositum esse. De quo ibi plura.

Propositio 34.

114 Quæcunque de actu, & potentià vniuersè in Pharo Scient. disput. 8. quæst. 4. sunt demonstrata, consequenter demonstranda veniunt de duratione in tempore, de temporalique extensione, contractione, penetratione, contiguitate, distantia, replicatione, præteritione, præsentia, & futuritione tanquam de quibusdam actibus, deque eorum potentijs, quatenus conceptus vniuersales actus, potentiæque participant.

Ratio est euidens. Quia euidens est, quæcunque conceptibus superioribus conueniunt, & inferioribus, in quibus illi reperiuntur, conuenire. Quocirca omnes demonstrationes ibi factæ huc poterunt ab vnoquoque applicari.

Propositio 35.

115 Quæcunque de ente, & essentià in Pharo Scient. disput. 9. quæst. 5. sunt vniuersè demonstrata, de terminis proposit. præced. recensitis, prout sunt entia, & essentiæ quædam, pariter demonstranda veniunt.

Ratio est eadem, quæ eiusdem præcedentis propositionis.

Propositio 36.

116 Quæcunque de statibus entium in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 5. sunt demonstrata, de terminis commemoratis proposit. 34. prout habentibus esse in illis statibus similiter demonstranda veniunt.

Ratio prorsus est eadem.

Propositio 37.

117 Quæcunque de possibili, impossibili, contingente, & necessario in vniuersum, sunt demonstrata in Pharo Scient. disput. 11. quæst. 5. de dictis terminis numeratis proposit. 34. prout ea prædicata participantibus similiter veniunt demonstranda.

Ob eandem præcedentium rationem.

Propositio 38.

118 Idem similiter dicendum de demonstrationibus factis in dicta Pharo Scient. disput. 13. quæst. 3. circa rerum identitatem, & di-

& distinctionem in vniuersum. Et disput. 14. quæst. 4. circa relationem, connexionem, & oppositionem rerum in genere. Et disput. 15. quæst. 7. circa rerum prioritatem, posterioritatem, & simultatem. Et disput. 16. quæst. 3. circa similitudinem, dissimilitudinem, æqualitatem, inæqualitatemque rerum.

Propositio 39.

119 Idem denique dicendum est de demonstrationibus factis in eadem Pharo disput. 17. quæst. 3. circa rerum vnitatem, & pluralitatem in vniuersum.

Ratio semper est eadem. Quia nimirum termini disputationum omnium, atque questionum ex Pharo Scient. relatarum ob exitiam suam vniuersalitatem aperte includuntur tanquam in inferioribus, & minis vniuersalibus in terminis præsentis disputationis, atque questionis enumeratis proposit. 34. Atque ita passiones demonstratæ de illis locis citatis non possunt non & his conuenire cum euentia eadem prout in se includentibus illos. Quo fit, vt & ab vnoquoque de his prout includentibus illos eodem facillime sint pariter demonstrabiles. Recognoscat ergo vnusquisque demonstrationes illas, & huc applicet, prout sibi libuerit, vel prout opus habuerit.

QVAESTIO V.

Verum omnia, & singula entia proprias durationes superadditas habeant.

120 **N**on agimus hic de ente increato, acturi disput. 9. sed de reliquis. Quæ ad tria capita, quod ad rem attinet, reduci possunt; nempe ad substantias spirituales, quales sunt Angeli, & animæ rationales; ad substantias corporeas, quales sunt reliquæ creatæ; & ad vtrarumque accidentia.

121 Suppono primò ex dictis quæst. 1. omnia entia indifferentia ad existendum in diuersis temporibus per durationes superadditas determinari ad existendum in illis, in quibus existunt, iuxta ibi latius dicta. Quod quærimus modò est, an omnia, & singula per durationes proprias, an verò aliqua per durationes aliorum talem determinationem sortiantur.

122 Suppono secundò, durationes, & earum modos se ipsis affigi determinatis temporibus absque alijs durationibus superadditis iuxta dicta in simili de vocationibus, & earum modis disput. 9. quæst. 7. De quo nullum est dubium.

123 Suppono terciò, si quod datur de facto ens per se ipsum, atque adeò essentialiter affixum determinato tempore, tale ens nullam habere superadditam durationem; cum ipsum per se, & essentialiter sit duratio sui; ipsique proinde non solum naturaliter, sed etiam essentialiter sit alia duratio superflua, qua eidem tempore correspondeat.

Suppono quartò, ens essentialiter affixum 124 tempore diuisibili, eo ipso debere esse essentialiter successiuum, (vti est omnis duratio), ex totaque partibus compositum, quot habet ipsum tempus. Nam ens indiuisum, atque adeò per sui replicationem affixum tempore diuisibili, atque adeò intra illud incorruptibile essentialiter impossibile est, vt statuimus supra quæst. 3. His positis sit.

Propositio 1.

Substantiæ, quæ de facto dantur tum spirituales, tum corporeæ proprias durationes sibi superadditas habent. 125

Quia non durant per se ipsas; cum sint permanentes, siue durantes indiuisum per tempus diuisibile; indifferentesque ad durandum in diuersis temporibus. Quibus titulis per superadditam sibi durationem durare habent, vt ex dictis in præcedentibus constat. Et existunt, durantque prius naturà, quam sua accidentia. Quo saltem titulo per talium accidentium durationem durare non possunt; atque adeò per propriam sibi immediatè superadditam debent durare. Et quidem, cum ens complexum ex substantià, & accidentibus à determinato tempore independentibus constans, eo ipso per superadditam durationem debeat durare iuxta doctrinam statutam quæst. 1. compertum est, talem durationem imprimis substantiæ conuenire debere vt modum eius proprium, vtpote à qua tanquam à radice, & fundamento prout existente, & durante cætera dependentia sunt.

Propositio 2.

Omnia etiam, & singula accidentia 126 à determinato tempore non dependentia naturà suà, siue determinato tempore suapte essentia non affixa proprias durationes sibi immediatè superadditas habent.

Quia talia accidentia nec per se ipsa durare possunt ob indifferentiam, quam habent ad durandum in quouis tempore, iuxta nuper dicta; nec possunt durare per durationem substantiæ, cui sunt vnita, vel adhzrentia, vt constat ex dictis in simili supra disput. 5. quæst. 7. proposit. 7. Argumenta enim, quibus ibi probatum est, omnia, & singula accidentia independentia à determinato loco habere sibi superadditas proprias vocationes, pariter probant, omnia, & singula accidentia independentia à determinato tempore habere sibi superadditas proprias durationes. Recognoscantur, & applicentur.

Excipio autem in propositione accidentia 127 dependentia à determinato tempore, siue ei affixa; quia hæc per se ipsa durant sine superaddita duratione, vt iam prænotauimus. Cuius generis præter durationes ipsas, & earum modos existimo esse intellectiones, & volitiones humanas, atque etiam angelicas iuxta doctrinam datam in Pharo Scient. de iudicio humano disput. 2. quæst. 4. Conf. 6. Et talem vniuersalius de omni intellectuione, ac volitione creatâ disput. 10. quæst. 4. Censeo enim, huiuscemodi actus intellectuionis, & volitionis creatæ instantaneos esse, singulisque instantibus temporis variari, vtpote qui per se, & essentialiter ipsis instantibus, in quibus primò existunt, affixi sunt. De quo iterum redi-

bit sermo tract. de visione Dei, atque etiam tract. de Scientia, & de Voluntate diuina. Recolantur cætera dicta in simili de vocatione disp. 5. quæst. 7. proposit. 2. citata; & suâ seruata proportione, durationi applicentur.

QVÆSTIO VI.

Verum aliquod ens creatum absque omni duratione atque adeo in nullo tempore, siue extra omne tempus possit existere.

128 **C**ertum est primò, Deum ab omni duratione in tempore non posse absolui: quia per suam æternitatem essentialiter correspondet omni tempori, dum illud adest. Et est necesse, quòd semper adsit aliquod tempus, siue aliqua temporis pars, hoc ipso, quòd tempus essentialiter est successiuum, & utrimque infinitum, prout supra quæst. 2. expositum est. De quo nullum est dubium.

129 **C**ertum est secundò, nullum ens posse naturaliter extra omne tempus existere: quia omne existens connaturaliter saltem exposcit in aliquo tempore existere, siue in eo durare. Solum ergo quæritur, an saltem diuinitus possit ens aliquod extra omne tempus existere, atque ita nullam in aliquo tempore durationem habere; cum tamen verè existens sit. Proceditque quæstio de entibus nulli determinato tempori affixis suapte essentiali. Nam de affixis essentialiter determinato tempori certum est etiam, nullâ potentia absolui ea posse à duratione in tali tempore ex suppositione, quòd existant.

Propositio vnica.

130 **I**mpossibile omnino est, vt aliquod ens creatum siue spirituale, siue corporeum, absque omni duratione, atque adeo extra omne tempus, siue in nullo tempore existat. Vnde nec de potentia Dei absolutâ potest id fieri.

Ita omnes hæcenus vnanimiter videntur censuisse. Nam licet opinentur multi, posse ens creatum saltem diuinitus existere absque omni vocatione absolutum ab omni loco, vt vidimus disput. 5. quæst. 8. Nemo, quem viderim, asseruit hæcenus, posse ens creatum adhuc diuinitus existere absque omni duratione absolutum ab omni tempore, præter vnum Lynce, qui lib. 7. Physic. tract. 2. cap. 5. nouissimè contendit oppositum, tanquam probabile defendere. Venit tamen nihilominus imprimis propositio nostra probanda argumentis, quibus in ea quæst. proposit. 1. probatum est, omnino impossibile esse, quòd aliquod ens existat, & nullibi, siue absque omni præsentia locali existat; utpote quæ potiore, efficaciorque iure probant, omnino impossibile esse, quòd aliquod ens existat, & nunquam, siue absque omni duratione temporali existat, vt vnique illa consideranti, & ad propositum, seruata proportione, applicanti conspicuum, fiet.

Deinde venit propositio probanda primò. 131 **Q**uia impossibile est, vt quidpiam ab statu possibilitatis ad statum existentia transferatur, quin sit de illo verificabile, quòd vel existit, vel extitit, vel existet: alia enim differentia existendi euidenter est impossibilis. Ast quòd existit sub aliqua earum trium, eo ipso correspondet alicui tempori vel præsentì, vel præterito, vel futuro, vt constat. Ergo impossibile est, transferri quidpiam ab statu possibilitatis ad statum existentia, quin alicui tempori correspondeat, atque adeo in eo duret.

Secundò, Quia solum existit simpliciter, 132 quòd de præsentì existit; præterita quippe iam non existunt, & futura nondum existunt; existentia autem considerata cum præcisione à præsentia, præteritione, & futuritione eo ipso considerantur indifferentia ad existendum, & non existendum simpliciter. Sed existere de præsentì, & tempori præsentì coexistere, siue ei correspondere, siue in eo durare, aut idem sunt, aut primum cum secundo est prorsus connexum. Ergo impossibile est, vt aliquid existat simpliciter, quin duret in tempore præsentì. Consequentia est bona. Maiorque, & minor ex terminis sunt euidentes.

Tertiò. Impossibile est, quidpiam habere 133 esse in statu existentiali, quin sit coexistens tempori reali habenti similiter esse in eodem statu existentiali; & consequenter, quin sit correspondens tempori imaginario, cui tempus reale in quadam duratione consistens suapte essentiali affixum, & correspondens est, vt constat. At tempori reali coexistere, & tempori imaginario correspondere, hoc ipsum est, in tempore reali, & in tempore imaginario durare, vt etiam constat. Ergo impossibile est, quidpiam habere esse in statu existentiali, siue existere, quin duret in aliquo tempore.

Quartò. Quidquid à Deo potest ad extra 134 produci, ab ipso Deo potest corrumpi, & destitui, vt constat ex doctrinâ statuta supra quæst. 3. Non quidem ita, vt existentia entis producti cum eius non existentia, seu destructione coniungatur; nam hoc contradictionem importat, vt constat; sed ita, vt existentia sit prius, & eius destructio posterius. At prius, & posterius in existendo, & non existendo aperte præferunt temporis successione, nec sine illâ possunt constare. Ergo impossibile est, produci à Deo rem ab eodem corruptibilem extra omne tempus, siue independentem ab omni tempore. Et confirmari potest. Quia de conceptu creaturæ est, quòd magis, aut minus perseueret pro nutu sui Creatoris in existentia ab ipso recepta. Perseuerare autem creaturam magis, aut minus, & eam in maiore, aut in minore tempore durare, aut sunt idem omnino, aut primum nullo modo potest stare sine secundo. Repugnat ergo, creaturam existere, & in tempore non durare.

Quintò. Existentiæ, & possibilita quoad 135 suam veritatem obiectiuam simultatem quamdam, ac correspondentiam mutuam inter se habent; quandoquidem illa existentialiter, hæc verò quiditativè simul sunt vera. Ergo impossibile est, quidpiam esse verè existens simpliciter, quin sit correspondens possibilitati proximæ durationis, in qua tempus præsens consistit; subindeque, quin sit simpliciter durans in tempore. Cum durare in illo, aliud non sit, quam ipsius præsentì veritati obiectiuæ existentialiter correspondere.

Sextò.

136

Sexto. Omne ens existens aut est existens de presenti, aut non est existens de presenti. Non enim datur medium. Si est existens de presenti, eo ipso est durans in tempore presenti, ut constat ex dictis: subindeque omni duratione in tempore carens non est. Si non est existens de presenti, eo ipso existit de presenti, atque adeo in statu existenti datur negatio eius, ut constat ex dicendis quæst. 7. Cum quo stare nequit, ut ens existat; quia existerent simul extrema contradictione opposita. Impossibile ergo est, quod existat aliquid, & non duret in tempore. Per hæc, & cætera, quæ in simili scripsimus disput. 5. quæst. 8. facit quisque confutabit quæcumque contra propositionem statutam congerit Lynce ubi supra, in quibus proinde speciatim refellendis non est, cur moremur, Quomodo autem loco citato non satisfutò concedat Lynce, esse possibile, quod aliqua creatura non sit intumè præsens Deo, & consequenter nec Deus ipsi, iam disput. 5. quæst. illa 8. notauimus, De quo plura dicenda infra disput. 9.

137

Itaque omne ens quoad existentiam cum aliqua duratione sui in tempore utrimque infinito, quod imaginarium appellant, essentialiter est receptaculum omnium existibilium, extra quod nullum eorum potest vlatenus existere: quia non datur extra. Cætera autem, quæ in huius veritatis confirmationem possent adduci: necnon solutio argumentorum, quæ contra illam possent opponi, ex dictis in simili de vocatione, & loco rerum supra disput. 5. quæst. 8. citata petenda sunt.

QVÆSTIO VII.

Qualiter negationes entium existant, siue durent in tempore.

138

Sermo est de negationibus tum entium possibilium, tum eorum impossibilium, quibus veræ negationes respondent iuxta dicta disput. 5. quæst. 9. num. 198. Suppono autem primò, negationes nullam reuerà habere essentiam ab intuentibus conceptibilem positivè. Tamen si suam qualem qualem veritatem negatiuam habeant: nosque de illis ad instar entium positivorum conceptis tanquam de quibusdam entibus positivis per quamdam æquivalentiam sæpe loquamur, prout quæst. 9. citatà num. 197. suppositum est ex dictis, & expositis latius in Phælo Scient. Secundo suppono, negationem aut posse esse entis indifferentis ad existendum in diversis temporibus, qualia sunt pleraque; aut entis suapte essentia affixi alicui temporis determinato, qualia sunt duratio, & similia, iuxta suppositionem etiam factam ibidem num. 199.

Propositio I.

139

Quemadmodum ens, ita & negatio entis in tempore presente dumtaxat dici potest existere, siue durare simpliciter.

Quia, quemadmodum ens, quod de

presenti non existit, simpliciter dicitur non existere; tamen si existerit in tempore præterito, aut sit exituram in futuro, ita negatio entis, quæ de presenti non existit, eo quod de presenti existit ens ipsi oppositum, simpliciter dicitur non existere; tamen si in tempore præterito existerit, aut sit exitura in futuro. Itaque ut sola entia, nunc existentia sunt nunc simpliciter existentia; ita solæ negationes nunc existentes sunt nunc simpliciter existentes. De quo dubitandum non est. Oportet tamen generatim determinare, quanam entium negationes, & quando existant, & qualiter vnaquaque duret in tempore, cui correspondet.

Propositio 2.

Negatio de facto remouens à toto spatio existenti durationem (aut quoduis aliud ens affixum determinato tempore) in eo ipso tempore censetur existere per se ipsam, in quo per se ipsam existeret duratio negata, si existeret.

Est clarum. Quia in eo tempore censetur existere per se negatio entis, à quo per se, siue per proprium defectum deest, seu non existit ipsum ens. Cum deficere quiddam per se, siue per defectum proprium ab aliquo tempore, & in eodem per se existere negationem eius, in idem plane recidunt, ut est notissimum. Sed ab eo ipso tempore, in quo existeret per se duratio, si existeret, deest per se, seu per defectum proprium illa, dum non existit, ut etiam conitat. Igitur in eodem ipso tempore censetur existere per se negatio eius.

Propositio 3.

Negatio de facto remouens ens determinato tempore non affixum à toto statu existenti eo ipso est existens, siue durans in omni tempore.

Quia ens nullam existentiam habens, quale est exclusum per negationem sui à toto statu existenti, in nullo tempore durare potest: eo quod duratio eius in quouis tempore necessario est connexa intumè cum ipsius existentia: & consequenter vice versà negatio eius cum negatione durationis ipsius in omni tempore intumè etiam, & necessario connexa est; eoque titulo cum eadem existens, siue durans in omni tempore iuxta doctrinam datam in simili disput. 5. quæst. 9. de existentia, siue presentia in omni loco negationis entis non existentis. Quæ doctrina ab vno quoque recognoscenda est, & ad propositum applicanda; ne nos actum agamus. Quomodo autem negatio entis nunquam existentis in omni tempore existere, siue durare dici possit, aut per se ipsam, aut per negationes durationum eiusdem entis correspondentium partibus totius temporis. Quomodo item ipsa negatio non per suarum partium, quas non habet, temporalem distributionem, sed per sui totius temporalem replicationem, siue repetitionem ipsis totius temporis partibus correspondeat, ex dictis iudem in simili loco citato colligendum est.

Propositio 4.

142 **Negatio de facto remouens durationem** (aut quoduis aliud ens affixum determinato tempore) à toto statu existentiali, eo ipso est etiam existens, siue durans in omni tempore.

Quia talis negatio, præterquam quod per se correspondet speciali titulo ei tempore, à quo per se remouet durationem, quam negat, iuxta dicta proposit. 2. alio item generali titulo correspondet omni tempore: quia scilicet necessarium est connexa intimè cum negationibus aliarum durationum omnibus partibus totius temporis correspondentium, per quas (siue illa sint impossibiles, siue possibiles) dicta duratio replicata in ipsis omnibus partibus excogitari possit, iuxta doctrinam etiam datam in simili disput. 5. quæst. 9. citatâ; quæ ad rem item recognoscenda est. Itaque negatio durationis hodiernæ Petri purè possibilis in omnibus partibus totius temporis durat; in hodierna quidem, quatenus per se ab eâ excludit durationem, quam negat; in cæteris autem, quatenus necessariò est connexa intimè cum negationibus durationum seu impossibilium, seu possibilium eis respondentium, per quas superadditas, si existerent, duraret in ipsis dicta duratio. Quæ quidem à talibus temporis partibus per talium superadditarum durationum negationes censetur formaliter exclusâ: per propriam enim negationem ab eis consequenter duntaxat, ab statu verò existentiali formaliter excluditur. Quæ omnia per dicta latius in simili loco citato clarius intelligentur. Vnde etiam vnicuique constabit, quomodo non esse per se ipsam in cæteris omnibus partibus temporis durationem hodiernam Petri purè possibilis, nullam realem negationem, sed veritatem quamdam positiuam importet.

143 **Nec ad rem interest, quod durationes superadditæ durationi ad constituendam eam in alijs temporibus ab ipso proprio sint impossibiles, vt dicemus quæst. 9. cum tamen præsentia superadditæ præsentia ad constituendam eam in alijs spatijs localibus à proprio ipso possibiles sint, vt diximus disput. 5. quæst. 15.** Hoc, inquam, discrimen ad præsens propositum non interest: quandoquidem tam negationes dictarum durationum impossibilium, quam negationes dictarum præsentiarum possibilium veræ negationes sunt reuerà suo modo existentes à parte rei iuxta doctrinam generalem de negationibus traditam in Pharo Scient. disput. 9. quæst. 3.

Propositio 5.

144 **Quoties existit quoduis ens in aliqua tantum temporis parte, in cæteris à quibus deest, non solum existunt negationes durationum eius eis respondentium, sed etiam negatio ipsius entis: verbi gratia hodie non solum existit negatio durationis hodiernæ Antichristi postea futuri, sed etiam negatio ipsius Antichristi.**

Hæc propositio procudubio de mente omnium Doctorem hætenus fuit, donec Recentiores quidam nouissimè oppositum opinati sunt,

philosophantes scilicet eodem modo de negatione rerum in tempore, ac de negatione rerum in loco. Quemadmodum enim iuxta sententiam communem à nobis amplexaram, & probatam supra disput. 5. quæst. 9. quoties quoduis ens existit in vno loco, in cæteris, à quibus abest, nullatenus est negatio eius, utpote quæ non est existens in rerum naturâ; sed tantum sunt negationes præsentiarum ipsius eis locis respondentium. Ita censent hi Recentiores, quoties quoduis ens existit in vno tempore, in cæteris, à quibus deest, nullatenus existere negationem eius, sed tantum negationes durationum ipsius eius temporibus respondentium.

Falluntur tamen citra dubium; vt aliàs breuiter ostendi in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 4. 145 Primò quidem oblatum discrimen ad rem repperitum inter locum, & tempus: Cum enim partes loci sint simul; negationem entis in aliqua earum existentis non compatiuntur secum reliquæ; nec simul sint in rerum naturâ existentia duo extrema contradictoria, qualia sunt quoduis ens, & sua negatio. At verò, cum partes temporis non sint simul, sed successiuè; negationem entis in aliqua earum existentis non solum compatiuntur, sed necessariò ferunt reliquæ secum. Item enim, cum ea pars temporis, in qua tale ens existit, necessariò non sit, quando est quælibet reliquarum; eo quod vel iam præterijt, vel nondum accessit; consequens est, vt, quando est quælibet reliquarum, nullatenus tale ens existat. Quod ipsum est, existere tunc negationem eius. Itaque nullatenus existit hodie Antichristus, tamen postea sit exiturus in parte temporis futura: atque adeò hodie non solum datur negatio durationis hodiernæ Antichristi, sed etiam negatio ipsius Antichristi. Et vniuersè in omnibus partibus temporis, in quibus non existit ens aliquando existens, vnâ cum negationibus durationum ipsius entis talibus partibus correspondentibus ipsius entis datur negatio.

Id quod secundò ab absurdis, quæ sequuntur ex oppositâ, nonaque Recentiorum sententiâ, planè videtur comprobari. 146 Sequitur enim ex illâ vniuersim, nunquam dari negationem existentia eius entis, quod aliquando existit, nunquam negationem durationis, quam habet, quo tempore existit, nunquamque subinde tale ens carere existentia, aut duratione, quam aliquando habet; sed tantum carere durationibus, quas nunquam habet. Vnde rursus sequitur contra fidem primò, Deum non creasse in principio cœlum, & terram. Quia non potuit Deus in principio tribuere cœlo, & terræ existentiam, aut durationem, qua nunquam caruerunt. Prorsusque est idem creare aliquid, & illi existentiam, aut etiam durationem tribuere. Imo hoc eodem titulo, nullum omnino ens eorum, quæ aliquando existunt, potuit in tempore aliquo produci, accipereque existentiam à Deo. Quia impossibile est accipere existentiam in aliquo tempore id, quod in nullo tempore caruit illâ cum nullum ens possit denuò accipere, nisi id, quo carebat antea; vt satis superque notum est.

Secundò sequitur contra fidem, nullum eorum entium, quæ semel existunt, posse corrumpi, seu destrui à Deo. Quia corruptio, siue destructio formalis entis in destititione existentia eius consistit, hoc est, in negatione existentia eius prout connotante existentiam ipsam immediate antea præteritam, vt apud omnes est in-

confessio. Itaque iuxta sententiam dictam, etsi Deus possit enti hactenus existenti ulteriores durationes negare, quo desinet durare ulterius; ipsum tamen proprie corrumpere, & destruerere, auferendo ab illo existentiam per oppositam negationem, faciendoque, ut non existat ulterius, sed penitus existentia careat, nequaquam potest. Quod tamen saluà fide non potest dici.

148 Tertiò sequitur contra fidem, Christum Dominum verè, & proprie mortuum non fuisse. Quia mors vera, & propria iuxta sententiam omnium in corruptione, seu desitione, seu negatione vnionis animæ, & corporis consistit. In triduo autem, quo Christum mortuum fuisse credimus, vnio animæ, & corporis eius iuxta sententiam dictam nec fuit corrupta, nec desinit esse, nec extitit eius negatio; sed tantum fuit interrupta duratio illius, sublata ab illà, seu non concessa duratio, quam insuper in illo triduo posset habere.

149 Quartò sequitur contra fidem, per culpam lethalem non auferri gratiam ab anima, corruptà scilicet gratià ipsà, & vnione eius; sed tantum denegari animæ ulteriores durationes ipsius gratiæ, & vnionis, quin aliquid ex antea præhabitis ab illà auferatur.

150 Quintò sequitur contra fidem, ea omnia loca Scripturæ, in quibus asseritur de subiecto aliquo, amississe aliquod accidens, quod antea habebat, aut acquisuisse aliquod accidens, quod antea carebat, quæ quidem innumera sunt, secundum proprietatem sermonis omnino falsa esse. Quia iuxta sententiam dictam nullum subiectum successu temporis potest amittere accidens, quod semel habuit, desinente esse in illo tali accidente per sui negationem, prout ad eius amissionem requiritur; sed tantum potest accidentis præhabiti ulteriores durationes non acquirere; quod longè ab amissione eius abest. Nullum item subiectum potest successu temporis acquirere accidens, quo carebat antea; eo quod absque negatione accidentis prout in subiecto, nec potest præcedere in subiecto carentia eius, nec subsequi eius acquisitio, quæ rei dumtaxat antea non habitæ comparatio est.

151 Mitto alià absurda tum theologica, tum philosophica, quæ contra præfatam sententiam possent proferri. Et probo demum propositionem datam quasi à priori. Quia ex eo præcisè, quod ens non existens hodie aut extiterit in tempore præterito, aut sit exiturum in futuro, nulla maior, aut minor variatio seu positua, seu negatiua datur hodie in rerum naturà, quam, si tale ens esset purè possibile; existentia quippe dicti entis vel præterita, vel futura per se præcisè peristasi rerum præsentis nihil ampliùs confert, aut demit, quam si talis non fuisset. Sed si talis non fuisset, dictumque ens purè possibile remaneret, hodie in naturà rerum, in ipsaque hodiernà die daretur negatio eius iuxta doctrinam proposit. 3. Igitur modò itidem, cum talis est, ipsa eadem negatio similiter dicenda est dari. Dico præsentis rerum peristasi nihil conferre, vel detrahère prædicti entis existentiam vel præteritam, vel futuram per se præcisè, ut excludam actus scientiæ, aut volitionis, aut alios respectus terminatos ad illam, qui veluti occasione eius dari hodie possunt, aliàs non dandi, si ea non foret vel præterita, vel futura.

152 Confirmatur, & declaratur. Quia, cum

ex vnà parte ens in naturà rerum nequeat existere absque aliquà duratione sui iuxta doctrinam certam statutam quæst. 6. ex alià verò parte durationes entis siue præteritæ, siue futuræ simpliciter non sint: necessariò sequitur, ens sine duratione sui præsentis non posse existere simpliciter; simpliciterque subinde non esse existens, cum deest eius duratio præsens. Quod ipsum est, dari simpliciter, & de præsentis negationem eius, cum talis ipsius durationis datur negatio. Etenim hoc ipso, quod ens est connexum quoad existentiam cum aliquà duratione sui vagè, cum præsentis manet connexum determinatè supposito, quòd futuræ, & præteritæ simpliciter desunt. Atque ita negatio durationis præsentis eius cum negatione existentie ipsius manet similiter connexa propter inuersam, notissimamque connexionem, quam necessariò inter se habent contradictoria extremorum inter se connexorum, Quo fit, ut negatio durationis præsentis cuiusvis entis sine negatione existentie eiusdem entis stare non possit. Atque ita, quoties ens de præsentis deest, non posse non de præsentis dari ipsius negationem vnà cum negatione durationis præsentis eius, Vnde rursus manifestè, vniuersaliterque consequitur, negationem durationis entis in quouis tempore sine negatione existentie ipsius entis in eodem tempore stare non posse: siue tale ens in aliquo alio tempore durationem, & existentiam habeat, siue habeat in nullo.

Verum contra propositionem nostram obijci potest primò. Entis existentis in vno loco in cæteris, in quibus non est, non datur negatio. Ergo entis existentis in vno tempore in cæteris, in quibus non est, negatio non datur. Concesso antecedente; nego consequentiam, propter discrimen locorum, & temporum expositum iam num. 145. & superius disput. 5. quæst. 9. num. 210.

154 Secundò obijci potest. Ens aliquando existens eo ipso translatum est ab statu quiditatiuo ad statum existentialem. Sed, si in alijs temporibus, in quibus illud non est existens, esset existens negatio eius, hæc quoque esset eo ipso intra statum existentialem; sicque intra eundem statum darentur simul ambo extrema contradictionis, quod prorsus impossibile est. Ergo entis aliquando existentis in nullo alio tempore existit negatio ipsi contradictoriè opposita; sed tantum negatio non opposita ipsi durationis ipsius in illo. Respondeo, hoc ipso, quòd non potest quidpiam existere, nisi in aliquo tempore iuxta certissimam doctrinam statutam quæst. 6. statum existentialem in ipsis veritatibus obiectiuis existentia libus consistentem iuxta dicta in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 1. à tempore esse dependentem, suosque gradus diuersos per ordinem, siue per connotationem ad tempora diuersa fortiri; atque ita ex tribus imprimis statibus partialibus constare, de præsentis, de præterito, & de futuro; quorum duo postremi rursus ex totidem gradibus componuntur, quot sunt partes temporis præteriti, & partes temporis futuri. Hinc autem sequitur, ut extrema contradictionis, qualia sunt ens, & negatio eius, non eo ipso inter se opponantur, quòd sint intra statum existentialem, nisi intra eundem eius gradum sint. Possunt enim intra statum existentialem diuersos statum partiales circa oppositionem fortiri: tametsi non possint eundem. Itaque sicut existentia-

entis

entis in statu conditionato, & eius negatio in absoluto non sunt oppositæ; atque idcirco utraque hæc propositio est vera, *Fœvus existeret hodie, si Deus vellet. Negatio Petri existit hodie.* Sic existentia entis in vno tempore, & eius negatio in alio non sunt oppositæ. Atque adeo utraque hæc propositio similiter est vera, *Fœvus existit anno præterito. Negatio Petri existit hodie.* Ex quibus patet solutio argumenti facti.

155 Tertiò obijci potest, Ens non affixum per se determinato tempori consideratum præcisè ut existens in nullo tempore est durans, donec accedit duratio affigens illud huic, vel alteri tempori. Ergo negatio illius præcisè sumpta ut existentis à nullo tempore, sed præcisè ab existentia, siue ab statu existentiali excludit formaliter illud. Hinc autem duo sequuntur. Primum, talem negationem in nullo tempore esse posse, sed solum in statu existentiali; quia ibi dumtaxat est negatio, unde per se formaliter excludit ens, quod negat; negatio autem dicta solum excludit per se formaliter ens, quod negat, ab statu existentiali, non verò ab vilo tempore, ut dictum est. Secundum, quando prædictum ens aliquando existit, eius existentiam præcisè sumptam indifferenter ad quoduis tempus dari intra statum existentialem; sicque intra eundem statum negationem ei contradictoriè oppositam cum simili indifferentiâ dari non posse; & consequenter neque in vilo tempore: quia quod intra statum existentialem non datur, in nullo tempore datur: cum prius sit existere; quàm in aliquo tempore existere, ut constat.

156 Respondeo, negationem quidem entis non affixi determinato tempori dumtaxat excludere, formaliter existentiam eius præcisè: atque adeo ex vi excludendi eam formaliter in nullo tempore eam existere, sed tantùm in statu existentiali præcisè, etiam, quando citra omnem controuersiam existens est; uti euenit quando ens negatum nunquam existit. Alio tamen titulo in tali casu existit illa in omni tempore: quia scilicet licet non formaliter, consequenter tamen excludit illa ens, quod negat, ab omni tempore; quatenus intimè, & necessariò est connexa cum negationibus durationum ipsius entis omnibus partibus temporis correspondentium: quæ negationes, sicut & durationes quas per se formaliter remouent, suoapte conceptu sunt per se affixæ ipsis partibus temporis. Quæ doctrina iam à nobis in præcedentibus exhibita est. Per eamque patet, quid sit dicendum ad primam argumenti facti illationem. Per quam profectò nihil speciale profertur pro casu, quem modò versamus. Siquidem difficultas, quam obtendit, ab omnibus est eleuanda, etiam pro casu, quod non existente in vilo tempore, eate negato, citra omnem controuersiam est existens negatio eius. Vel eoque saltem titulo est ab omnibus asserenda existens in omni tempore, quod nulla omnino ratio est, cur asseratur existens potius in vno, quàm in alijs temporibus; nec potest existere, & in nullo tempore existere iuxta doctrinam statutam supra quæst. 6.

157 Ad secundam ergo argumenti oppositi illationem, quæ magis ad casum nostrum facit, respondeo deinde, quamuis ens determinato tempori non affixum ex se sit indifferens ad durandum in quolibet; attamen nec potest non durare in aliquo, si existit, iuxta doctrinam statutam dicta quæst. 6. nec potest non esse determinata in parte determinata temporis duratio, quam, si

existit, habet de facto. Quo fit, ut quotiescunque existit, in gradu etiam determinato status existentialis determinatæ temporis parti correspondente debeat existere. Cumque status existentialis latitudinem habeat penes latitudinem temporis, sine quo nequit esse, eiusque gradus diuersi velut diuersi status sint in ordine ad suscipienda sine contradictione contradictoria extrema prout num. 154. dictum est. Consequens est, ut, cum ens prædictum in vno gradu, in vnoque temporis parte existit, & durat de facto, locus detur, ut eius negatio absque vllâ contradictione in alio gradu, in aliâque temporis parte existat, & duret. Indifferentia enim, quam tale ens præcisè à nobis consideratum habet ad existendum in quolibet gradu status existentialis, non facit illud de facto extensum ad omnes, proindeque neque de facto excludens suam negationem ab illis; sed in eo signo præcisionis velut suspensum manet, & expectans durationem, per quam de facto determinetur aut ad integrum statum, si sit duratio in toto tempore, (ut fortasse est possibilis de quo alibi), aut ad vnum eius gradum præ reliquis, si sit duratio in vna parte temporis etiam præ reliquis, qui est casus, de quo nos tractamus, in quo subinde locus superest, prout dictum est, ut in aliquo reliquorum graduum, in aliquaque reliquarum temporis partium negatio supradicti entis existere, & durare possit sine contradictione. Quo tota doctrina nostra, & communis à technis sibi obtentis libera manet.

QVAESTIO VIII.

Virum veritates quiditatuæ entium non existentium tum possibilem, tum etiam impossibilem aliqua ratione dici possint esse in tempore. Et qualiter.

158 **S**uppono primò (ut aliàs supra disput. 5. quæst. 10.) ex dictis in Pharo Scient. disput. 10. infinitas esse veritates quiditatuas, seu pertinentes ad statum quiditatuæ entium non existentium tam impossibilem, quàm possibilem. De quo ibi plura.

159 **S**uppono secundò, eiusmodi veritates neque in loco, neque in tempore dici esse cum omni proprietate, & rigore: quia sic solum censentur esse in loco, & in tempore res actualiter existentes; quales dictæ veritates non sunt. Difficultas igitur modò est, an aliquo modo, tamen minus proprio, eiusmodi quiditatuæ veritates in tempore esse dici possint.

Propositio 1.

160 **E**ns siue possibile, siue impossibile, quod suoapte essentiâ ita est affixum alicui determinatæ temporis parti, ut non possit non in eâ durare, si existeret, etiam quiditatuè consideratum, dum non existit, in tali tempore esse venit dicendum, in eoque

subinde habere omnes suas veritates quiditatiuas.

Quia vna ex veritatibus quiditatiuis talis entis ceteras omnes cum ipso identificatas transcendens est, illud de suo tali temporis parti correspondere, siue ipsi affixum esse. Sic quavis duratio hodierna possibilis etiam quiditatiue considerata cum omnibus suis quiditatiuis veritatibus hodie esse dicenda est, quatenus snapte essentiali habet, esse durationem hodierno temporis correspondentem quoad totam suam physicam entitatem. Tantumdemque est de quavis duratione hodierna possibili, hoc ipso, quod ex conceptu suo est duratio hodierna, de ceterisque similibus entibus.

Propositio 2.

151 Ens siue possibile, siue impossibile, quod snapte essentiali est indifferens ad existendum in quouis tempore ex hypothesi, quod existat, ad subeundamque proinde ex eadem hypothesi durationem superadditam cuius temporis correspondentem iuxta doctrinam statutam quaest. 1. tamen conceptum seorsim cum praecisione ab omni duratione nullibi esse concipiatur, re tamen ipsa quoad suam quiditatem, quoad omnesque suas veritates quiditatiuas semper, seu in omni tempore successiue esse dicendum est, quantumuis existens non sit.

Quia huiusmodi ens, licet prout praecisum ab omni duratione superaddita in nullo tempore concipiatur esse, non solum, quando quoad esse quiditatiuum, sed etiam, quando quoad esse existentiale concipitur; eo quod a sola duratione superaddita fortiri potest esse in aliquo tempore; re tamen ipsa, quia intra statum quiditatiuum, consortium habet cum omnibus propriis durationibus correspondentibus snapte essentiali omnibus partibus temporis successiue fluentibus, non potest non intra talem statum ab ipsarum quiditate fortiri, esse quoad quiditatem successiue in omnibus temporis partibus; uti ab earum durationum existentia fortiretur esse quoad existentiam in illis, si simul cum ipsis existeret; cum eisdemque subinde haberet consortium intra statum existentiale. Cuius ratio conspicua est, ut dicebamus in simili quaest. 10. citata disput. 5. Quia, sicut, quod haberent omnes dictae durationes per se existentia, si existerent, id habent quiditatiue, dum non existunt, iuxta proposit. 1. ita quod praestarent, si existerent, enti praedicto existentia, id praestant ipsi quiditatiue, dum non existunt; ponere videlicet illud in omnibus partibus temporis, quibus ipsae respondent. Etenim, ut est essentiali cuius durationi hodierna praedicti entis existere hodie, si existat; ob idque etiam quoad quiditatem dicitur ea hodie esse. Ita est essentiali coniuncto ex tali duratione, & tali ente sumpto indiuisim existere hodie, si existat; ob idque illud pariter etiam quoad quiditatem esse hodie dicendum est. Tantumdemque est de coniuncto eiusdem entis, & qualibet alia ipsius duratione cuiuslibet alij parti temporis correspondente.

162 Ex his inferitur, ens quoque affixum snapte

essentiali determinatae temporis parti in ceteris omnibus successiue esse quoad suam quiditatem, quoad omnesque suas veritates quiditatiuas per superadditas durationes talibus partibus correspondentes snapte conceptu. Quamquam enim huiusmodi superadditae durationes impossibiles sint quoad statum existentialem: quia prorsus repugnat, ut ens vni parti temporis affixum snapte essentiali per superadditam durationem existat in alijs temporis partibus, ut dicemus quaest. 9. nihilominus eo ipso, quod tales superadditae durationes, quantumuis impossibiles, ex conceptu suo quiditatiuo sunt durationes talis entis in talibus temporis partibus, non potest non ens ipsum reddi ab illarum consortio intra statum quiditatiuum habens in eisdem temporis partibus suum esse cum omnibus suis quiditatiuis veritatibus, non minus, ac redditur ens non affixum vlli temporis parti a consortio suarum possibilium durationum iuxta nuper dicta, prout etiam diximus in simili supra disput. 7. quaest. 10. Id quod intelligendum est de durationibus superadditis enti praedicto cum diuisibilitate penes diuisibilitatem temporis, cum indiuisibilitate, per sui que subinde replicationem respondentibus temporis diuisibili, eoque aut finito, aut infinito vel ab altero dumtaxat latere, vel ab utroque; quas etiam non solum respectu entis praedicti, sed respectu cuiusuis alterius esse impossibiles vniuersae statum relinquimus iam supra quaest. 3.

Vnde rursus inferitur, ens indifferens ad existendum in quouis tempore non solum correspondere omni temporis quiditatiue sumptum per durationes sibi possibiles eandem, ac tempus ipsum diuisibilitatem habentes iuxta statutam propositionem; sed insuper per durationes sibi impossibiles indiuisibiles relate ad tempus, atque adeo non per suarum partium distributionem, sed per sui totius replicationem correspondentibus temporis diuisibili, eoque vel finito, vel infinito aut ab utroque latere, aut ab altero.

164 Ex quibus denique inferitur, nullum esse excogitabile ens siue possibile, siue impossibile, (loquor semper de impossibilibus habentibus in se quiditatem iuxta doctrinam datam in Pharo Scient. disput. 11.), quod consideratum quiditatiue non correspondeat successiue omnibus omnino partibus temporis vna cum omnibus suis passionibus, cum omnibusque suis durationibus iam impossibilibus, quam possibilibus, tam respondentibus etiam quiditatiue sumptis per se ipsas, quam per alias superadditas durationes eisdem temporis partibus.

165 Ex quo tandem sequitur in singulis instantibus temporis successiue esse intra statum quiditatiuum omnia omnino entia excogitabilia, a Deoque cognita tum impossibilia, tum possibilia; (sub quibus durationes etiam entium complectimur; quia quaedam entia sunt); atque ita in singulis instantibus temporis intra statum quiditatiuum infinitas infinita aggregata esse entium, quorum multa possibilia, pleraque vero impossibilia sunt relate ad existentiam. Hoc tamen non interest ad rem. Cum veram nihilominus a Deoque vere indicabilem quiditatem habeant intra talem statum, ut ponimus ex dictis disput. 11. citata Phari Scient. veretque subinde quoad illam singulis instantibus temporis possint correspondere; de factoque subinde correspondent: nec possint non correspondere, prout constat ex dictis.

165 Supererat hic inquirendum, an etiam veritates conditionatæ tum quiditativæ, tum existentiales, quæ entibus absolute non existentibus reuera conveniunt iuxta doctrinam de eorum statibus traditam in Pharo Scient. disput. 10. etiam dicendæ sint aliquo modo esse in tempore, sive in partibus temporis; & in quibus. Cui quæstioni respondeo vno verbo, in eo tempore, in ijs ve temporis partibus dici debere veritates conditionatæ esse, in quibus essent absolute ipsi correspondentes, casu, quod earum conditiones purificatæ essent. Quia in quo tempore unumquodque esset absolute reuera, casu, quod purificaretur conditio, sub qua est verum conditionatæ, in eodem vtrique venit haud dubiè dicendum esse illud sub conditione, dum non est purificata conditio, sed tantum supposita per hypotheseim. Et quoniam omnes veritates quiditativæ absolute in omni tempore sunt iuxta dicta; eodemque iure in omni tempore erunt veritates quiditativæ conditionatæ, si, purificatis conditionibus, transeant in absolutas, in omni pariter dicendæ sunt esse iam modò ipsæ veritates conditionatæ. Quoniam item omnis veritas existentialis absoluta in aliquo, aut in omni tempore necessariò esse debet: quia non potest quidpiam existere, & in nullo tempore existere, vt supra quæst. 6. statutum est; proindeque vnaquæque veritas conditionata existentialis, si, purificata conditione, in absolutam transeat, in aliquo, aut in omni tempore similiter esset. Consequens est, vt etiam num vnaquæque veritas conditionata existentialis in eo tempore aut finito, aut infinito dicenda sit esse, in quo esset in absolutam translata per purificationem conditionis.

167 *Observandum tamen est ad extremum, quemadmodum de veritatibus quiditativis absolutis, aut de conditionatis tum quiditativis, tum existentialibus entium absolute non existentium dicitur, eas esse reuera in tempore vel finito, vel infinito, ita pariter dici posse de veritatibus similibus entium absolute existentium prout in suis statibus concipiuntur, reueraque sunt antecedenter ad existentiam absolutam talium entium, & præcendendo ab illâ. De vtriusque enim prout in suis statibus præcipientibus ab existentia absoluta eadem, quod ad rem attinet, ratio est.*

QVAESTIO IX.

Qualiter unum, vel plura entia cum una, vel pluribus durationibus in una, vel pluribus temporis partibus comparata se habere possint.

168 **N**onnulla alia, quæ de duratione rerum in tempore advertenda restant, per analogiam ad dicta in simili supra disput. 5. de ubicatione rerum in loco in hac quæst. sub præfixo titulo à nobis colligenda sunt; & per sequentes propositiones edisterenda.

Propositio 1.

169 Plura entia tam spiritualia, quam corporea, tam substantialia, quam accidentalialia simul in eodem tempore temporaliter penetrata possunt existere naturaliter. De factoque existunt.

Propositio est certissima. Quia ita se habent omnia entia spiritualia, & corporea, substantialia, & accidentalialia creata à Deo, quæ cum Deo ipso in toto Vniuerso simul in eodem tempore de facto existunt, & perseverant.

Propositio 2.

170 Aliqua entia sunt, quæ naturaliter simul in eodem tempore temporaliter penetrata non possunt existere. Aliqua autem quæ neque supernaturaliter possunt.

Prima pars propositionis constat in entibus, quæ naturaliter sunt opposita aut respectiue ad idem subiectum, vt plures formæ respectu eiusdem materiæ; summus calor, & summum frigus respectu eiusdem corporis; plures præsentia in pluribus locis respectu eiusdem entis; plures præsentia plurium corporum respectu eiusdem loci; & similia. Hæc namque extrema, qua ratione sunt inter se opposita, in eodem tempore simul existere non possunt, vt constat. Vt sicque propterea etiam respectu eiusdem temporis opposita sunt.

171 Secunda autem pars propositionis constat similiter in entibus, quæ non naturaliter solum, seu physicè, sed metaphysicè, & simpliciter sunt inter se opposita, adeò, vt contradictionem implicet, ea coniungi aut in eodem subiecto, & consequenter item in eodem tempore; vt sunt iuxta probabiles sententias peccatum mortale, & gratia; assensus, & dissensus; amorque, & odium eiusdem obiecti: aut per se primò in eodem tempore; vt sunt durationes affixæ essentialiter diuersis temporibus; cognitio essentialiter vera de negatione præsentis alicuius rei, & res ipsa; & vniuersè quilibet binarius entium, quorum alterum metaphysicè cum alterius negatione est conexum.

Propositio 3.

172 Impossibile est existere modum, qui existat in eadem parte temporis, aut saltem in immediatâ res, cuius est modus.

Dico, aut saltem in immediatâ. Quia sicut dantur modi, qui solum exposcunt suapte essentia, quod existant in loco sibi immediato res, quarum sunt modi, iuxta dicta disput. 5. quæst. 13. ita censeo posibles modos, qui solum exposcant suapte essentia, quod existant in tempore sibi immediato res, quarum sunt modi. Vtrum autem sint huius generis de facto continuatiua rerum successiuarum, alibi suo loco dicitur. Præter hos autem, ceteros modos essentialiter postulare, vt simul in eodem tempore secum existant res, quarum sunt modi, apud omnes est in confesso. Nam id manifeste præferunt eorum conceptus, vt etiam ex dictis loco citato satis, superque constat.

173 Ex hac propositione infertur primò, vniuersum nem

nem extremorum permanentium essentialiter potulari, ut in eo tempore, quo ipsa existit, existat ipsa extrema. Quod etiam sentiunt omnes. Unde rursus fit, ut, si vno ex vno tempore ad aliud transeat, seu, quod est idem, per plures temporis partes perseveret, non possint non extrema, quæ vnit, similiter ex vno tempore ad aliud transire, seu per plures easdem temporis partes perseverare.

874 Secundo infertur, quamvis actionem essentialiter poscere, ut in eodem tempore, quo ipsa existit, simul existant tum principium, à quo ipsa fluit, tum terminus, siue effectus per ipsam productus. In quo item omnes conveniunt. Indeque etiam sequitur, ut quoties actio per tempus aliquod diuisibile perseverat, necessario per idem tempus debeant idem principium, & idem terminus eius perseverare. Perseverare, autem non solum de possibili, sed etiam de facto eandem actionem per tempus diuisibile, quoties idem eius principium, idemque terminus per tempus pariter diuisibile perseverat, uti cunctis sapientissime, vero similis mihi est. Quidquid contra sentiant nonnulli cum Card. Lugo tom. de Incarn. disput. 19. sect. 1. num. 20. ponentes omnem actionem identificatam cum duratione termini producti per illam, eoque iure essentialiter successivam, Cuius oppositum ego statui supra quæst. 1. proposit. 3. Sola perfectio actio productiva durationis, aut alterius entis per se determinato tempore affixi est alligata eidem tempore, quin possit ad subsequens transire; ut etiam ex præsentis propositione manifestè deducitur. Siquidem modus esse termini sui, sine quo iuxta illam in subsequente tempore existere nequit.

Propositio 4.

175 Vnum, & idem ens in pluribus temporibus simul existere, omnino impossibile est.

Propositio est evidens, statutaque iam à nobis supra quæst. 4. Indeque constat: quia plura tempora simul adesse, ut idem ens simul in illis possit existere, omnino impossibile est. De quo plura ibidem. Per quæ discrimen temporum, & locorum iterum manifestè se prodit. Siquidem planè est possibile, idem ens simul in pluribus locis existere posse iuxta dicta disput. 5. quæst. 12.

Propositio 5.

176 Pleraque entia existere naturaliter possunt, de factoque existunt in pluribus partibus temporis successivè. Aliqua verò nullo modo, adhuc supernaturaliter, possunt.

Prima pars propositionis manifesta est in omnibus entibus, quæ cernimus perseverare per tempus aliquod diuisibile. Ea namque successivè existunt in omnibus partibus eius. Secunda, autem pars constat in durationibus, in aliisque entibus, si quæ sunt, determinata temporis parti affixis suapte natura. Vnumquodque enim huiusmodi entium in solâ eâ parte temporis, cui suapte essentialità est affixum, non in alijs, potest existere. Quam quidem necessario debere esse indivisibilem, quando tale ens est indivisum quoad exten-

sionem temporalem, ex doctrinâ traditâ supra, quæst. 3. constat.

Sed dicit aliquis, Vbicatio determinato spatio locali affixa essentialiter, & si non possit inde deesse calu, quod existat, potest tamen in alio insuper spatio per aliam præsentiam superadditam supernaturaliter vnicari, uti nos concessimus supra disput. 5. quæst. 15. Ergo, licet duratio ex suppositione, quod existat, non possit deesse ab ea temporis parte, cui essentialiter affixa est; poterit tamen per aliam superadditam durationem in aliâ insuper temporis parte, quando ea adest, supernaturaliter durare. Fateor, equidem, id fore possibile, si vera esset sententia possibilem reputans durationem indivisibilem quoad extensionem temporalem, & nihilominus affixam suapte essentialità temporis diuisibile. Quia facilius videtur, posse creaturam partim essentialiter, & partim accidentaliter durare in pluribus partibus temporis, quam, posse in pluribus partibus temporis omnino essentialiter durare. Verùm, quia supra quæst. 3. ut falsam reiici dictam sententiam; consentaneè ad doctrinam ibi traditam existimo modò, esse impossibile, quod duratio affixa essentialiter vni parti determinatæ temporis in aliâ insuper accidentaliter duret per aliam superadditam durationem. Quia semper videtur alienum à conceptu creaturæ, necessitatem essentialem habere ad existendum in aliqua temporis parte ex suppositione, quod semel sit existens in aliâ aut antecedente, aut subsequente, ut fieret in casu posito.

Propositio 6.

Ens successivè existens in pluribus partibus temporis, in singulis seorsim potest, quæcunque possit, si existeret in qualibet solâ; dummodò in singulis seorsim eandem secum habeat peritissim circumstantiarum; sermoque fit de non affixis determinatæ temporis parti.

Ratio est in promptu. Quia, quando ens actualiter, & de præsentî correspondet cuius parti temporis earum plurium, in quibus successivè durat, in nullâ aliâ præterquam in illâ est actu, & simpliciter existens; quia cæteræ vel iam præterierunt, vel nondum accesserunt; proindeque ens in eâ parte temporis, quæ præsens adest, se habet in ordine ad posse, quæcunque alijs partibus non sunt affixa, ac si in eâ solâ existentiam haberet. Si ergo in eâ eandem virtutem, eandemque circumstantiarum peritissim habeat, quam habet in qualibet, etsi esset solâ: in eâ oritur eadem prorsus poterit ex non affixis alijs partibus, quæ in qualibet seorsim possit, etsi solâ esset. Excipio autem semper affixa alijs partibus temporis; quia certum est, ens prout existens in vna parte temporis non posse causare aut subiciuè, aut efficienter durationes, & alia accidentia suapte essentialità affixa alijs partibus aut præteritis, aut futuris: quia solum potest sic causare, quæ in ipsâ eadem parte temporis possunt existere: è quorum numero non sunt durationes, & accidentia dicta alijs partibus correspondentia, ut constat ex dictis.

Ex hac propositione sequitur, quoduis ens ex perseverantibus per totum præsentem annum eadem posse hodie ex non affixis hodierno diei, quæ

quæ potuit heri, si hodie eadem virtute, adiumentis, & circumstantiis instructum sit, quibus fuit heri: eademque pariter nulli determinato tempore affixa potuisse illud sub eadem circumstantiarum peritasti in singulis diebus præteritis sumptis seorsim; foreque, ut possit itidem in singulis subsequendis. Arque similiter de similibus in vniuersum philosophandum esse, ad casus item specialioribus descendendo, quos sub hac generali regulâ comprehendisse sat modò fuerit. Cætera, quæ ad rem spectant, discrimenque, quod ad rem attinet, repertum inter ens existens in pluribus temporibus, & ens existens in pluribus locis supra disput. 5. quæst. 14. videnda sunt.

DISPUTATIO IX.

De æternitate Dei.

EX dictis disput. 8. de tempore, & duratione rerum in vniuersum non exiguum, deriuabitur lumen ad meliùs intelligenda ea, quæ de æternitate diuinâ dicenda sequuntur in præsentî disputatione.

QVAESTIO I.

Verum Deus sit æternus.

HOc adiectiuum æternus, æterna, æternum, bifariam accipitur. Primò propriè, & strictè pro habente durationem infinitam siue correspondentem tempori infinito aut à parte ante, aut à parte post, aut ab utraque. Secundò impropriè, & latè, siue hyperbolicè pro habente durationem valde diuturnam, seu longinquam. Quibus etiam duobus modis accipiuntur hæ particulae ab æterno, & in æternum. Nam prior in significatione propriâ, & strictâ significat durationem infinitam à parte ante, atque adeò principio carentem; & posterior durationem infinitam à parte post, atque adeò carentem fine. In significatione autem impropriâ, & latâ prior significat durationem valde longam à parte ante; tamen si principium habuerit: & posterior durationem valde longam à parte post; tamen si habitura finem. Vt enim iuxta communem loquendi morem sæpe per quamdam hyperbolem dicitur infinitum esse id, quod in suo genere valde magnum, aut longum est. Sic etiam per quamdam hyperbolem dicitur sæpe æternum esse id, quod in sua duratione est valde diuturnum. Et in posteriori quidem sensu lato, hyperbolico, & improprio sæpe particulae prædictæ accipiuntur in sacris Litteris. Dicitur enim Genes. 17. *Daboque tibi, & semini tuo terram peregrinationis tue, omnem terram Chanaan in possessionem æternam.* Et Iosue 14. *Terra, quam calcavit per tuus, erit possessio tua, & filiorum tuorum in æternum.* Cum tamen eiusmodi possessiones finem habuerint. Leuit. autem 25.

dicitur de seruis aduentitijs, *Et hereditario iure transmittetis ad posteros, ac possidebitis in æternum.* Et Deuter. 15. de seruo emptitio, *Et seruet tibi usque in æternum.* Cum tamen huiusmodi seruorum possessio, & seruitus finienda proculdubio in tempore erat. Sæpeque alibi habentur similia. Frequentiùs tamen dictæ particulae in priori sensu proprio, & stricto vsurpantur in sacra Scripturâ. Qualem citra omne dubium habent loca sequentia Math. 25. *Discedite à me maledicti in ignem æternum.* & infra, *Et ibunt hi in supplicium æternum. Iusti autem in vitam æternam.* Ioan. 6. *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.* & rursus, *Qui manducat hunc panem viuet in æternum.* Actor. 18. *Et crediderunt, quotquot erant præordinati ad vitam æternam.* 2. ad Corint. 4. *Id enim, quod in præsentî est momentaneum, &c. æternum gloriae pondus operatur in nobis &c. Quæ enim videntur temporalia sunt; quæ autem non videntur æterna.* Et alia huiusmodi sexcenta præter ea, quæ subijciemus postmodum.

Propositio I.

De fide est, Deum omnino æternum esse, atque adeò nec principium aliquando habuisse; nec finem aliquando fore habituram existentiam eius.

Id enim testantur passim sacra Scripturæ. Dicitur namque Genes. 21. *Nomen Domini Dei æterni.* Exod. 15. *Dominus regnabit in æternum,* & ultra. Deuter. 32. *Viuo ego in æternum.* Tobia 13. *Magnus es Domine in æternum; & in omnia sæcula regnum tuum.* Psal. 9. *Dominus in æternum permanet,* & infra, *Dominus regnabit in æternum, & in sæculum sæculi.* Psal. 47. *Quoniam hic est Deus Deus noster in æternum, & in sæculum sæculi: ipse reget nos in sæcula.* Psal. 102. *Miseri cordia autem Domini ab æterno, & usque in æternum super timentes eum.* Prouer. 8. *Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret.* (Sermo est de Sapientia à Deo indistincta). Ecclesiastici 18. *Qui viuit in æternum, creauit omnia simul.* Isaia 40. *Deus sempiternus Dominus, & cap. 57. Excelsus, & sublimis habitans æternitatem.* Michea 5. *Egressus eius ab initio, ab itinibus æternitatis eius.* (Sermo est de processione Verbi æterni) Baruch. 4. *Exaceruastis eum, qui fecit vos, Deum æternum.* Ad Roman. 16. *Præceptum æterni Dei.* Similiaque alibi sæpissimè. Nec dicat quispiam, eiusmodi loca de æternitate impropriè, & latè sumptâ pro duratione valde diuturnâ, tametsi finita, intelligi posse. Hoc namque dicere, nefas esset. Tum quia verba sacra Scripturæ præsertim toties repetita in sensu maximè proprio accipienda sunt, quando ex tali acceptione nullum absurdum sequitur. Vti euidenter euenit in præsentî. Tum quia prædicta loca de æternitate propriè sumptâ pro duratione infinitâ intellecta semper sunt ab omnibus Patribus, & ab vniuersâ Ecclesiâ catholicâ. Tum denique quia sacra Scripturâ, ut omnem ambiguitatem excluderet, per alia sæpe verba ab omni ambiguitate prorsus immunita talem Dei æternitatem strictam, & propriam, omninoque subinde infinitam adstruxit, ut cernere est Tobia 9. à Deo Israel, *qui regnat in sæcula sæculorum.* Psal. 89. *Priùsquàm montes fierent, aut formaretur terra & orbis, à sæculo, & usque in sæculum tu es Deus.* Psal. 101. *Tu autem*

77

178

179

autem idem ipse es; & anni tui non deficient. Psal. 73. Deus autem Rex noster ante secula. Psal. 144. Regnum tuum regnum omnium seculorum. Daniel. 6. ipse est cum Deus vivens, & aternus in secula; & regnum eius non dissipabitur; & potestas eius usque in aeternum. Ac denique in Epist. Iudæ. Soli Deo Salvatori nostro per Iesum Christum Dominum nostrum gloria, & magnificentia, imperium, & potestas ante omne seculum, & nunc, & in omnia secula seculorum. Similiaque non pauca habentur alijs in locis.

3 Deinde constat propositio ex definitione Concilij Lateranensis sub Leone 3. quæ habetur in cap. Firmiter de summâ Trinit. & Fide cathol. ubi dicitur, *Vnus solus est verus Deus aternus*. Et ex Symbolo Athanasij, *Aternus Pater, aternus Filius, aternus Spiritus Sanctus; & tamen non tres aterni, sed unus aternus*. Constat item, semperque consistit ex unanimi consensu omnium Patrum, omniumque totius Ecclesie fidelium illam tenentium, & passim contestantium, adeo, ut supervacaneum fuerit, alicuius testimonium in medium proferre.

4 Imo in eandem veritatem catholicam Philosophi ethnici naturali rationis lumine ducti communiter consenserunt. Quocirca Boet. lib. 5. de consolat. prof. ult. dixit, *Deum esse aeternum; cunctorum ratione degentium commune est iudicium*. Platoque apud Arist. lib. de Mundo in fine testatur, passim Antiquos docuisse, Deum aeternum esse. id quod loquens de Ioue cecinit Orpheus apud Eusebium lib. de præparat. euang. cap. 3. Prolatumque est ab Apolline Delphico teste Porphyrio in lib. de responsis his verbis, *Erat Iupiter, nunc est, & erit*. Idemque docuerunt Mercurius in Asclep. Parmenides, & Melliſſus apud Simplicium lib. 1. Phys. com. 18. & Arist. lib. 12. Metaph. Quare hieroglyphico circuli, utpote principio, & fine carentis, Deum significabat Antiquitas, ut norant Valerian. lib. 3. & alij. Vnde iure irridet Chrysost. homil. 1. in cap. 1. Ioan. eos Idolatras, qui suos Deos temporaneos, alioque alijs seniores, alios iuniores esse, fingebant.

Propositio 2.

5 Deum omnino aeternum esse ratio naturalis demonstrat.

Esse enim Deum aeternum à parte ante, atque adeo semper sine principio existisse, seu, quod in idem tenet, non incepisse existere in tempore, evidentissime inferitur ex prædicato, quod habet, entis à se. Cum evidentissimum sit ex vnâ parte, non posse quidpiam incipere, existere in tempore, quin accipiat denuò ab aliquo existentiam, quam antea non habebat; ex aliâ verò, non posse illud à se ipso existentiam accipere, à se ipso transeundo de non existente ad existens. Vnde clarissime consequitur, Deum eo ipso, quod habet existentiam à se, nullatenus posse illam in aliquo tempore, de non existente ad existentem transeundo, accepisse, sed necessariò semper, & in omni tempore antecedente, & absque principio habuisse. Quod ipsum est, à parte ante Deum aeternum esse.

6 Quod autem Deus etiam à parte post sit aternus, ita, ut impossibile sit, eum in aliquo tempore deficere, seu desinere existere, non, adeo immediatè demonstratur ex prædicato di-

uino entis à se: quia non adeo immediatè apparet ex terminis ipsis, non posse deficere, ut apparet, non posse incipere id, quod habet existentiam à se. Venit tamen demonstrandum, immediatè ex prædicato vnica causa prima, quod euidenter habet Deus iuxta demonstrationes factas supra disput. 1. faciendasque infra disput. 12. Etenim euidenter est impossibile, ut id, quod existit, successu temporis deficiat aliter, quam vel per defectum conseruationis sui oriunda ab aliqua causa; vel per aduentum alicuius seu positivi, seu negatiui incompatibilis cum ipso; cuius subinde contradictorium ad ipsius perseverantiam in existendo omninò requisitum erat. Euidens quippe est, defectum rei iam existentis aliunde, quam ex his duobus capitibus, euenire non posse successu temporis. Sed Deus ex defectu conseruationis sui ab aliqua causa deficere non potest; cum titulo causa prima à nullâ causa conseruetur, sed à se ipso sit causa omnem sui causationem conseruatiam. Neque, deficere potest propter aduentum alicuius secum incompatibilis: quia titulo etiam vnica causa prima eius effectus aliquo modo necessario esse, debet, quidquid potest quoquo modo euenire, successu temporis; euidentissimèque repugnat, ut effectus cum sua causa, à qua dependet, incompatibilis sit. Igitur Deus titulo vnica causa prima necunde potest successu temporis deficere ab existentia, quam habet. Necessaryque proinde est aternus à parte post. Quod erat demonstrandum.

Secundò ostendenda venit eadem veritas ex infinitate, quam Deus necessariò habet quoad omnes suas perfectiones intra proprium vniuersi cuiusque earum genus, prout demonstrabitur inferius disput. 14. Cum enim duratio Dei in quouis tempore perfectio sit sine imperfectione, atque adeo necessariò conueniens Deo iuxta dicenda etiam inferius disput. 16. non potest non ea intra proprium genus esse infinita, ac proinde toti tempori, quod imaginarium appellant, vtrisque infinito correspondens, vti arguebamus in simili supra disput. 6. quæst. 1. proposit. 2. Quod ipsum est, non posse non Deum à tali sua duratione euadere aeternum à parte ante, & à parte post, atque adeo omninò, ut propositio nostra fert.

Tertiò ostenditur idem ipsum consentaneè etiam ad dicta in simili loco citato. Quia Deus titulo entis existentis non potest non esse existens in aliquo tempore iuxta doctrinam statutam disput. 8. quæst. 6. Sed non est, cur existat potius in hoc, aut in illo tempore finito, quam in cæteris omnibus, ut ex se, & ex ibi dictis in simili conspicuum est. Igitur in omnibus omninò, atque adeo ab aeterno, & in aeternum existens est. Cum nullum sit excogitabile tempus finitum, (scilicet imaginarium, de quo in præfati est semper sermo), ante quod aliud non sit præteritum, nullum, post quod aliud non sit futurum, integraque subinde huiusmodi temporum, seu partium temporis multitudo necessariò sit vtrisque infinita, hoc est à parte ante, & à parte post, ut est notum.

Quartò, Quia nulla omnino est pars totius temporis imaginarij vtrisque infiniti, in qua Deus non possit existere. Ergo nulla est, in qua de facto non existat, extiterit, aut sit extituros. Antecedens ex terminis ipsis videtur euidenter: cum sit euidenter, Deum in aliqua tempo-

ris parte existere posse, nec sit, cur in hac, aut in illa potius, quam in cæteris omnibus, possit existere iuxta nuper dicta. Et declarari potest amplius, ac confirmari; quia, cum omnis pars temporis vtrinque infiniti capacitatis quædam sit alicuius durationis creaturæ potentis in illâ existere, siue durare iuxta doctrinam stabilitam disput. 8. quæst. 2. si in aliquâ talis temporis parte Deus non posset existere, in aliquâ posset existere creatura, in qua creator ipsius non posset existere. Quod planè absurdum est. Et quidem, cum nulla sit pars dicti temporis, in qua non possit durare quævis creatura earum, quæ indifferentes sunt ad durandum in qualibet; (cuiusmodi haud dubie sunt pleræque iuxta dicta, etiam ibidem); consequenter est evidens, nullam esse partem dicti temporis, in qua Deus durare non possit. Iam verò consequentia primi entymematis inde manifestè probatur: quia si Deus in omni dicti temporis parte potens existere, in aliqua de facto non existeret, de esse ad non esse existentielle, vel de non esse ad esse de facto manifestè transiret. Sicque non solum secundum accidens durationis, sed etiam secundum substantiam successu temporis mutaretur. Quod quàm sit ei repugnans, tum ex dictis disput. 7. tum ex argumento primo loco in præsentî factò evidentè est notum.

10 Quintò. Quia Deus per suam essentiam est præsens in omni spatio locali; atque ita vndequeque immensus; ut supra disput. 6. monstratum est. Igitur & per suam essentiam est, fuit, & erit existens in omni spatio temporali, atque ita aternus vtrinque. Nulla quippe in Deo, quod ad rem atinet, congrua disparitas reddi potest, ut constat.

11 Sextò. Quia, debitam esse alicui enti durationem continuatam per longum tempus, planè præferit perfectionem ab omni imperfectione immunem; eoque maiorem arguit entitatiuam perfectionem ipsius entis, quò talis duratio longior est, & quò strictiori iure ipsi est debita. Ergo, cum perfectio entitatiua Dei omnimodis sit infinita, imò & in se continens aut formaliter, aut eminentè omnem omnino excogitabilem perfectionem iuxta infra disput. 16. dicenda; non potest non esse Deo debita iure omnimodis stricto, necessarioque, & essentiali duratio per totum tempus excogitabile vtrinque infinitum. Quod est, non posse non Deum esse aternum à parte ante, & à parte post.

12 Septimò. Quia certissimum iuxta, atque evidentissimum est ex demonstratis disput. 1. & 7. Deum aliquando existere, atque adeò in aliquo tempore durare. Ergo certissimum quoque, & evidens censendum est, Deum semper existere, atque adeò in omni tempore vtrinque infinito durare, aternumque subinde esse à parte ante, & à parte post. Probo consequentiam, Quia, cum Deus non per durationem superadditam; (persiceretur namque ab extrinsecò; quod ei planè repugnare); sed per se ipsum existat, in quocunque tempore existit; neque aliter ipsius essentia cum vnâ temporis parte, quàm cum reliquis omnibus sit comparabilis, ut ex se constat; hoc ipso, quò existit in aliqua, existere illum in omnibus, atque adeò ab aeterno, & in aeternum, necessario dicendum est.

13 Octauò. Quia ad perfectionem vnitatis diuina inferius disput. 12. stabiilenda pertinet

aternitas Dei. At vnitati diuina nihil perfectionis propriæ ipsi deesse potest. Ergo Deus necessario est aternus. Consequentia est bona. Et minor certissima iuxta dicta in simili supra disput. 6. quæst. 1. Probo ergo maiorem, prout etiam in simili ibidem. Quia vnitatis Dei in essentiali ipsius oppositione quoad existentiam, cum altero Deo fundatur. Hac autem oppositio validior ad excludendum alterum Deum, ab omni tempore, atque adeò perfectior erit, si Deus in omni tempore existat, quàm, si duntaxat, existeret in vno, vel altero, ut ex se constat. Ergo, &c.

Nonò. Quia strictior est, intimiorque 14
connexio, quam quævis creatura habet cum Deo, connexione durationis creaturæ cum suo subiecto durante. Sed est impossibile, quòd duratio sit tempore disrita à suo subiecto durante iuxta doctrinam statutam disput. 8. Ergo etiam est impossibile, quòd aliqua creatura sit disrita tempore à Deo. Ast nullum est tempus in quo non possit existere creatura aliqua; cum omne tempus sit capacitatis alicuius durationis creaturæ iuxta dicta etiam ibidem. Ergo nullum est tempus, in quo non possit Deus existere, & consequenter in quo, dum adest, non existat; quandoquidem per suam essentiam, & non per durationem sibi accessoriam existit, in quocunque tempore existit, ut constat ex dictis.

Decimò denique probanda venit eadem 15
veritas ex munere causæ primæ, quòd Deus habet. Cum enim nulla omnino sit pars totius temporis imaginarij vtrinque infiniti, in qua non possit existere creatura aliqua à Deo tanquam à causâ primâ dependens in suâ existentia, ut ex sæpe dictis est notum; sitque manifestè impossibile, quòd creatura sit dependens à Deo tanquam à causâ in aliquâ temporis mensurâ, & quòd Deus non sit existens in eadem mensurâ temporis; eo quòd manifestè repugnat, aliquam causam physicè agere, nisi in eâ mensurâ temporis, in qua physicè existens est. Consequitur, nullam esse dicti temporis partem, in qua Deus non possit existere; & consequenter in qua non existat de facto; utpote qui non per accidens sibi accessorium, sed per suam essentiam, atque adeò necessariò, indispensablemque existit, in quacunque parte dicti temporis potest existere, ut etiam ex dictis notum est. Per quæ omnia satis superque manet diuina aternitas demonstrata, atque adeò existentia Dei in omnibus omninò partibus totius imaginarij temporis vtrinque infinita.

QUESTIO II.

*Qualiter Deus per suam aternitatem sit
præsens omnibus alijs rebus aliquando
existentibus. Qualiterque res
ipse vicissim præsentem
sint aternitati
Dei.*

Spposita imprimis pro resolutione huius quæ- 16
stionis tota doctrinâ tradita disput. 8. de
G G dura-

durationibus superadditis rebus creatis, de qua earum naturā, diuisibilitate, & essentiali successione; necnon tota doctrinā de tempore traditā ibidem. Ad rem specialius accedendo suppono primō, aeternitatem tribus modis posse usurpari. Primō pro attributo omnino intrinseco Dei ab ipsius substantiā indistincto, ratione cuius Deus ipse necessitatus est ad existendum in omni tempore, supposito, quod illud sit. Secundō pro tempore, quod imaginarium appellant, vtrinque infinito, siue carente principio, & fine; (de cuius naturā multa sunt dicta disput. 8. citata, quae hic supponuntur). Terriō pro attributo Dei semiextrinseco ex vtrāque dictā aeternitate coalescente, à quo Deus habet dicto tempore imaginario vtrinque infinito correspondere, siue in eo existere. Et aeternitas quidem primo modo sumpta indiuisibilis est, atque adeo tota simul, vti substantiā Dei, cum qua est profusus idem. Aeternitas verō sumpta secundo modo ex partibus infinitis coalescit, ipsae non simul habentibus esse, sed successiuē fluentibus; tempus siquidem, in quo consistit, suapte essentia est successiuum quoad omnes partes, ex quibus constat, prout loco citato expositum est. Vnde aeternitas tercio modo accepta ab ipso tempore, quod in se includit ex connotato, non potest non esse itidem successiuā. Deus quippe non potest non successiuē correspondere dicti temporis partibus, in eis ve successiuē existere, quo patu ipse successiuē fluunt, siue successiuē habent esse, prout apparebit ex dicendis.

17 Suppono secundō vt dogma certum secundū fidem, quidquid creatum est à Deo, in tempore determinato coepisse existere; atque ita nullam creaturam extitisse ab aeterno respondentem toti aeternitati secundae acceptionis, toti ve tempore imaginario prout infinito à parte ante, seu carenti principio. Id enim saepe traditur in sacra Scriptura, vt Genes. 1. *In principio creauit Deus caelum, & terram.* Psal. 89. *Prusquam mouerentur, aut formaretur terra, & orbis, à saeculo, & vsque in saeculum tu es Deus.* Prouer. 8. *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio &c.* Definiturque in cap. Firmiter de summa Trinit. & de fide catholica. Et tradunt omnes Patres. Audiamus vnum August. lib. 4. de Genes. ad litter. dicentem, *Res antequam fierent, erant, & non erant; erant in Dei scientiā; non erant in sua naturā.*

18 Suppono terciō etiam vt certum secundū fidem, creaturas pro eā temporis mensurā, in qua physice existunt, non posse non esse physice coexistentes, siue praesentes Deo; siue (quod recidit in idem) temporaliter, seu duratiuē penetratas cum ipso. Quia, cum Deus ratione suae aeternitatis, quam iuxta fidem habet, prout est demonstratum quæst. 1. non possit non esse existens physice in omni tempore, neque possunt creaturae non esse physice existentes simul cum Deo in eo tempore, in quo ipsae physice existunt, vt est notissimum. Quod est, non posse non esse eas pro tali tempore physice coexistentes, siue praesentes Deo, siue cum ipso temporaliter, seu duratiuē penetratas.

19 Suppono quartō etiam vt certum, praeter praesentiam physicam, quam habent creaturae cum Deo pro illā temporis mensurā, in qua illae physice existunt, insuper tum in eadem, tum in omnibus antecedentibus, atque adeo ab aeterno tum etiam in omnibus sequentibus, atque adeo

in aeternum habere illas praesentiam aliam intentionalem, siue obiectiuam, qua Deo semper sunt praesentes in ratione obiectorum, scilicet prout intuenti illas ex omni temporis mensurā prout in sua propria existentes. Pro quo adnotandum soletur est, duobus modis dici aliquid in ratione, obiecti praesens respectu cognoscentis, vt oportune notauit Soar, lib. 1. de Scientiā contingentiū cap. 8. & fusius prosequitur Ruiz, disput. 28. de Scientiā lect. 7. Primō, quatenus per cognitionem actualem sui representatur, atque adeo veluti trahitur, praesensque ponitur in potentia cognoscente. Secundō, quatenus aut cognitionem sui actualem ita se habet in sua existentia, vt iam nihil desideretur, quominus talem potentiam per se ipsum mouere, siue determinare valeat ad sui cognitionem, ab ipsaque potentia subinde immediatē, & in se cognosci, Tunc enim illud in conspectu talis potentiae, atque adeo praesens illi dicitur esse. Vt in obiecto visibili (à quo potissimum hic modus loquendi sumptis exordium) cernere licet, Quod certē non solum dicitur praesens potentiae visus, quatenus per illam actu cognoscitur; sed etiam quatenus ita coram tali potentia positum, ac citra omne impedimentum dispositum, ac propositum est intra spheram actiuitatis eius, vt iam nihil desit, quominus per illam in se ipso cognosci possit. Vt sic enim, quantumvis loco distitum sit, in conspectu visus, & ipsi praesens dicitur esse. Igitur vtroque modo fuerunt ab aeterno praesentes Deo creaturae, & erunt in aeternum praeterita. Primō quidem; quia ab illo actu cogniti semper fuerunt, & erunt. Secundō; quia ea existentia, quam in suo tempore habent, per se immediatē fuit ab aeterno, & erit in aeternum à Deo visibilis, siue intuitiue cognoscibilis, potensque ex ipso tempore suo mouere, siue determinare extrinsecē intellectum diuinum prout ab aeterno, & in aeternum, & semper existentem ad intuitionem sui. Quo iure semper in diuino conspectu, atque adeo Deo praesentes in ordine ad sui intuitionem esse dicuntur; tamen non semper, sed in quodam suo determinato tempore sunt physice existentes. Porro vtraque huiusmodi praesentiarum iure obiectiuā nuncupatur respectu cognoscentis ad distinctionem praesentiae physicae; quae alteri dicitur praesens id, quod simul cum illo existit in eodem tempore, aut loco. Et prima quidem illarum non absre dicitur à Deo, praesentia obiectiuā in actu secundo; secunda verō in actu primo. Differt autem prima à secunda, quod per primam non potest reddi ratio, cur obiectum à cognoscente cognoscatur; cum ea in ipso cognosce consistat; bene tamen per secundam, quae quid prauium est, & conducens ad actualem cognitionem, Ideo enim vnumquodque in se ipso cognoscitur; quia propria, quam habet, cognoscibilitate ab omni impedimento expedita per se valet determinare potentiam ad cognitionem sui. In quo ista praesentia consistit. Deinde differunt; quia prima cuius obiecto, & quavis ratione cogniti accommodatur; eo quod quidquid quouis modo cognoscitur, representatur, atque adeo praesens per sui cognitionem redditur cognoscenti. Secunda verō solum tribuitur obiecto existenti in aliqua differentia temporis, in eaque per se immediatē visibili, seu intuitiue cognoscibili. Obiectum quippe corporeis oculis visibile (ex quo istud genus praesentiae, vt dicebam, ad alia per analogiam translatum

iatum est) dumtaxat dicitur præsens visui, quatenus intra spheram eius actualem existentiam, habet ab omni obstaculo expeditam. Vnde obiecta dumtaxat existentia in aliqua differentiâ temporis prout in se ipsis immediatè cognoscibilia, dicuntur isto præsentia genere præsentia Deo ab æterno, & in æternum, & semper; non itidem, obiecta purè possibilis, aut impossibilia, neque ipsa existentia prout cognoscibilia in alio tanquam in medio.

20 Suppono quintò etiam ut certum, creaturas non esse coexistentes, siue præsentis physicè Deo ab æterno, & in æternum, & semper in omni tempore vtrinque infinito tanquam in propria mensurâ, qua ratione sunt ipsi coexistentes, siue præsentis in eâ determinatâ mensurâ temporis, in qua existentiam habent, iuxta suppositionem tertiam. Quia ad id opus erat, quòd existerent ut in propria mensurâ in omni tempore vtrinque infinito; atque ita in nullo determinato tempore cœpissent existere contra dogma fidei statutum, suppositione secundâ.

21 Difficultas ergo, quæ in præsentia examinanda superest est. Vtrum creaturæ ab æterno, & in æternum, & semper sint physicè coexistentes, siue præsentis Deo in ipsâ Dei aeternitate ut in mensurâ alienâ superexcedente, & infinitâ, omnesque subinde differentiâs temporis vtrinque infiniti comprehendente.

22 Affirmant communiter Thomistæ Capreol. in 1. dist. 36. quæst. vnic. & dist. 38. quæst. 1. Caiet. 1. par. quæst. 14. art. 13. Zumel, & Bann. ibidem Ferrar. lib. 1. contra Gent. cap. 66. Alvarez disput. 8. & 9. de Auxil. Navarretè contr. 52. Nazar. contr. 3. Ledesm. tract. de Auxil. disput. 2. de Scient. diff. 1. dub. 1. Cordub. lib. 1. Quæstionarij quæst. 55. dub. 8. Trigos. 1. par. quæst. 10. art. 4. dub. 2. Gonzal. disput. 43. sec. 3. & 4. Carmelit. 1. par. tract. 3. disput. 8. dub. 3. Granad. tract. 4. disput. 3. & 4. & alij Recentiores. Pro eademque sententiâ stare videntur specie tenus Molina 1. par. quæst. 4. art. 13. diiput. 13. & 14. Gillius lib. 2. de essentia Dei tract. 10. à cap. 15. Fonseca lib. 6. Metaph. cap. 2. quæst. 4. Ruiz tom. de Scient. disput. 28. & alij. Tamen si reuerè itent pro opposita; aut certè ad controuersiam de solo modo loquendi totam hanc quæstionem reducant. Circa quam quidem Thomistæ commemorati planè asseuerant, creaturas omnes præsentis, præteritas, & futuras secundùm suum esse reale simul esse coexistentes, siue præsentis physicè Deo ab æterno, & in æternum, & semper; ita tamen, ut ista particula simul, ab æterno, in æternum, & semper non tam mensuram temporis denotent, quam mensuram aeternitatis intrinsecæ Dei, quæ tota simul, & indiuisibilis est, atque adeò præsens adæquatè, neque quidquam de futuro, aut de præterito participans, sed omnia tempora præterita, præsentia, & futura suâ infinitudine ambiens.

23 Alij verò Theologi communiter præsentiam istam simultaneam, physicam, & vtrinque æternam creaturarum in aeternitate Dei vnanimi consensu reijciunt, solùmque admittunt obiectum. Ita Mendoga in Quodlib. quæst. 7. scholast. Basil. 1. par. Variarum quæst. 10. expositiuâ cap. 3. Pesant. 1. par. quæst. 14. art. 13. disput. 4. Valent. & Molin. ibid. Vaz. disput. 64. cap. 2. Soar. lib. 1. de Scient. conting. cap. 7. & 8. Less. de grat. eff. cap. 20. num. 8. Henric. de Fine hominis cap. 3. à num. 4. Albertin. tom. 1. princ. 4.

philso. quæst. 14. art. 13. dubit. 4. Heric. disput. 6. de Scient. cap. 4. Tann. disput. 2. quæst. 8. dub. 6. Turrian. opusc. 3. disput. 1. Alarc. tract. 2. disp. 2. cap. 8. & 9. Mœrat. disput. 24. Gasp. Hurt. disput. 4. de Scient. diff. 2. Monæus in Select. Franc. Amic. Martinon, Ribas, & alij. Apud quos Alex. Bonau. Scot. Durand. Aureol. Ocham. Gabriel. Greg. Cartus. Heruz. Ægid. Syluest. Deza, & alij Thomistæ antiquiores Caietano. Qui quidem loco supra citato mentem S. Th. & veritatem ipsam sibi primò illuxisse ipsius Doctoris sancti ope arbitratur, eamque planè contineri in sententiâ num. præced. relatâ. Quam postea alij Thomistæ post Caietanum sequuti amplexati sunt. Excipe tamen ex Antiquioribus Capreolum, qui ipsam eandem supra, licet formidolosè, tradit, & Richardum in 1. dist. 39. art. 1. quæst. 1. qui eam problematicè defendit.

24 Porro Quiros noster tom. 1. de Deo disput. 48. sect. 4. nouissimè docet, creaturas omnes præteritas, atque futuras physicè esse coexistentes, atque præsentis simul, & semper aeternitati Dei, non quidem propriâ præsentia, & coexistentia, sed præsentia, & coexistentia ipsius Dei. Eam enim esse excellentiam diuinæ aeternitatis, ut iam nunc, atque adeò in vnoquoque instanti temporis, non reduplicatiuè prout in illo, sed specificatiuè sumpta ad omnes omnino partes temporis præteritas, & futuras physicè, & actualiter extensa sit, atque adeò physicè, & actualiter, & simul præsens, coexistensque duratiuè tum illis, tum creaturis in eis existentibus. Perinde, ac immensitas intrinsecæ Dei existens Matrivi, non prout Matrivi, sed specificatiuè sumpta physicè, & actualiter extensa est ad cæteras omnes partes totius spatij localis, ad resque subinde in eis locatas; & consequenter vtriusque physicè, & actualiter, & simul præsens, seu coexistens localiter. Cui sententiæ suffragari videtur Ribadeneira tom. de Scient. disput. 15. & 16. quatenus docet, aeternitatem intrinsecam Dei durationem esse sibi identificantem formaliter omnes differentiâs durandi, hodiernam scilicet, hesternam, crastinam, perendinam, & cæteras omnes. Subindaque Deum à suâ intrinsecâ duratione præcisè absque vllâ temporis extrinseci connotatione habere formaliter durare, siue existere hodie, heri, cras, perendie, in cæterisque differentiâs. Vnde infert, aeternitatem Dei cum qualibet duratione creatâ, atque adeò cum qualibet parte temporis extrinseci non alium ordinem constituere, quàm præsentis ad præsens: atque ita nullum ens, nullumque tempus esse præteritum, aut futurum, sed cuncta esse præsentia, seu temporaliter indistantia respectu aeternitatis Dei. Quia tamen aeternitas Dei actu coexistens esse non potest enti creato, nisi quando hoc est actu existens; eo quòd coexistentia actualis Dei cum ente creato ex vtriusque coalescit actuali existentia; addit, indistantiam, quam semper habet aeternitas Dei à cæteris omnibus tum entibus, tum temporibus, non quidem coexistentia, sed plenæ sufficientiæ esse. Ex quo tandem, concludit, præsentia tantùm obiectiuâ, non item physicâ posse dici creaturas in vnoquoque instanti temporis, atque adeò semper, siue ab æterno, & in æternum præsentis, seu coexistentes Deo. In quo dissentit à Quiros. In eo tamen ambo conueniunt, quòd Deus iudicium tantùm de præsentia habet de quavis creaturâ existente, quo sem.

semper iudicat, *creatura existit*; quin possit unquam iudicare, *creatura exiit*, aut, *creatura existet*. Unde ambo inferunt (in hoc subscribentes Thomistis supra relatis) maximè operè conferre ad scientiam visionis, quam Deus habet de creaturis existentibus, quod hæc sint physice præterites æternitati Dei, seu potius, quod æternitas Dei modis dictis sit ab illis physice indistans.

Propositio I.

25 Patres Ecclesiæ, & S. Tho. non præsentiam physicam, quam adstruunt Auctores num. 22. & num. 24. citati, sed præsentiam obiectiuam dumtaxat attribuunt rebus existentibus seu de futuro, seu de præterito respectu æternitatis Dei.

Quoniam potissimum fundamentum sententiæ suæ ab auctoritate Sanctorum Patrum, & Angelici Præceptoris petunt Auctores dicti, illud imprimis euertere, in nostrarumque sententiam conuertere, opera præteritum erit, ostendendo Patres, & S. Tho. pro nobis potius, quam pro illis stare. Et primùm Ambros. lib. 7. de fide ad Gratian. cap. 7. dum ait, *Deo, que sunt futura, præsentia sunt*. de præsentia obiectiuam loquitur, ut manifestant sequentia verba. *Et ei, cui præcognita sunt, omnia ventura profactis sunt*. De eadem præsentia loquitur Hilari. lib. 12. de Trinit. inter medium, & finem loquens, *Nihil non semper cum Deo fuit, quiddam in rebus est*. Subiungit enim immediatè, *Quæ, & si ad creationem sui capta sunt, non sunt tamen à Dei præscientiâ, vel potestate inchoata*. Consentit Hieroni. ut videre est in eius fusionibus commentarijs epist. ad Ephesios cap. 1. ad illud. *Sicut elegit nos, &c.* ubi ait, *Quod electos nos ante fabricam Mundi testatus est, ad præscientiam Dei pertinet; cui omnia futura iam facta sunt; & ante, quam fiant, vniuersa sunt nota*.

26 Idem est sensus Augusti. lib. 5. de Trinit. cap. vlt. cum dicit, *Apud Deum nec præterita transeunt, & futura iam facta sunt*. Puta relatè ad suam cognitionem, ut magis explicat lib. 15. cap. 7. dicens. *Ita Deus nouit omnia, ut neque ea, que dicuntur præterita, ibi prætereant; neque ea, que dicuntur futura, quasi desint, expectentur, ut veniant; sed præterita, & futura cum præsentibus sint cuncta præsentia*. Nimirum præsentia obiectiuâ. De qua etiam loquitur lib. de prædest. & grat. cap. 5. sub initium, dum ait, *Quæcumque temporum moribus agitantur, adhuc nec sperantur futura, nec præterita transeunt; sed in præsentia Diuinitatis præsentis semper luce cernuntur*. Dixerat enim paulò ante, *Mundus, quantum pro tempore, ex quo factus est, caperit, in illa præsentia luce faciendus nullum potuit habere principium*. Et quantumcumque vel ex Adam usque, in hodiernum diem homines nati sunt, vel post nostram ætatem sunt nascituri, apud Deum nati sunt iam; & qui decursu totius vite tempore transeunt, in illo nihilominus diuini obtutus lumine sunt permanentes. Idem vult Augusti. lib. 2. ad Simplicianum quæst. 2. parum à principio, dum scientiam Dei de futuris ideo probat minus propriè dici præscientiam; quia apud Deum nihil est futurum in ordine ad cognosci. Ut luculentius ipse S. Doctor exposuit in illud Psalm. 45.

Et pulchritudo agri mecum est. Inquiens, *Cum illo enim erant omnia futura, & cum illo sunt omnia præterita*. *Futura ita, ut non ei detrahantur omnia præterita*. *Cum illo sunt omnia cognitione quadam ineffabilis sapientiæ Dei in Verbo constituta*. Et paulò post. *Et quare apud ipsum omnia? Quia, & ante, quam essent omnia, aut crearentur, ei nota erant omnia*. Quid clarius? Adde, ipsum Augusti. ferm. 11. de verbis Apostoli dixisse, *Habet Deus electos apud se ipsum, non in natura, sed in præscientiâ suâ*. Et lib. 4. de Genes. ad litt. cap. 18. *Res ante, quam fierent, erant, & non erant: erant in Dei scientiâ; non erant in suâ natura*.

Difficultatis videtur loqui Gregor. mag. lib. 20. Moral. cap. 23. dum ait, *In illo enim nec præterita, nec futura reperiri queunt, sed cuncta mutabilia immutabiliter durant; & que in se ipsis simul existere non possunt, illi simul omnia assunt: nihilque in illo præterit, quod transit: quia in æternitate eius modo quodam incomprehensibili cuncta volumina seculorum transeuntia manent, currentia stant*. Verùm, loqui Gregor. de præsentia obiectiuâ, qua cuncta in ordine ad sui cognitionem, semper in Dei prospectu dicuntur stare iuxta dictâ suppositione quarta, tum ex eodem contextu, tum alijs ex locis eius, ubi similia reperit, constat. Dixerat enim paulò antea. *Quomodo est præscius, dum natus, nisi, que futura sunt, præsciantur? Et scimus, quia Deo nihil futurum est: ante cuius oculos præterita nulla sunt, præsentia non transeunt, futura non veniunt: quippe quia omne, quod nobis fuit, & erit, in eius prospectu præscitum est*. Et omne, quod præsens est, scire potius potest, quam præscire. Et lib. 4. Moral. cap. 32. ad illud Job. 3. *Cum Regibus & Consulibus terra. Fuisse, inquit, vel futurum esse, æternitas non habet; cui nimirum nec præterita transeunt, nec, que futura sunt, veniunt: quia cuncta præsens videt*. Magis adhuc se explicat lib. 9. cap. 35. dum loquens de æternitate Dei ait, *Eique nec transacta prætereunt, nec adhuc ventura, quasi que non appareant, desunt: quia is, qui semper esse habet, cuncta sibi præsentia conspiciit: cumque aspiciendo post, & ante non tenditur, nullâ inuicem mutatione, variatur*. Ecce cunctorum præsentiam in æternitate Dei ad eorum apparentiam, aspectum, intuitumque dumtaxat refert, Gregorium sequitur Isidorus lib. 1. de Summo bono cap. 6. consentitque Anselm. de casu Diaboli cap. 21. inter principium, & medium dicens, *Præsentia Dei non propriè dicitur præscientia, cui enim omnia semper sunt præsentia, non habet futurorum præscientiam, sed præsentium scientiam*. Id quod etiam docet Boetius lib. 5. de consolatione profla 6. inter principium, & medium.

28 Magis ad mentem Aduersariorum videtur loqui ipse Anselm. de concordia præscientiæ cum libertate cap. 1. circa medium. Ubi, cum dixisset, nihil in æternitate esse nisi præsens, quantumuis illud in tempore præteritum sit, aut futurum, addit. *Siquidem, quemadmodum præsens tempus continet omnem locum, & que in quolibet loco sunt; ita æterno præsentis simul clauditur omne tempus, & que sunt in quolibet tempore*. Multaque deinceps subiungit, quæ phrasim illorum redolent. Cæterùm, loqui eum de contentiâ temporum, & rerum in æternitate in ordine ad eorum cognitionem, atque adeo de præsentia tantum eorum obiectiuâ in actu primo, quam

quam suppositione quartâ exposuimus, verba illa paulo infra posita denotant. *Hoc ergo modo quidquid de his, quæ libero sunt arbitrio, veluti necessarium sacra Scriptura pronuntiat, secundum æternitatem loquitur; in qua præsens est omne verum, immutabiliter.* Quia, quidquid in suo tempore futurum est necessarium necessitate consequente, est verum in æternitate, ipsique præsens obiectiue præsentia dicta. Unde Anselmus bene inferrius concludit, ratione huiusmodi præsentia diuinam præscientiam cum libertate nostrâ conciliari. Quia nimirum iam supponitur actus liber futurus, vt sicque visibilis à Deo, propositusque diuino conspectui, & ipsi præsens obiectiue, antequam diuina præsentia infallibiliter in illum tendat. Quo fit, vt per hanc non antecedens necessitas aduersâ libertati inducatur, sed consequens cum illâ cohærens.

29 Clariùs eandem obiectiuam præsentiam adstruunt alij Patres. Beda lib. variarum qq. quæst. 13. inter medium, & finem. *Ab æterno, inquit, ea, quæ sunt futura nobis, in conspectu suo præsentia habuit.* Petr. Damian. epist. 4. de omnipot. cap. 7. ait, *Omnia suis obiecta conspectibus præsentialiter videt.* Greg. Nylen. orat. cateche. 22. *Futuros euentus tanquam res præsentis intuetur.* Damasc. dial. contra Manichæos prope medium, *Quæ futura sunt, veluti iam facta prospicit, & indicat.* Nemes. lib. de naturâ hominis cap. 44. §. 3. fine, *Deo futura tanquam præsentia sunt.* Prosper denique lib. 2. de vocat. Gent. cap. 34. dicit, *Scienciam Dei, quæ & præterita, & præsentia, & futura complectitur, tempore non tenet; & tam in conspectu eius stare ea, quæ gerenda sunt, quam illa, quæ aut geruntur, aut gesta sunt.*

30 Obijci tamen contra nos potest; Patres commemoratos non posse loqui de præsentia obiectiuâ futurorum in æternitate: quia per hanc non potest reddi ratio, (vt sæpe ab ipsis redditur), cur Deus futura ipsa ab æterno cognoscat; & cur eorum præscientia potius scientia præsentium, quam præscientia futurorum dicenda sit. Perperam enim dicerent Patres, ideo cognoscere Deum futura; quia futura cognoscuntur ab ipso; quod ipsum est, esse ei præsentia obiectiue. Neque esset, cur illi potius à scientiâ diuinâ de futuris, quam à creatâ auferrent rationem præscientiæ: quandoquidem etiam scientia creatæ præsens sibi habet obiectum, quod representat, hoc genere præsentia obiectiue. Verum hæc obiectio solùm haberet vim, si nos testimonia Patrum exponeremus de solâ præsentia obiectiuâ in actu secundo. Quia tamen asserimus, eos vt plurimum de præsentia obiectiuâ in actu primo sermonem facere, prorsus obiectio ruit. Quia per præsentiam hanc optimè redditur ratio, cur Deus futura cognoscat, vt suppositione quartâ notauimus. Tolliturque à scientiâ diuinâ ratio strictæ præscientiæ, quam habet creatâ. Intellectui quippe creato non sunt res futuræ hoc modo præsentis obiectiue, quemadmodum intellectui diuino; eo quod intellectus creatus non habet à naturâ vim intuendi illas in se ipsis determinatus immediatè ab earum existentia futurâ, prout opus erat, vt illæ in eius conspectu esse dicerentur, atque adeo ipsi præsentis, vt constat ex dictis in eâ suppositione quartâ sæpe citatâ. Quo fit, vt scientia, quam intellectus creatus de huiusmodi rebus futuris habet; strictissimè præscientia sit; secus verò, quam habet

Deus. Adde, dum Patres à scientiâ diuinâ de rebus futuris remouent rationem strictæ præscientiæ, quam habet creatâ, huius etiam imperfectiones intendere relegare à Deo. Creatura enim aut coniecturando per causas, aut per fidem, aut per speciem sibi indebitam, extrinsecusque immixtam cognoscit res futuras. Qui modi cognoscendi illas longè absunt à Deo. Neque putandi sunt Patres omnem rationem præscientiæ tollere à scientiâ Dei de rebus futuris. Negari enim non potest eam eareus esse præscientiam, quatenus per infinitum tempus præcedit obiectum. Quo iure præscientia passim in sacris Literis, & ab ipsis Patribus appellatur. Sapient. 19. *Præsciebat enim futura.* Ad Roman. 8. *Quos præsciuit.* 1. Petri 1. *Secundum præscientiam Dei Patris.* Et sæpe alibi.

Iam verò S. Tho. vbique insistens vestigijs Patrum eandem, atque illi, attribuit præsentiam rebus futuris, & præteritis respectu æternitatis Dei; longèque abest ab adstruendâ præsentia earum physica, quam illi Caiet. & eius sequaces adscribunt, vt nobiles alij Thomistæ disertè notarunt: quales sunt Heruæus, Aggidius, Syluester, & Deza citati supra. Etenim 1. par. quæst. 14. artic. 3. in corp. vnde suam Caiet. opinionem hausit, non obscure loquitur S. Tho. de præsentia obiectiuâ rerum in actu primo, de qua cæteros Patres loquutos, diximus. Ait enim, *Vnde omnia, quæ sunt in tempore, sunt Deo ab æterno præsentia, non solùm eâ ratione, quæ habet rationes rerum apud se præsentis, vt quidam dicunt; sed quia eius intuitus fertur ab æterno supra omnia, prout sunt in sua præsentialitate.* Quasi dicat, res contingentes præsentis sunt Deo ab æterno, non solùm quia apud ipsum sunt earum idæ; sed quia res ipsæ quoad existentiam, quam habituræ sunt in tempore, sufficienter sunt ei propositæ, & in conspectu, vt per immediatam intuitionem in eas possit ferri ab æterno. Vnde manifestum est, subdit, quod contingentiæ & infallibiliter à Deo cognoscuntur, in quantum subduntur diuino conspectui secundum suam præsentialitatem. Et quidem particula *ab æterno*, quam bis usurpat S. Tho. manifestè denotare videtur, eum non de præsentia physica, sed tantum de obiectiuâ prædictâ loqui. Quippe talis particula absolute prolata, vt à S. Tho. profertur, non æternitatem Dei intrinsecam, sed extrinsecam durationem temporis infiniti, ac sine principio significat. Quo sensu non potuit S. Tho. dicere, res contingentes esse ab æterno Deo præsentis præsentia physica; cum id sit erroneum, hoc ipso, quod de fide est, eas cæpisse in tempore existere; sed tantum de præsentia obiectiuâ in actu primo, prout à nobis est explicata. De qua vtiq; loquutus etiam fuerat artic. 9. eiusdem quæst. in corp. dicens. *Quodam enim, licet non sint nunc actu; tamen vel fuerunt, vel erunt, & omnia ista dicitur Deus scire scientia visionis.* Quia, cum intelligere Dei, quod est eius esse, æternitate mensuretur, quæ sine successione existens totum tempus comprehendit, præsens intuitus Dei fertur in totum tempus, & in omnia, quæ sunt in quocunque tempore, sicut in subiecta sibi præsentialiter. De eademque semper præsentia obiectiuâ censendus est loqui S. Tho. vbicumque de præsentia futurorum, aut præteritorum in Dei æternitate disserit. Id quod & ipsi contextus satis apertè significare videntur, si bene

bonè expendantur, Videatur insuper 1. par. quæst. 57. artic. 3. in corp. tum quæst. 2. de verit. artic. 12. in corp. & lib. 1. contra Gent. cap. 66. ubi ratione 6. ait, *Quidquid per totum decursum temporis agitur, diuinus intellectus in tota sua aternitate inquetur quasi præsens: nec tamen, quod quadam parte temporis agitur, semper fuit existens.* Cui doctrinæ etiam insistit cap. 67. & in 1. distinct. 38. quæst. 1. artic. 5. post multa ad rem dicta concludit, *Omnia ut præsentia vno intuitu procul videt quasi ab aternitatis speculo, excludens videlicet per particulam procul præsentiam physicam, ut ex se patet.* Similiaque habet lib. 1. Periherm. lect. 14. Adde denique ex 1. 2. quæst. 91. artic. 1. ad 1. illud eiusdem S. D. *Ea, quæ in se ipsis non sunt, apud Deum existunt, in quantum tamen sunt ab ipso cognita, & præordinata.* Itaque S. Tho. potius pro nobis, quam pro Criet. & sequacibus stare haud dubiè censendus est.

Propositio 2.

32 Res contingenter existentes in aliquo determinato tempore neutiquam dici possunt coexistere Deo ab aeterno, aut ei realiter, & physicè ex aternitate, & semper simul præsentem esse.

Hæc propositio ex testimonijs Patrum primà citatis colligitur. A ratione autem, supposito dogmate fidei statuto suppositione secundà, probatur primò. Quia iuxta illud res contingenter existentes in aliquo determinato tempore neutiquam existunt ab aeterno. Ergo neque coexistunt Deo ab aeterno. Patet consequentia: quia nequit alteri coexistere, quod non existit; (cum coexistentia duorum nihil sit aliud, quam simultanea amborum existentia, ut est notum). Ergo nequit coexistere Deo ab aeterno, quod ab aeterno non existit. Dicunt Thomistæ, res creatas non existere ab aeterno in mensurâ propriâ: quia propriâ, & adæquata mensura earum est tempus, in quo denuò existunt, cum ante illud non existerent: existere tamen ab aeterno in mensurâ aternitatis tanquam in alienâ mensurâ communi, & excedente; qua etiam ratione coexistunt ab aeterno Deo. Sed contra. Aut, existere res ab aeterno in mensurâ aternitatis, est coexistisse eas semper, & absque principio aternitati intrinsicæ Dei; aut est coexistere eas eidem aternitati tunc temporis, quando ipsæ existentiam habent. Primum dici non potest: quia est contra dogma catholicum stabilitum. Secundum est id ipsum, quod omnes asserimus, quodque ad præsentem difficultatem de præsentia simultaneâ rerum creaturarum in aternitate non attinet, larbatum tamen extraneo, & alieno loquendi modo, ut ad eam videatur conducere. Omnes quippe fateamur, Mundum, quo tempore existit, aternitati Dei, siue Deo ipsi coexistere: non tamen propterea dicimus, Mundum coexistere Deo ab aeterno: nam hoc significat, Mundum semper, & in omni tempore, in quo Deus existit, existisse. Quod est hæreticum.

33 Sed dicunt rursus, in phrasi suâ eas particulas, *ab aeterno, in aeternum, & semper*, sicut & verbum, *existere*, nihil prorsus significare de extrinsecâ mensurâ temporis seu infiniti, seu finiti; sed meram mensuram aternitatis Dei, quæ tota simul, & indiuisibilis est, atque atque adeò carens

principio, & fine, tum etiam præterito, & futuro, suâque infinitudine ambiens tempora omnia, & quæcunque in ipsis temporibus successiue habent esse. Sed primùm, hoc est abuti dictis particulis, quas omnes hætenus ad significandam mensuram temporis vsurparunt vique ad istos Thomistas: imò & ipsi extra hanc quæstionem, ad id ipsum semper vsurpant. Quo iure S. Th. 1. par. quæst. 61. art. 2. in corp. absolutè pronuntiat, *Solus Deus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus est ab aeterno: hoc enim fides catholica indubitanter tenet; & omne contrarium est sicut hæreticum resutandum.* Deinde per huiusmodi vocum, abusum nihil rei nouum asseritur, quod quidquam ad rem præstat, nec saluâ fide potest asseri, Semper enim verum, ac fixum debet stare, Deum per totam infiniti temporis aternitatem existisse, sine creaturis, easque dumtaxat illi coexistere, quo tempore existunt. Aternitatem autem intrinsecam eius eo solo sensu ambire omne tempus, & quæcunque in tempore existunt; quia ipsa semper stans omnibus partibus temporis, omnibusque rebus successiue fluentibus successiue correspondet, siue coexistit; non verò quia omnia ambiat, & complectatur in se simul. Præterea. Dum dicuntur creaturæ existentes ab aeterno, & in aeternum, & semper, & simul coexistere aternitati Dei, sumptis particulis istis cum præcisione à tempore. Vel tantùm intenditur significari, vnamquamque creaturam, quando existit, coexistere aternitati intrinsicæ Dei, siue simul cum illâ existere. Et hoc omnes asserimus, estque verissimum. Cum eo tamen stat, creaturas, quo passu successiue existunt, pro eoque dumtaxat tempore, quo existit vnaquæque, habere dictam coexistentiam, seu simultaneam existentiam cum intrinsicâ aternitate Dei, ut est manifestum. Vel insuper intenditur significari, creaturas semel existentes, quantumuis in diuersis temporibus, non posse non indefectibiliter, atque adeò simul coexistere aternitati intrinsicæ Dei, quandoque existat talis aternitas. Et hoc est absurdum; imò & erroneum. Nam inde manifestè sequitur, omnes eiusmodi creaturas simul cum aternitate Dei existisse, & exituras esse in toto tempore à parte ante, & à parte post infinito, in quo existit, & exitura est ipsa aternitas; atque adeò nullam earum cœpisse, nullamque desinere existere in villo determinato tempore. Quod vtrumque contra dogmata fidei est.

Itaque, licet sit verissimum, quandoque existit quæuis creatura, simul eam cum Dei aternitate intrinsicâ existere: & vicissim aternitatem Dei simul cum ipsâ. Quod omnes fatemur. Falsissimum tamen est, quandoque existit aternitas intrinsicæ Dei, simul eam cum omnibus creaturis existere; & vicissim omnes creaturas simul cum ipsâ. Quod præterevidentur suis loquutionibus præcitati Thomistæ. Hinc namque absurdum illatum sequitur manifestè. Dicent, creaturas omnes simul coexistere aternitati intrinsicæ Dei, eique subinde præsentem physicè esse, non quidem reduplicatiue prout existenti in aliquo, aut in omni tempore; quo casu deberent quoque tali temporis simul coexistere; & sequeretur commemoratum absurdum; sed considerata secundum se cum præcisione ab omni tempore. Ex qua coexistentia non sequitur coexistentia earum cum aliquo, aut cum omni tempore, in quo existit aternitas. Cessatque absurdum commemoratum.

Sed

35 Sed contra primò, Ergo malè pronuntiant absolute Thomistæ, creaturas coexistere aeternitati Dei ab aeterno, & in aeternum, & semper. Quandoquidem hæc loquutiones iuxta communem usum vocum manifestè præferunt coexistentiam omnium creaturarum cum Dei aeternitate prout existente ab aeterno, & in aeternum, & semper, hoc est in toto tempore infinito à parte ante, & à parte post. Quippe coexistentia vniuscuiusque creaturæ cum Dei intrinsicè aeternitate sumptà præcisè solum importat creaturam prout in sua determinatà mensurà existentem, & aeternitatem intrinsicè Dei prout existentem simul cum illà, nimirum in mensurà eadem, quidquid sit de residuo mensuræ aeternæ, siue principio, & sine carentis, ad quod insuper per sui totius replicationem tota ipsa sese extendit aeternitas. Longèque subinde abest, ut talis coexistentia verè dici possit aeterna, siue principio, & sine carens: sed temporanea æquè, ac creatura, cui conuenit, atque adeò incipiens, aut etiam desinens in tempore dicenda est. Quemadmodum coexistentia, qua creatura existens Matriti coexistit immensitatì intrinsicè Dei, nequaquam immensa; sed clausa in eo determinato loco venit dicenda. Tamen immensitas Dei, quam claudit in suo conceptu reali, ad cætera omnia infinita loca; atque adeò immensè per sui totius replicationem extensa sit.

36 Contra secundò, Ergo malè etiam dicunt Thomistæ, omnes creaturas simul coexistere aeternitati Dei. Quandoquidem non simul, sed successiue existunt, nec possunt aliter, quàm existunt, aeternitati coexistere. Cum aliud non sit, eas aeternitati coexistere, quàm, quòd existat aeternitas, dum ipsæ existunt, Verum quidem est, singulas creaturas sumptas seorsim, dum existunt, simul cum aeternitate Dei existere, seu, quod idem est, ipsi coexistere: quia tamen aggregatum omnium, non simul, sed successiue fortitur existentiam, ideo aggregatum omnium non simultaneam cum eadem Dei aeternitate, sed successiuam fortitur coexistentiam. Quod ipsum est, omnes creaturas nequaquam coexistere simul aeternitati Dei, ut dicunt Thomistæ, Vnde etiam patet contra ipsos, nequaquam coexistere creaturas aeternitati Dei tanquam mensuræ alienæ, antequàm coexistant suis temporibus tanquam mensuris proprijs. Quia prorsus repugnat, creaturas sine existentia coexistere aeternitati diuinæ; cum aliud non sit hæc coexistentia ab existentia ipsarum, & Dei, ut constat; & non habent existentiam creaturæ, donec in proprijs suis mensuris temporis illam accipiunt, ut etiam est notum.

37 Pergo iam, & probo secundò propositionem datam contra præcitatos Thomistas. Certissimum est, imò & de fide, Mundum ita incæpisse existere in quodam determinato tempore tanquam in propria mensurà, ut in nullo alio tempore præcedente extiterit vllà ratione. Vel ergo in aeternitate Dei tanquam in mensurà alienà incæpit pariter existere, vel non incæpit. Si incæpit. Ergo in aeternitate Dei tanquam in mensurà alienà nullo vero sensu dici potest existere ab aeterno; quia incipere quidpiam existere, quæ ratione ab aeterno existit, manifestam repugnantiam inuoluit, ut & Thomistæ ipsi supponunt. Si autem Mundus in aeternitate Dei tanquam in alienà mensurà ita extitit semper, ut non incæpit existere, ut fatentur iidem Thomistæ. Ergo

ante tempus, in quo primò fuit creatus à Deo, in aliquo alio tempore extitit contra suppositionem factam ex articulo fidei. Probo hanc consequentiam. Quia antequàm accederet tempus, in quo primò creatus est Mundus, iam erat Mundus extra statum puræ possibilitatis, & intra statum existentia, utpote coexistens aeternaliter aeternitati Dei. Repugnatque quidpiam esse intra existentia statum, & non existere in aliquo tempore, ut supra disput. 8. quæst. 6. statutum est.

Tertiò argumentor. Quia si creatura 38 semel existens in aliqua temporis parte ab aeterno, & in aeternum, & semper coexistere aeternitati Dei, ea existentia semel supposita, inuitabilis esset hæc coexistentia, ut est manifestam. Hinc autem planè sequeretur, talem creaturam nullatenus posse destrui à Deo, nullatenusque posse desinere existere, & esse intra statum existentialem. Quia ex suppositione dictæ existentia omnino est inuitabilis coexistentia dicta. Et hæc nullo pacto stare potest, si creatura destruat, desinatque existere, & esse intra statum existentialem. Cum coexistentia Dei, & creaturæ aliud non sit ab vtriusque existentia, ut constat.

Quartò argumentor pro meâ propositione 39 contra dictos Thomistas. Hodie Antichristus postea futurus non est coexistens aeternitati Dei adhuc consideratæ secundum se, & non reduplicatiue prout hodie existenti. Ergo creaturæ futuræ non sunt semper coexistentes aeternitati Dei, atque adeò neque ab aeterno. Consequentia est bona. Probo antecedens. Quia repugnat esse coexistens aeternitati Dei, quod absolute, & simpliciter non est existens, ut ex dictis in præcedentibus constat. Hodieque absolute, & simpliciter non est existens Antichristus; tamen postea exiturus sit, ut constat etiam ex se, & ex dictis disput. 8. quæst. 7. Quippe Antichristus, quantumuis sit postea exiturus, non magis est existens hodie absolute, & simpliciter, quàm homo purè possibilis, qui nunquam exiturus est.

Quintò argumentor. Quia iuxta doctrinam 40 ibidem statutam hodie est existens negatio cuiusvis rei postea futuræ, aut antea præteritæ, & de præsentis non existentis. Et consequenter talis negatio hodie est coexistens aeternitati Dei. Ergo res negata per illam siue præterita, siue futura nullatenus potest esse hodie eidem aeternitati coexistens, prout volunt Aduersarij. Fieret enim inde, ut ambo contradictionis extrema eidem simul aeternitati coexistere. Quod est impossibile. Respondent Thomistæ, non esse impossibile, neque inconueniens, quòd duo contradictoria extrema, qualia sunt res, & sua negatio, coexistant simul in mensurà aeternitatis communi, & excedente: quia ea non sunt contradictoria, & secum pugnantia respectu talis mensuræ; sed tantum respectu mensuræ eiusdem temporis: in quo proinde nequeunt simul coexistere, sed in diuersis. Contra tamen primò, Res, & sua negatio pugnant, & nequeunt simul existere in eadem mensurà temporis. Ergo etiam pugnant, & nequeunt simul existere in eadem mensurà aeternitatis. Patet consequentia. Quia, cum res, & sua negatio vicissim se excludant quoad existentiam, ubique extiterit vna, deficiat altera, necesse est. In nullà igitur mensurà possunt simul coexistere. Vergeo claris.

Ex

Ex coexistentiâ rei cum suâ negatione in eadem mensurâ aternitatis non minus sequuntur duo contradictoria simul vera, quam ex coexistentiâ earundem in eadem mensurâ temporis. Ergo utraque coexistentia æquè est impossibilis. Probo antecedens. Quia si res, & negatio eius in mensurâ aternitatis simul existunt, verum erit rem in mensurâ aternitatis existere, & simul in eâ non existere. Cùm sit idem formalissimè, existere in mensurâ aternitatis negationem rei, & non existere rem in tali mensurâ. Contra, secundo, Quia, cum sit necesse, quidquid existit, in aliquâ mensurâ temporis existere iuxta doctrinam stabilitam disput. 8. quest. 6. & consequenter, quæcunque existentiam habent hodie, existere in mensurâ hodiernâ; eo quòd cætera mensuræ temporis desunt, dum hodierna adest; eo ipso, quòd res, & eius negatio simul existerent hodie in aternitate Dei, non possent non etiam simul existere in hodiernâ mensurâ temporis. Quod, etiam iudicio Thomistarum, impossibile est. Falsa ergo est eorum doctrina. Ex qua sequitur illud.

41 Hinc argumentor sexto. Et probo, rem coexistentem semper aternitati Dei, etiam ut alienæ mensuræ, prout Aduersarij volunt, necessariò debere quoque existere, existisseque subinde, & exituram esse de facto in omni mensurâ temporis utrinque infiniti. Quod tamen contra fidem esse, constat ex dictis. Quia nimirum ex vnâ parte res coexistens aternitati non potest non coexistere mensuræ temporis præsentis, quando mensuræ temporis præsentis coexistit aternitas, iuxta doctrinam nuper citatam, atque suppositam. Ex alia verò parte nulla est partialis mensura totius temporis utrinque infiniti, quæ non fuerit, aut sit futura aliquando præsens, cuique propterea aternitas Dei aliquando non coexistit, aut sit coexistura de præsentis, ut etiam est notum.

42 Argumentor septimò. Impossibile est, ut duratio Antichristi futura existat in rerum natura, & non existat in eâ futurâ mensurâ temporis, cui essentialiter affixa est, ut constat ex doctrinâ de durationibus statutâ disput. 8. Ergo impossibile est, ut duratio Antichristi futura coexistat hodie aternitati Dei adhuc sumptæ secundum se cum præcissione à tempore hodierno, ut volunt Aduersarij. Probo consequentiam. Quia duratio Antichristi futura in mensurâ futurâ temporis, cui suapte essentia correspondet, hodie nequit existere, ut est notissimum: quia tale tempus nondum accessit. Neque absque eo, quòd in tali tempore existat, in rerum naturâ potest existere, ut posuimus ex disput. 8. tanquam, omnino certum. Neque absque eo, quòd existat in rerum naturâ potest diuina aternitati coexistere, ut certum est etiam ex sæpe dictis. Duratio ergo futura Antichristi de primo ad vltimum nullatenus hodie potest coexistere aternitati, ut volunt Aduersarij. Quo argumento vniuersaliter ostenditur, nullam durationem creatam coexistere posse aternitati Dei, præterquam in eâ ipsâ mensurâ temporis, cui ea essentialiter correspondet. Et consequenter nullam durationem creatam posse ab aeterno, & in aeternum, & semper coexistere aternitati Dei, prout prætendunt Thomistæ. Tantumdemque subinde dicendum esse de cæteris creaturis, quæ nullis determinatis mensuris temporis sunt per essentiam, alligatæ.

Argumentor octauo. Si omnes rerum creaturarum durationes, & omnes temporis partes, quibus illæ suapte essentia correspondent, semper, & simul coexisterent aternitati Dei, ut volunt Thomistæ; & non potius aliæ, post alias, & merè successiue. Sequeretur, tales durationes, & tales partes temporis simul existere, nullamque in existentia suâ successionem habere. At hoc absurdum planè est implicatorium, contra earum essentiam. Stare igitur non potest sententia Thomistica, ex qua sequitur. Probatur sequela. Quia, ut coexistere successiue aternitati Dei tales durationes, & partes temporis, nihil est aliud, quam eas successiue existere, suppositâ existentia stabili, & permanente aternitatis Dei; ita coexistere simul, & non successiue aternitati Dei tales durationes, & temporis aliud esse non potest, quam eas simul, & non successiue existere, suppositâ existentia stabili, & permanente aternitatis Dei. Existentibus siquidem successiue talibus durationibus, & partibus temporis, earum cum aternitate coexistentia eo ipso successiua est, quemadmodum nos illam ponimus, ut est manifestam.

Argumentor nonò. Si durationes suapte essentia affixæ determinatis temporibus existerent ab aeterno, & semper in aternitati Dei, prout volunt Thomistæ, necessariò existerent in aternitate Dei ab aeterno prout existentes in suis determinatis temporibus tanquam in proprijs mensuris: quia necessariò existerent in aternitate Dei ab aeterno prout habentes proprias essentias, ut est notissimum; essentiaque sunt propria earum in talibus temporibus existere ex hypothesi, quòd existant, ut constat. At tales durationes existere in aternitate Dei ab aeterno prout existentes in suis proprijs temporibus, implicatorium est: quia prout existentes in suis proprijs temporibus cæperunt existere, ut fides docet, & prout existentes in aternitate Dei ab aeterno non cæperunt existere, ut docent Thomistæ; implicatoriumque planè est, prout cæperunt existere non capisse existere. Ergo, &c.

Argumentor decimò. Non minus est indiuisibilis, & extensa per sui replicationem ad infinita loca immensitas intrinseca Dei, quàm est indiuisibilis, & extensa per sui replicationem ad infinita tempora eternitas intrinseca Dei. Et nihilominus creaturæ coexistentes immensitati neque vbiq; neque immensè dicuntur coexistere illi, sed in eis dumtaxat determinatis locis, quibus eæ correspondent. Ergo creaturæ quoque coexistentes aternitati neque semper, neque aternaliter, sine ab aeterno, & in aeternum dicendæ sunt illi coexistere, sed in eis dumtaxat temporibus, quibus eæ correspondent. Nulla enim ad rem idonea potest disparitas assignari, ut factis ex se est notum. Ex quo patet, neque vllam idoneam rationem sententiæ Thomisticae reddi posse. Quæ enim dumtaxat reddi potest, de factoque redditur, est. Quia aternitas Dei, indiuisibilis, atque adeò tota simul cùm sit, ad omnia omnino tempora extenditur, eaque quodam modo ambit, complectitur, seu comprehendit. Quod certe potiore iure, multoque ad rem accommodatiore habet immensitas respectu locorum, utpote quæ non successiue, sed simul extenditur ad omnia loca, multoque proprius dici potest illa complecti, comprehendere, seu ambire. Cùm tamen aternitas non simul, sed successiue extendatur ad omnia tempora, minusque proprie prop-
terea

terea illa complecti, comprehendere, seu ambire dicatur. Unde tandem concluditur, sententiam Thomisticam nullo penitus fundamentum sufficienti subnixam esse.

46 Undecimo denique argumentor. Idcirco creatura omnes simul, & ab aeterno, & semper coexistunt aeternitati Dei, ipsique sunt praesentes: quia hæc indivisibilis, atque adeo tota simul est, ad omniaque tempora extenditur, in quibus creatura existunt. Ergo & creatura omnes, quæ successivè existunt, quandiu Angelus durat, simul, & à principio existentia illius, & semper coexistunt ipsi Angelo, ipsique erunt praesentes; siquidem & ipse Angelus indivisibilis, atque adeo totus simul est, ad omniaque tempora extenditur, quæ pertinent ad ipsius ævum, in quibus existunt dicæ creaturae. Hoc autem absurdum est apud omnes. Ex quo aliud sequitur. Angelum scilicet non minus futura, quam quæ iam existunt, cognoscere, contra illud Matth. 24. & Marc. 13. *De die autem illo nemo scit, neque Angeli Dei, & contra certam sententiam omnium Theologorum, & Patrum. Respondent Thomistæ, cognitionem Angeli non mensurari ævo, sicut mensuratur eius substantia: quia non durat per totum ævum cum ipsa substantia. In quo differt à cognitione divinâ, quæ æquè est æterna, ac substantia Dei. Quo fit, ut cognitioni angelicæ futura non sint praesentia, ac proinde nec cognoscibilia; sicut sunt cognitioni Dei. Verùm responso hæc, præterquam quod absurdum primum deoratur, non dissolvit secundum. Quia, si futura ab initio existentia Angeli sunt iam presentia substantia eius, nihil deest, quominus tunc possint illa ut presentia cognosci per cognitionem tunc existentem; tamen hæc mox desinat esse, nec ulterius simul cum ipsa substantia duret. Impertinens enim est univèrsè, quod cognitio sit duratura usque ad tempus futurum, ad hoc, ut summ objectum in illo exiturum attingat antecedenter ut praesens, si illud est reuera praesens antecedenter substantia cognoscenti, atque adeo & ipsi cognitioni, ut satis ex se est notum. Hæc satis modò pro secundâ propositione datâ, quæ ex dicendis insuper in sequentibus amplius, & amplius confirmabitur.*

Propositio 3.

47 Aeternitas intrinseca Dei nequaquam est nunc, adhuc specificatiuè sumpta, actualiter coexistens, praesensque physicè omnibus partibus temporis praeteritis, & futuris, rebusque in illis existentibus, ut dicebat Quiros citatus num. 24.

Probatur manifestè primò. Quia aeternitas intrinseca Dei solum coexistit actualiter ijs, quæ actualiter existunt; cum certum sit coexistentiam actualem plurium in eorundem omnium actuali existentia consistere. Sed partes temporis, & res cum illis iam praeteritæ, partesque temporis, & res in illis postea futuræ nunc non existunt actualiter, ut est notissimum. Ergo aeternitas intrinseca Dei nequaquam est nunc actualiter coexistens illis.

48 Secundò. Quia aeternitas intrinseca Dei nunc est coexistens actualiter negationibus rerum praeteritarum, & futurarum, quæ de praesenti non

existunt: quia tales negationes nunc actualiter sunt existentes, (qua ratione negationes dicuntur existere), prout constat ex doctrinâ statuta disput. 8. quæst. 7. & certum est aeternitatem intrinsecam Dei actualiter esse nunc coexistentem ijs omnibus, quæ nunc actualiter existentia sunt. Ergo aeternitas intrinseca Dei rebus ipsis praeteritis, & futuris per tales negationes negatis nunc actualiter coexistens esse non potest. Patet consequentia. Quia simul coexistere actualiter duobus extremis contradictionis, proindeque verum esset coexistere eam, & simul non coexistere rebus praedictis, Quod est impossibile, ut arguebam supra.

Tertiò. Quia coexistentia Dei, & creaturae, cum aliud non sit à coniuncto ex Deo, & ex creatura, manifestè est destruibilis à Deo destruendo creaturam. At talis non esset, si sententia nostræ propositioni opposita vera esset: quia iuxta illam semel productâ creaturâ non potest non esse Deus semper illi coexistens. Ergo. Vel aliter. Certum est creaturam aliquando existentem posse deficere: certum est etiam quodvis totum siue aggregatum deficere posse per defectum unius partis eius: certum quoque est coexistentiam Dei & creaturae totum, siue aggregatum quoddam esse coalescens ex Deo, & creaturâ tanquam ex partibus. Ergo certum debet esse de primo ad ultimum, posse per defectum creaturae deficere coexistentiam Dei, & creaturae; de factoque proinde deficere, quoties creatura deficit. At creatura semper deficit, præterquam in eâ mensurâ temporis, in qua existens est. Ergo coexistentia Dei, & creaturae semper etiam deficit, præterquam in eâ mensurâ temporis, in qua est existens ipsa creatura. Tantum abest, ut Deus quantumvis præcisè consideratus sit semper coexistens creaturae, quæ in aliqua tantum parte temporis existens est.

Quartò venit propositio praesens probanda per cætera ferme omnia argumenta, quibus praecedens probata est. Facientque pro illâ præterea, quæ in sequentibus pro ducemus; ut cuique consideranti innosceat.

Propositio 4.

Aeternitas intrinseca Dei nec sibi identificat adæquatè omnes differentias durandi. Nec sumpta præcisè rebus praeteritis, & futuris vllatenus est praesens physicè ob indistantiam sufficientiæ, qua ut sic aliquo modo indistans ab eis dici potest.

Hæc propositio contra Ribadeneiram est citatum num. 14. Probatur autem quoad primam partem. Quia differentia durandi ex conceptu suo essentiali dicunt successiorem, siue extensionem temporalem, atque adeo diversitatem, & distinctionem realem. Ergo non possunt illæ esse adæquatè identificatae cum aeternitate intrinsecâ Dei, quæ omnino est indivisibilis, atque adeo tota simul, & expers omnis successiõnis, & diversitatis, & distinctionis partium. Itaque Deus non habet omnino intrinsecè à suâ aeternitate præcisè durare hodie, & durare heri, & durare cras, perendique, &c: quia hæc prædicata manifestam diversitatem, & successiõnem, & distinctionem realem habent; qualem prædicata omnino intrinseca Deo habere

HH non

non possunt, vt constat, sed ea habet partim intrinsecè à suâ aternitate, & partim extrinsecè à consortio temporali diei hesternæ, hodiernæ, & crastinæ, perendinæque, &c. A suâ quippe intrinsecè aternitate præcisè solùm habet Deus existere, & durare absolutè in se absque omni prorsus successione, siue extensione temporali, & necessitatum esse ad durandum in omnibus partibus totius temporis successivè fluentibus ex hypothesi, quod illæ sint; sicque ad se se extendendum ad illas per sui totius in illis temporalem replicationem, seu, quod est idem, per sui totius cum illis temporalem correspondentiã, atque adeo etiam ad duratiuè coexistendum omnibus rebus, quæ in ipsis temporis partibus extiterint durantes. Quemadmodùm à suâ intrinsecè immanentè præcisè solùm habet Deus, existere absolutè in se absque vlla omnino extensione locali, & necessitatum esse ad existendum in omnibus partibus totius spatij localis, supposito, quod illæ sint; sicque ad se se extendendum ad illas per sui totius in illis replicationem, seu repetitionem localem; atque adeo etiam ad localiter coexistendum omnibus rebus, quæ in ipsis partibus spatij extiterint locatæ iuxta doctrinam de immanentè traditam disput. 6. quæst. 8.

52 Et confirmari potest primò hæc doctrina, Quia certum est, Deum semper habere suam intrinsecam aternitatem. At non habet semper Deus durare cras, durare perendie, &c. Ergo, Deum durare cras, perendie, &c. aliquid importat distinctum ab intrinsecè aternitate Dei. Negant minores Recentiores præfati, concedentes de planò, Deum hodie iam secum habere durare cras, & perendie, & semper. Sed certè aut abutuntur vocabulis, aut repugnantia docent. Nam per, durare hodie, cras, & perendie, &c. omnes intelligunt etiam in Deo seriem diversarum durationum realiter sibi succedentium, & extensionem temporalem constituentium, qualis aternitati Dei præcisè sumptæ prorsus repugnat, vt est notum.

53 Id quod secundo confirmatur. Quia duratio intrinsecæ Dei, cum sit indivisibilis, extensionem temporalem partium intrinsecam sibi non habet, vt duratio creata, Ergo solùm habet se extrinsecam per sui totius repetitionem in partibus temporis extensæ, vt habet localem immanentiam intrinsecæ Dei in partibus extensæ spatij localis. Sed, existere Deum hodie, & cras, & semper, extensionem Dei temporalem planè præferre, vt præsefert localem existere Deum hic, & ibi, & ybique, Ergo, sicut, existere Deum hic, & ibi, & ybique, non à se præcisè, sed partim extrinsecè habet ipse ab extensione spatij localis, in cuius omnibus partibus totus est simul replicatus. Ita, existere Deum hodie, & cras, & semper, non à se præcisè, sed partim extrinsecè habet ipse ab extensione temporis, in cuius omnibus partibus totus successivè replicatur, prout illæ successivè fluunt.

54 Iam secunda pars propositionis ostenditur, Quia aternitas intrinsecæ Dei, quantumvis per se præcisè considerata nequaquam est actualiter coexistens nunc rebus præteritis, & futuris, quæ nunc non sunt actualiter existentes, vt proposit. 3. monstratum est. Ergo nec illis est physicè præsens. Quandoquidem, esse illis præsentem, physicè, & esse illis actualiter coexistentem, idem omnino est, vt constat. Vnde etiam patet, res

ipsas præteritas, & futuras non existentes nunc vicissim aternitati nunc existentis, quantumvis præcisè consideratæ, præsentis physicè non esse.

Dices. Duratio intrinsecæ Dei nunc existens sumpta per se præcisè, & duratio Antichristi futura (tantumdemque est de cæteris rebus futuris, & præteritis) non constituunt ordinem prioris, & posterioris, vt constituunt duratio mea hodierna, & ipsa duratio Antichristi; sed ordinem præsentis, & præsentis, vt constituunt duæ quæque durationes eidem temporis instanti suapte essentia correspondentes. Ob idque duratio Antichristi, cum accesserit, & duratio Dei per se præcisè erunt mutuò sibi præsentis. Ergo duratio intrinsecæ Dei nunc existens sumpta præcisè per se indistans temporaliter est à duratione Antichristi futura, hæcque comparatione illius nullatenus futura est; quia distantia temporalis, & futuritio absque ordine prioris, & posterioris constare non potest, vt est notum. Ergo durationes Dei, & Antichristi sumptæ præcisè iam nunc sunt sibi mutuò præsentis physicè. Respondeo, durationem Dei consideratam per se præcisè, & durationem Antichristi futuram de suo non constituere ordinem prioris, & posterioris, sed ordinem simultanearum; vt tamen constituunt actualiter ordinem præsentis, & præsentis, debere vitamque esse actualiter de præsentis existentem. Et quoniam duratio Antichristi futura existens de præsentis non est, ideo duratio Dei nunc existens, quantumvis præcisè considerata, nunc non est physicè præsens durationi Antichristi; nec duratio Antichristi est præsens durationi Dei. Quemadmodùm duæ quæque durationes creatæ eidem instanti temporis correspondentes non constituunt de suo ordinem prioris, & posterioris, sed ordinem simultanearum; vt tamen constituunt actualiter ordinem præsentis, & præsentis, duo sunt requisita, & quod ambæ sint existentes, neutraque earum sit purè possibilis, & quod ambæ sint existentes de præsentis, & neutra earum sit tantum existens aut de præterito, aut de futuro.

Hinc patet, durationem Dei nunc existentem sumptam per se præcisè, & durationem Antichristi futuram distantes positivè non esse temporaliter, seu duratiuè, vt sunt distantes mea hodierna duratio, & ipsa duratio Antichristi. Non tamen propterea esse eas nunc indistantes positivè, indistantia scilicet consistente in simultaneâ coexistentia, siue in mutuâ præsentia; sed tantum negativè, indistantia scilicet excludente distantiam positivam. Itaque, sicut substantia mea sumpta præcisè distans positivè non est suapte natura à duratione futura Antichristi, quandoquidem simul cum illa in eadem mensurâ temporis potest existere, & nihilominus nunc neque indistans ab illa est positivè, sed tantum negativè; quia defectu existentia præsentis illius nunc nec actualiter illi coexistens, nec physicè illi præsens est. Sic duratio Dei sumpta præcisè pariter nunc se habet, quod ad rem attinet, respectu durationis Antichristi postea futuræ.

Vnde rursus manifestè consequitur, tametsi duratio Antichristi postea exitura aternitati intrinsecæ Dei consideratæ præcisè nunc non sit præsens physicè ob rationem traditam; nihilominus neque esse futuram propriè loquendo comparatione illius vt sic, Quia futuritio propriè dicta distantiam temporalem importat inter rem futuram, & eam respectu cuius futura dicitur, qualis non est, vt diximus, inter durationem postea

postea exituram Antichristi, & durationem Dei intrinsecam sumptam præcisè. itaque duratio Antichristi proprie est futura respectu æternitatis seu durationis intrinsecæ Dei prout existens nunc, siue in præsentis instantis temporis reduplicatiuè; quia respectu instantis præsentis temporis duratio Antichristi distantiam temporalem, suapte naturâ, atque adeo propriam futuritio- nem habet. At respectu æternitatis, seu duratio- nis intrinsecæ Dei, quæ nunc existit, præcisè, siue specificatiuè sumptæ futura proprie non est duratio Antichristi: quia ab illâ suapte naturâ temporaliter, seu duratiuè non est distans, vt diximus. Vide id ipsum in meâ substantiâ, cui prout existenti hodie reduplicatiuè proprie est futura duratio Antichristi ob distantiam tempo- ralem, qua prout sic est distans ab illâ, secus sumptæ specificatiuè, & præcisè ob talis distan- tiæ defectum.

58 Rogas. Quomodo ergo duratio Antichri- sti postea exitura cum æternitate intrinsecæ Dei nunc existente, & considerata præcisè compa- randa est: quandoquidem ad illam vt sic neque comparatur vt præsens, neque vt futura. Res- pondeo, comparandam esse vt quoddam extre- mum existens, siue habens esse intra statum exi- stentialem, habensque indifferentiam vt sic præ- cisè consideratum ad hoc, vt reddatur præsens, aut futurum in quouis distantia temporali gra- du, aut præteritum in quouis etiam distantia temporalis gradu respectu æternitatis intrinsecæ Dei. Duratio quippe Antichristi (& idem est de qualibet aliâ creaturâ, seu affixâ, seu non affixâ determinatæ mensuræ temporis) tunc comparabi- tur vt præsens æternitati intrinsecæ Dei, quando amba simul reipsâ extiterint de præsentis in eâ- dem mensurâ temporis iam tunc etiam præsentis; idque, siue comparatio fiat ad Dei æternitatem, sumptam præcisè, siue ad illam prout existen- tem in ipsâ mensurâ præsentis temporis. Tunc verò duratio prædicta, aut quæuis aliâ creaturâ, vt futura comparabitur in tali, vel tali distantia temporalis maioris, vel minoris gradu, aut vt præterita similiter respectu æternitatis intrinsecæ Dei, quando hac existente in mensurâ præsentis temporis, illa aut exitura sit, aut extiterit in tali, vel tali mensurâ temporis aut futurâ, aut præteritâ; comparatioque fiat ad æternitatem, reduplicatiuè prout existentem in dictâ temporis præsentis mensurâ. Pariterque venit philosophan- dum de comparatione cuiusvis creaturæ aliquando existentis cum meâ substantiâ existente nunc de præsentis, considerataque tum præcisè secundum se, tum prout nunc existente. Recognoscatur doctrina de præteritione, præsentia, & futuritio- ne rerum, quam dedimus in Pharo Scient. disp. 10. quest. 2. & 4. Verum enim verò quia à parte rei quidquid existit, in aliqua mensurâ temporis necessario existit iuxta doctrinam certam statu- tam disput. 8. quest. 6. qua ratione partes temporis inter se comparantur, eadem &, quæ in eis exi- stunt, veniunt à parte rei comparanda; quidquid sit de comparationibus præcisè suis. Atque ita, si- cut respectu partis temporis, quæ præsens est, cæteræ vel sunt præteritæ, vel futuræ absolu- tæ, & reipsâ, ita respectu existentium in parte temporis præsentis, quorum vnum sem- per est Deus, cætera, quæ antea exiterunt, vel postea existunt, præterita, vel futura sunt absolutè, & reipsâ. Quo pacto subinde hodie respectu existentia Dei absolutè, & reipsâ est

præterita existentia Adami, futuraque existentia Antichristi.

59 Vnde postremò doctrinatum præsentis, tum præcedentium propositionum non parum confir- manda venit. Primò: quia eo ipso, quòd hodie à parte rei est futurus Antichristus respectu Dei, repugnat, quòd hodie à parte rei sit Antichristus physicè præsens Deo. Præsentia siquidem phy- sica, & futuritio eiusdem comparatione eiusdem manifestè opponuntur. Quòd si præsentia phy- sica Dei, & Antichristi hodie non datur à parte rei, simpliciter, & absolutè non datur: quia aliter, quàm in aliqua mensurâ temporis, dari non potest, vt tanquam certum est statutum; & alia, præter hodiernam simpliciter, & absolutè non extat: nam cæteræ omnes vel iam præterierunt, vel non dum accesserunt. Secundò: quia præ- sentia physica Dei, & Antichristi, cum aliud non sit à coexistentia amborum, absque exi- stentiâ Antichristi constare non potest, vt est notissimum. At hæc modò non datur; nam debet dari in aliquo tempore iuxta dicta; & neque datur in hodierno, vt constat; ne- que datur in alio; cum modò nullum aliud extet. Ergo præsentia physica Dei, & Antichristi modò non datur. Et conse- quenter simpliciter, & absolutè non da- tur. Quia simpliciter, & absolutè non est, quid- quid modò non est: quantumuis vel antea fue- rit, vel sit postea futurum. Restat iam, vt argu- menta diluamus, quæ contra statutas propositi- ones, aut earum aliquam solent, aut etiam possunt fieri.

Diluuntur argumenta contraria.

60 Primò obijciuntur plurima testimonia Patrum, & S. Tho. quæ probare videntur præsentiam physicam rerum omnium in Dei æternitate ab æterno, & in æternum, & sem- per. Cæterum Patres & S. Tho. non de præ- sentia physica, sed de obiectiua, præfer- tim eâ, quam talem in actu primo dicimus, loquutos esse, abundè confecimus, ipsorum testi- monijs relatis, proposuit. 1.

61 Secundò obijcitur. Deus habet ab æter- no perfectissimam intuitionem futurorum, vt est certissimum. Sed intuitio est visio rei physicè præsentis intuenti quâ talis. Ergo futura phy- sicè sunt ab æterno præsentia Deo in suâ æterni- tatis mensurâ, Nego minorem. Quia de con- ceptu intuitionis, siue visionis perfectissimæ solùm est attingere clarissimè obiectum prout existens à parte rei in suâ differentiâ temporis. Quod sta- re potest, quin obiectum ipsi intuitioni, aut in- tuenti coexistat, aut sit præsens physicè. Id quod videtur docere S. Tho. 1. par. quest. 14. ar- tic. 9. in corp. verbis recitatis à nobis supra pro- posit. 1.

62 Tertio obijcitur. Æternitas est mensura infinita, & indiuisibilis. Ergo absque vllâ suc- cessione continet omne tempus præsens, præteri- tum, & futurum. Ergo omnia, quæ sunt in tempore, illi sunt actu realiter ab æterno præsen- tia. Hoc argumentum vocat Gonzalez efficacis- simum.

simum. Et confirmat. Quia non potest dari præteritum, & futurum respectu durationis non habentis partes præteritas, & futuras, quales æternitas non habet, cum sit indivisibilis. Concesso antecedente argumenti (apud me quidem debilissimi); distingo primum consequens. Absque vllâ successione intrinsecâ; concedo; extrinsecâ; nego. Et nego secundam consequentiam. Itaque æternitas Dei intrinsecè non habet partes, quæ successivè fluant: ipsa tamen tota successivè coexistit partibus temporis extrinseci, & rebus in eis existentibus; atque ita successivè solum, non simul, continet omne tempus, & omnes res successivè existentes. Repugnat enim, æternitatem simul coexistere extremis, quæ non simul, sed successivè existunt; & simul continere per coexistentiam extrema, quæ non simultaneam existentiam, sed successivam habent. Unde ad confirmationem patet, intra ipsam æternitatem Dei nihil esse præteritum, & futurum, cum ea sit indivisibilis, & tota simul; respectu verò æternitatis prout existentis in instanti præsentis præterita sunt, quæ iam præterierunt, & futura quæ existunt postea. Tamen talia non sunt, loquendo propriè, respectu eiusdem sumptæ præcisè. Cum quo fiat, neque illi ut sic præsentia esse, prout circa proposit. 4. expositum est.

63 Quartò obijcitur. Deus ratione suæ intrinsecæ immensitatis actu præsentialiter, & physicè continet omnes differentias loci. Ergo & ratione suæ intrinsecæ æternitatis continet eodem modo omnes differentias temporis. Nego consequentiam. Quia partes loci omnes sunt actu: partes verò temporis successivè accedunt. Utræque autem in suâ mensurâ communi eo dumtaxat modo, quo habent esse, dici possunt contineri; partes quidem loci permanenter; partes verò temporis successivè. Neque aliud possibile est.

64 Quintò obijcitur. Quæcunque coexistunt æternitati Dei, toti illi coexistunt. Sed æternitas Dei est ab æterno. Ergo coexistunt illi ab æterno. Mala consequentia. Sicut hæc. Quæcunque coexistunt immensitati Dei, toti illi coexistunt. Sed immensitas Dei est ubique. Ergo coexistunt illi ubique. Dicendum ergo est, quæ coexistunt æternitati Dei, coexistere quidem illi toti, sed pro eâ tantum mensurâ temporis, in quo unumquodque existentiam habet; non tamen pro alijs, ad quas insuper omnes se se extendit æternitas per sui totius temporalem replicationem, siue repetitionem. Quod ipsum est, quodvis existens coexistere toti æternitati Dei quoad intrinsecum, non verò item quoad extrinsecum, quibus illa successivè coexistit. Quemadmodum ego toti immensitati intrinsecæ Dei correspondeo in hoc loco; non tamen propterea sum in omni loco, ubi est ipsa immensitas repetita.

65 Sextò obijcitur. Quidquid coexistit integræ durationi carenti principio, & fine, eo ipso absque principio, & fine, atque adeò ab æterno, & in æternum illi coexistit, ut patet in re, quæ coexistet integræ durationi Angeli producti ab æterno, & in æternum duraturi. Sed creaturæ coexistunt integræ æternitati Dei, quæ duratio est carens principio, & fine. Igitur absque principio, & fine, atque adeò ab æterno, & in æternum illi coexistunt. Respondeo. Quidquid coexistet integræ durationi indivisibili, & eo ti-

tulo carenti principio, & fine, quòd totum, tempus vtrinque infinitum per temporalem suarum infinitarum partium distributionem replet, qualis esset duratio illius Angeli producti ab æterno, & in æternum duraturi; id quidem non posse non tali durationi absque principio, & fine, atque adeò ab æterno, & in æternum, coexistere. Secus verò, quidquid coexistit integræ durationi indivisibili, & eo titulo carente principio, & fine, quòd totum tempus vtrinque infinitum replet per sui totius temporalem replicationem, qualis est æternitas Dei, huic enim integræ durationi bene potest qualibet res coexistere vel in vnicò instanti temporis, in quo tota integra est. Cum tamen integræ illi non possit, non coexistendo toti tempori vtrinque infinito: quia in nullâ minori mensurâ est ipsa tota integra.

Septimò obijcitur. Creaturæ coexistunt æternitati intrinsecæ Dei prout habenti suam essentiam. Sed de essentia æternitatis intrinsecæ Dei est, existere ab æterno, & in æternum, & semper. Ergo creaturæ coexistunt æternitati intrinsecæ Dei prout existenti ab æterno, & in æternum, & semper. Ergo & ipsa creaturæ existunt ipsi æternitati coexistentes ab æterno, & in æternum, & semper. Probat hæc vltima consequentia: nam cætera firma videntur. Quia, ut planè repugnat, creaturam coexistere æternitati Dei reduplicatiuè prout existenti hodie, quin ipsa creatura existat hodie ipsi æternitati hodie coexistens: ita planè repugnat, creaturam coexistere æternitati Dei reduplicatiuè prout existenti ab æterno, & in æternum, & semper; quin ipsa creatura existat coexistens ipsi æternitati ab æterno, & in æternum, & semper. Hoc argumento malè vexari possunt Recentiores, qui putant æternitatem intrinsecam Dei realiter identificare sibi omnes differentias durandi, iuxta dicta proposit. 4. atque ita, Deum, per suam essentiam præcisè habere existere ab æterno, & in æternum, & semper. Hoc namque posito, sicut est manifestum, creaturam non posse coexistere æternitati Dei aliter, quam prout habenti suam essentiam reduplicatiuè; ita quoque manifestum est, creaturam aliter non posse coexistere æternitati Dei, quam reduplicatiuè prout existenti ab æterno, & in æternum, & semper. Hinc autem manifestè etiam sequitur, & ipsam creaturam existere coexistentem æternitati Dei ab æterno, & in æternum, & semper iuxta argumentum factum. Nos verò, qui contra dictos Recentiores tenemus, nequaquam Deum identificare sibi omnes differentias durandi; atque ita non per suam essentiam præcisè, sed per coexistentiam cum tempore extrinsecò vtrinque infinito habere ipsum hoc, quod est, existere ab æterno, & in æternum, & semper, facillimè illud vno verbo diluimus dicentes, ex eo, quòd creatura non possit coexistere Deo aliter, quam prout habenti suam essentiam reduplicatiuè, neutiquam sequi, creaturam necessariò coexistere Deo reduplicatiuè prout existenti ab æterno, & in æternum, & semper: quia hoc non est de suâ intrinsecâ essentia: Quo cessat necessitas, ut & ipsa existat Deo coexistens ab æterno, & in æternum, & semper.

Octavò obijcitur. Nulla est creatura, quæ non coexistat æternitati. Ergo nulla est creatura quæ non existat ab instanti æternitatis, atque adeò ab æterno. Respondeo, existere,

creaturam ab instanti, seu potius ab indivisibili æternitatis intrinsecæ Dei, (dato quod ita loqui liceat), non esse existere ab æterno, sed existere ab eo instanti temporis, in quo primò caput creatura coexistere æternitati intrinsecæ, atque indivisibili Dei.

68 Nonò obijcitur. Creatura coexistens hodierno diei existit hodie. Ergo creatura coexistens æternitati existit ab æterno. Nego consequentiam. Quia creatura vel in vnicò solo instanti temporis potest coexistere æternitati intrinsecæ Dei, de qua est sermo. Quo fit, ut ipsi coexistere, non sit existere ab æterno, ut satis superque constat ex dictis.

69 Decimò obijcitur. Hodie scit Deus scientiã visionis, Mundum esse sibi actualiter coexistentem, atque præsentem physicè, qualis hodie reuera est, iudicioque de præsentì (quod diuersum est naturà suà à iudicio de præterito, & de futuro) iudicat, *Mundus iam nunc est actu existens, & mihi realiter præsens*. Sed idem ipsum eadè scientiã, atque iudicio sciuit Deus, & iudicauit ab æterno: quia Deus nullam omnino scientiam in tempore potest acquirere, ut concors Patrum, & Theologorum sententia fert; alioquin mutaretur. Nec minùs vera talis scientiã fuit in Deo ab æterno, quàm hodie est. Igitur Mundus ab æterno fuit reuera actualiter coexistens, ac præsens Deo physicè, Quo eodè pacto videtur arguere August. lib. 2. ad Simplicianum quæst. 2. parum a principio, dum ait, *Si autem, sicut in ordine creaturarum, ita & apud eum nondum sunt, quæ futura sunt, sed ea præuenit sciendo. Bis ergo ea sentit, vno quidem modo secundum futurorum præscientiam; altero verò modo secundum præsentium scientiam. Aliquid ergo temporaliter accedit scientiæ Dei. Quod absurdissimum, atque falsissimum est. Vnde, concludit paulò infra. Placet ergo, ut non dicamus præscientiam Dei; sed tantummodò scientiam.*

70 Hoc argumentum contra omnes est; in illamque impingit difficultatem de variatione temporanea scientiæ diuinæ à varietate veritatum successu temporis obuientium, successuque temporis dumtaxat verè iudicabilium oriundam, quam proposuimus in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 3. & iterum inferiùs tangemus in tract. de Scient. Dei. Etenim, admissa etiam præsentia physicà futurorum in æternitate Dei, certum est, accedente tempore, in quo vnaquæque res existit, non solum iudicare Deum, eam esse præsentem in suà æternitate tanquam in alienà mensurà, quod iudicauit semper. Sed insuper eam iam actu esse præsentem in tempore, ut in mensurà proprià. Quod videtur non potuisse iudicari, antequàm tale tempus accederet: quia videtur esse id noua veritas obiectiua etiam comparatione Dei (vbi est cetera dubium comparatione nostri iuxta dicta loco citato) cum tempore accedens, & ante illud non iudicabilis. Remanetque in omni sententiã integra difficultas. Enim verò, quòd cuncta cognoscantur à Deo ut æternitati præsentia, non tollit, quòd quædam eorum ut futura, quædam ut præsentia, & quædam ut præterita debeant cognosci ab ipso relatè ad proprias eorum, quas habent, temporis mensuras. Alioquin ignoraret Deus differentias status futuri, præsentis, & præteriti, quæ rebus prout existentibus in proprijs mensuris successu temporis obueniunt; ne-

que discerneret, quando quæuis earum futura, & quando præsens, & quando præterita esset. Ex hac ergo varietate, quam habent res in ordine ad tempus, (sint, aut non sint simul præsentibus æternitati Dei), quamque nequit Deus ignorare, nasci videtur, ut scientiã eius successu temporis sit variabilis, ut contendebant argumenta, quæ loco citato produximus. Quorum proinde difficultas nihil minuitur per supra dictam præsentiam rerum in Dei æternitate. Quidquid in oppositum dixerint Recentiores, ut ibidem notauimus. Ex quibus patet, per argumentum factum nihil ad intentum præstari. Nam, siue Mundus fuerit, siue non fuerit semper præsens æternitati Dei tanquam mensuræ alienæ; id prorsus est certum, non fuisse illum semper præsentem hodierno diei, aut toti temporì, cui coexistit tanquam mensuræ propriæ. Siquidem anno millesimo, antequàm fieret, ne tiquam erat iam ille actualiter existens, & præsens in suà proprià mensurà, donec, accedente hac, in eà habuit existentiam actualiter, & de præsentì, qualiter eam adhuc habet, & retinet hodie. Cùm igitur, dato, quòd Mundus semper, & inuariabiliter fuerit præsens æternitati Dei, conspicuum sit, quomodo Deus per scientiam prorsus inuariabilem illum semper ut sic præsentem potuerit cognoscere. Difficultas superest vincenda ab omnibus tam adstruentibus, quàm respuentibus eam præsentiam æternalem, quomodo Deus semper, & inuariabiliter potuerit cognoscere Mundum ut præsentem, in suà proprià mensurà temporis; cùm tamen Mundus, non semper, sed aliquando fuerit præsens in tali mensurà, uti hodie adhuc est. Nam quousque talis mensura, Mundusque in eà fuit actu præsens, non videtur potuisse Deus per totam temporis æternitatem antecedentem affirmatiuè iudicare iudicio de præsentì, *Mundus iam in suà temporis mensurà actualiter existens, & præsens est.* Vti potuit, postquam Mundus est factus, & hodie potest.

71 Neque August. loco citato præsentiam, physicam rerum in æternitate, quam Thomistæ præcedunt, sed solum obiectiuam admittit, prout diximus proposit. 1. ut patet etiam ex ijs, quæ scripsit immediatè ante relata verba in hunc modum, *Quid est præscientia, nisi scientia futurorum? Quid autem futurum est Deo, qui omnia supergreditur tempora? Si enim in scientiã res ipsas habet, non sunt ei futura, sed præsentibus: ac per hoc non iam præscientia, sed tantum scientia dici potest. Si autem sicut in ordine, &c. ut supra.* Ad difficultatem ergo cunctis communem tactam in argumento propositò confiteor, prout iam factus sum in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 3. citata, me non habere solutionem, in qua planè quiescat animus. Nec mirum, cùm neque habuerit Augustinus loco citato. Vbi, postquam eandem persentiscens difficultatem arguens pro vtrâque parte rem hanc discussit, concludit, *Quod si ita in Deo est, ut possit propriè dici, intelligit, & intellexit, sentit, & sensit; admittit tempus, & subrepat nihilominus illa mutabilitas, quæ longè à Dei substantiã remouenda est. Et tamen & scit Deus, & præscit Deus ineffabili modo.* Ineffabile quippe est, quomodo Deus per eandem prorsus scientiam, qua iudicauit ab æterno, me hodie exiturum, iudicet hodie, me iam actualiter, & de præsentì existere, quin de actuali existentia, præsentiaque
mei

mei in hodiernâ die nouam hodie notitiam comparat. Quod tamen latere omnes debemus, ne scientiâ Dei temporaneum accrementum tribuamus contra sententiam communem Patrum, & Theologorum. Tamen si fortasse nonnemo absque præiudicio sententiâ eorum, omnimodâque perfectionis Dei posset difficultatem dictam componere, prout etiam in eo loco Phari tetigimus.

72 Postremo. Recentiores, qui contra nostram proposit. 4. opinantur aternitatem Dei intrinsecam sibi identificare realiter omnes differentias durandi; id probant. Tum quia tales differentias habere omnino ab intrinseco maiorem perfectionem præferunt, quàm eas partim ab intrinseco habere; & Deo summa perfectio excogitabilis tribuenda est. Tum quia durationes creatæ ab intrinseco eiusmodi differentias habent, nequeunt enim à partibus temporis imaginarij semiextrinsecè habere; cum hæc res ipsa aliud non sint à quidditate, siue possibilitate ipsarum durationum, prout supra à nobis disput. 5. quæst. 2. est expositum. Respondeo ad primum, non posse esse maiorem perfectionem Dei id, quod est ipsi Deo impossibile: identificare autem sibi omnes differentias durandi, Deo impossibile est, vt ostendimus. Summa ergo perfectio aternitatis Dei intrinsecè in eo stat, quod Deum ita in se absolute durantem citra omnem temporalem extensionem constituit, vt & necessitatum reddat ad durandum in omni tempore ex suppositione, quod illud sit, atque adeo ad se se extendendum ad omnes partes eius per sui totius in illis omnibus temporalem replicationem, siue repetitionem. Id quod pariter præstat immensitas intrinseca Dei tum absolute, tum respectiue ad omnes partes loci. Quemadmodum omnipotentia ita constituit Deum absolute in se secundum, vt ex suppositione, quod sint creaturæ possibiles, neutiquam possit non euadere potens illas producere. Ad secundum respondeo, durationes creatas eatenus habere ab intrinseco differentias durandi, quatenus ab intrinseco habent esse compositas ex partibus in quibus differentia ipsa consistunt. Quod longe abest à duratione indiuisibili, qualis diuina est. Quomodo autem hæc ne virtualiter quidem subire possit compositionem ex diuersis formalitatibus correspondentibus partibus temporis diuersis, tum ex dictis in simili de immensitate disput. 6. quæst. 8. constat, tum ex dicendis quæst. 4. constabit amplius.

73 Modò ex dictis in rota hæc quæst. nonnulla confectaria inferenda sunt,

Confectaria præcedentis doctrinæ.

Confectarium 1.

74 Quauis vnaquæque duratio creata in suâ mensurâ coexistat simul cum aternitate Dei; omnes tamen, absolute loquendo, non coexistunt ei simul.

Constat ex dictis, Quia aternitas Dei, & quæuis duratio creata non prioris, & posterioris sed simultaneorum constituunt ordinem, atque adeo, quando amba simpliciter existunt, simul sibi coexistunt. At hoc ipso, quod omnes durationes creatæ comparatæ inter se ordinem priorum, & posteriorum constituunt; proinde

que non aliter, quàm successiue, possunt simpliciter existere: neque aliter, quàm successiue, atque adeo non simul, possunt omnes, absolute loquendo, aternitati Dei coexistere.

Dices. Quæ sunt simul duratione vni tertio, sunt simul inter se. Sed duratio hodierna est simul duratione cum Dei aternitate: similiterque duratio crastina. Ergo duratio hodierna, & crastina sunt simul duratione inter se. Distinguo maiorem. Quæ sunt simul duratione vni tertio non replicato temporaliter, sunt simul inter se; concedo; replicato, vt est Dei aternitas; nego. Simile est in immensitate, quæ replicata localiter cum singulis multotum est simul, quæ non sunt simul inter se. Tantundemque euenit in anima, in Angelo, & alijs, quæ tum temporaliter, tum localiter replicantur.

Confectarium 2.

75 Creatura non prius duratione existit in aternitate Dei, quàm in propria temporis mensurâ.

Est contra plerosque ex Thomistis citatis num. 22. Probaturque primò. Nam, vt ipsi fatentur, aternitas Dei considerata præcisè non præcedit duratione mensuram propriam temporis Antichristi futuri: quia considerata præcisè non ordinem prioris, & posterioris, sed presentis, & presentis constituit cum illâ: atque adeo secundum durationem prior illâ non est. Ergo Antichristus prout existens in aternitate considerata præcisè nequit esse prior secundum durationem seipso prout existente in propria temporis mensurâ. Quod ipsum est, non posse eum prius duratione in aternitate præcisè sumpta existere, quàm in propria mensurâ temporis. Sed neque existere potest prius duratione, quàm in propria mensurâ temporis, in aternitate prout coniunctâ cum aliâ mensurâ temporis antecedente: quia hoc esset, simul cum aternitate in hac mensurâ temporis antecedente propriam ipsam existere, Vnde sequeretur, vel quod haberet existentiam prius tempore, quàm existeret existere. Quod est implicatorium. Vel quod in omnibus mensuris temporis, in quibus præexistit aternitas, extitisset; quippe de omnibus est eadem ratio: sicque nunquam incipisset existere, sed semper, & ab aeterno extitisset. Quod est contra si dem.

76 Secundò probatur. Nam, licet aternitas Dei non solum prout coniuncta cum mensurâ temporis præcedente mensuram propriam Antichristi, sed etiam sumpta præcisè non sit tam simul duratione cum illo; (vt verè non est, tamen neque ab illo se positum distans, vt circa proposit. 4. explicatum relinquimus). Tamen, quia Antichristus nullo modo sit coexistens aternitati Dei, quousque, accedente suâ propriâ mensurâ temporis, de presenti, atque adeo simpliciter in illâ reddatur existens: tunc autem simul duratione ipsi mensurâ, & aternitati Dei coexistens reddatur. Conficitur, Antichristum nullo modo prius duratione in aternitate Dei existere, quàm in mensurâ propria temporis. Idemque pariter dicendum venit de qualibet aliâ creaturâ.

77 Tertiò probatur. Quia, si Mundus prius duratione extitisset in mensurâ aternitatis, quàm in propria mensurâ temporis, non posset dici (vt debet iuxta dogmata fidei) simpliciter, & absolute

lutè capisse existere, cum primùm à Deo in tempore creatus est: sed cum addito diminuente capisse existere in tali tempore. Sicuti res, quæ extitit heri, nequit dici incipere hodie existere absolute, & simpliciter. Licet cum addito diminuente dici possit incipere existere hodie in hodierno die.

79 **Quartò probatur.** Quia Mundus eatenus dicitur existere in æternitate tanquam in mensurâ alienâ communi, & excedente, quatenus existens in propriâ temporis mensurâ ipse cum suâ mensurâ, sicut & cætera cuncta aliquando existentia, intra amplitudinem æternitatis comprehenduntur. Sicut ego, & propius locus, in quo sum, præsens, cum cæteris entibus sublunariis intra ambitum cæli ab ipso comprehensi existere dicimur. Igitur Mundus non prius duratione in æternitate, quàm in propriâ temporis mensurâ est existens. Respondent Aduersarij, & si Mundus non sit in æternitate seorsim à suo tempore, sed simul cum illo, & in illo, ambo tamen esse in æternitate non prout in se, sed prout in ipsâ, quo pacto bene possunt esse in ipsâ prius duratione, quàm in se. Quo fit, vt quatenus in ipsâ æternaliter esse possint, siue ab æterno; tamen tantùm temporaliter, siue in determinato tempore sint, quatenus in se se. Contra tamen. Quia, quàm certum est, non posse quidpiam esse in tertio sine suâ essentiâ, atque adeò, nisi & prout habens suam essentiam, tam certum est, non posse quidpiam esse in tertio, nisi prout habens esse in se se. Repugnat ergo, vt Mundus, & tempus ipsi correspondens habeant esse in æternitate aliter, quàm prout habentia esse in se se. Et consequenter, vt prius duratione in æternitate, quàm in se se habeant esse. Vnde etiam repugnat, vt sint in æternitate æternaliter, siue ab æterno; cum in se tantùm sint temporaliter, siue in determinato tempore. Hæc fatiis. Nam multa ex adductis pro proposito. I. pro præsentiam consecratio facere possunt.

Consecratio 3.

80 **Res indifferentes ad existendum in diuersis temporis partibus prius naturâ sunt coexistentes æternitati Dei, quàm propriæ temporis mensuræ.** Quod etiam, licet diuerso titulo, diuersoque prioritatis genere fortasse dici possunt habere res essentialiter affixæ determinatis temporis partibus.

Prior pars propositionis conspicienda est. Nam vnaquæque res primi generis prius naturâ existit tum prioritate inconnexionis non mutæ, tum prioritate causæ materialis, seu subiectiue, quàm existat duratio sibi superaddita, per quam formaliter fit correspondens, siue existens, siue durans de factò in propriâ temporis mensurâ; vt notum est, suppositâ doctrinâ, quam sequimur, quamque expoluimus disput. 8. de durationibus superadditis. Æternitas item Dei, utpote ab ipso indistincta, prius naturâ existit, quàm ipsa superaddita duratio tum prioritate inconnexionis non mutæ, tum prioritate causæ primæ. Hoc autem ipsum est, coexistentiam vniuscuiusque rei primi generis cum æternitate diuinâ priorem naturâ esse, quàm coexistentiam eiusdem rei cum propriâ temporis mensurâ; vt est notum.

81 **Posterior autem pars probatur.** Quia, cum

vnaquæque res affixa determinato tempore non per durationem superadditam, & se posteriorem naturâ, sed per se ipsam illi coexistat, non aliter dici potest tali coexistentiâ esse prior naturâ, quàm dici potest quæuis pars prior naturâ esse suo toto iuxta doctrinam de prioritatibus traditam in Pharo Scient. disput. 15. Cumque etiam æternitas Dei tum prioritate inconnexionis non mutæ, tum prioritate causæ primæ eiusmodi coexistentiâ sit prior. Consequens est vt coexistentiâ rei affixæ determinato tempore cum æternitate diuinâ prior naturâ fortasse dicenda veniat, quàm coexistentiâ eiusdem rei cum ipso tempore prioritate quadam mixta ex ijs, quas habent æternitas ipsa, & ipsa res respectu talis coexistentiæ. Quo totum consecratio propositum expostum manet, & probatum.

Consecratio 4.

Creatura, quæ respectu mei prout hodie existens futura, aut præterita est, respectu Dei considerati præcisè (sicut & respectu meæ substantiæ præcisè sumptæ) neque futura, aut præterita, rigorosè loquendo, neque præsens physicè est, sed existens cum indifferentiâ, vt sit præsens, vel præterita, vel futura. Respectu vero Dei prout hodie existens æquè sunt futura, aut præterita, quæcunque respectu mei similiter prout hodie existens futura, aut præterita sunt.

Totum consecratio constat ex dictis circa 83 proposit 4. Nec maiore eger probatione, aut explicatione.

Consecratio 5.

Qua ratione creaturæ incipiunt, aut desinunt existere, eadem incipiunt, aut desinunt coexistere, atque adeò præsentibus physicè esse æternitati intrinsicæ Dei.

Quia pro eâ tantùm mensurâ temporis, qua existunt creaturæ, sunt coexistentes, præsentisque physicè æternitati intrinsicæ Dei; minimè verò aut ante illam, aut post illam, vt ex dictis in præcedentibus fatiis, superque est notum.

Consecratio 6.

Quidquid extitit, & iam non existit, æternitati Dei intrinsicæ coexistit, & iam non coexistit. Similiterque, quidquid nondum existit, postea tamen est extititurum, nondum coexistit æternitati Dei intrinsicæ postea tamen coexistet.

Hoc consecratio ex præcedenti sequitur manifestè. Ex dictisque subinde in præcedentibus fatiis est notum.

Confectarium 7.

85 Præsentia physica in æternitate Dei creaturarum tam præteritarum, quam futurarum, qualiter ponitur ab Auctoribus relatis num. 22. impertinens est ad hoc, vt illæ in se ipsis cognoscantur à Deo,

Ita tenent contra illos omnes Doctores nostra sententia. Probatumque primò. Quia tales res pro sua differentiâ temporis in se ipsis habent verum existentiale esse, atque adeò veritatem obiectiuam ab eo indistinctam ex quocunque alio tempore, ab æternoque proinde, & in æternum verè scibilem, seu verè iudicabilem. Ergo independentè ab eo, quòd sint, aut non sint illæ præsentès physice æternitati Dei, non possunt non ex quouis alio tempore, ab æternoque, & in æternum sciri, seu iudicari à Deo; clarissimèque subinde prout sic existentes in suâ differentiâ temporis intuitiue videri. Consequentia est euidens: quia Deum, vt pote infinitè cognoscituum, nulla veritas obiectiua scibilis, seu iudicabilis verè latere potest; vt est notissimum. Antecedens autem constat. Quia, vt hodie citra omne dubium est verum, siue iudicabile verè, Adamum existisse in suâ differentiâ temporis, & Antichristum exiturum in suâ; ita in omni tempore futuro, atque adeò in æternum verum, siue iudicabile verè erit, Adamum existisse in suâ differentiâ temporis; in omni tempore præterito, atque adeò ab æterno, verum fuit, Antichristum exiturum in suâ. Impertinens igitur est ad hoc, vt Deus ex quouis tempore clarè cognoscat res præteritas, & res futuras, quòd illæ semper sint, aut non sint præsentès physice æternitati Dei. Quòd autem eiusmodi Dei de rebus cognitio visio intuitiua earum sit, inde constat: quia talis communiter iure appellatur scientia, qua res existentes prout existentes seu de præsentè, seu de præterito, seu de futuro in se ipsis cognoscuntur à Deo; (quidquid nonnulli contradicant super nominibus dumtaxat, & modo loquendi altercantes); & scientia, de qua tractamus, huius generis est. De quo tamen plura dicemus in tract. de Scient. Dei.

86 Confirmatur primò. Quia iuxta eorumdem Auctorum sententiam non solum est verum, res aliquando existentes esse præsentès simul in Dei æternitate tanquam in mensurâ alienâ, & communi, sed etiam esse præsentès, aut præteritas, aut futuras in suo tempore, vt in mensurâ propriâ. Siquidem iuxta ipsorum sententiam, idcirco sunt coexistentes æternitati Dei; quia in suâ propriâ mensurâ temporis seu præsentè, seu præteritâ, seu futurâ sunt existentes. Igitur Deus, cui nullum verum potest latere, præcindendo ab eo, quòd res sint suæ æternitati coexistentes, siue in ipsâ præsentès simul vt in mensurâ alienâ, eas præsentès, aut præteritas, aut futuras in tempore vt in mensurâ earum propriâ clarissimè iudicat. Impertinens igitur est illa prima veritas rerum (dato quòd sit) ad hoc, vt Deus cognoscat secundam. Igitur præsentia physica rerum in Dei æternitate (estò detur) ad hoc, vt illæ in se ipsis existentes cognoscantur à Deo ipso, impertinens est.

87 Confirmatur secundò. Distincta veritas est, me existere hodie, ac me coexistere æternitati Dei: nam prima dicit præcisè meam hodiernam existentiam; secunda verò insuper dicit existentiam Dei. Ergo, præcindendo ab eo, quòd

ego coexistam, vel non coexistam æternitati Dei, ab æterno fuit verum, & cognoscibile, atque adeò etiam cognitum à Deo, me existere hodie; ad quam cognitionem proinde impertinens est, me esse præsentem æternitati Dei.

Confirmatur id ipsum tertio. Quia, rem existere in suâ propriâ mensurâ temporis seu præsentè, seu præteritâ, seu futurâ, non pendet ex eo, quòd illa sit præsentès Deo ab æterno; imo hæc præsentia ab illâ existentia est dependens iuxta dictos Auctores. Ergo veritas obiectiua dictæ existentie ab ipsius existentia esse indistinctâ, proindeque cognoscibilitas eius nullatenus à tali præsentia pendere potest. Hæcque proinde, vt illa à Deo cognoscatur, inutilis, siue impertinens est.

Confirmatur quartò. Eriam si Deus non, esset præsentès in omni loco, sed tantum in vno loco particulari, inde nihilominus cognosceret cætera cuncta, qua à se secundum locum distita forent, casu quòd talia forent. Quis neget id perspicacitæ mentis diuinæ? Ergo, etiam si non, esset præsentès in omni tempore, ex eo tamen, in quo esset, cognosceret pariter omnia seu præterita, seu futura, qua à se secundum tempus distita forent, casu quòd talia forent. Ergo sicut immensitas, qua Deus ambit omnem locum, non est ei ratio cognoscendæ, qua in locis diuersis habent esse. Ita neque æternitas, qua Deus ambit omne tempus, erit ei ratio cognoscendæ ea, quæ existunt in diuersis temporibus.

Confirmatur quintò. Præsentia futuri in æternitate impertinens est iuxta supra dictos Auctores ad cognitionem, qua Deus cognoscit futurum ipsum in suo decreto. Ergo & ad cognitionem, qua illud cognoscit in ipso, ad quam solum ipsi talem præsentiam poscunt. Probo consequentiam. Quia, quando futurum cognoscitur in decreto, & si per se non determinat ad talem cognitionem, per se tamen terminat illam prout futurum est in suo tempore independentè à præsentia in æternitate. Ergo præcisè vt futurum quid verum est per se cognoscibile: aliàs non posset vt sic terminare veram sui cognitionem: & quidem veritate sibi intrinsecâ à suo esse existentia indistinctâ, non veritate extrinsecè mutuatâ à decreto; vt constat ex generali doctrinâ traditâ à nobis in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 1. Ergo vt sic non solum est potens terminare, sed etiam est potens determinare ad sui cognitionem intellectum cognoscituum omnis veri, qualis est diuinus. Quòd est, non solum in decreto, sed in se etiam cognoscibile esse independentè à præsentia in æternitate. Et quidem ego non capio, cur Deus determinatus à suo decreto tanquam à medio suâ cognitione fieri possit in futurum vt futurum independentè ab eius præsentia in æternitate; & non possit pariter in ipsum fieri ab ipso, determinatus: quandoquidem huiusmodi determinatio non fit per aliquem influxum obiecti in intellectum diuinum, sed per solam extrinsecam positionem ipsius obiecti in eo statu, in eaque temporis mensurâ, in qua verè cognoscibile est.

Confirmatur sextò. Quia obiecta purè possibilis, atque etiam impossibilia titulo veritatis obiectiue, atque quiditatiue, quam in se, siue de suo habent intra statum quiditatiuum, iuxta vniuersalem doctrinam de statibus rerum, traditam in Pharo Scient. disput. 10., per se determinant intellectum diuinum ad sui cognitionem, per seque subinde, & in se cognoscuntur.

tur à Deo citra omnem sui in aeternitate præsentiam, ut apud omnes est in confesso. Ergo obiecta etiam existentia titulo veritatis obiectivæ, atque existentialis, quam habent in suâ differentia temporis, in suoque subinde statu existentiæ siue præsentia, siue præteritionis, siue futuritionis, iuxta dicta etiam ibidem, non possunt non pariter per se determinare intellectum divinum, ad cognitionem sui, per seque subinde, & in se ab ipso cognosci independenter ab omni sui præsentia in aeternitate: estò illam habeant.

92 Quæ quidem argumenta non solum probant, præsentiam physicam simultaneam rerum omnium futurarum, ac præteritarum in aeternitate diuinâ, quam prædicti Thomistæ ponunt, impertinentem esse, ut illæ in se ipsis ab æterno, & in æternum cognoscantur à Deo. Sed etiam probant, præsentiam seu coexistentiam successivam, qua res ipsæ verè coexistunt in suis propriis mensuris temporis aeternitati Dei, impertinenter etiam, siue accidentarie se habere ad talem earum æternam cognitionem. Nam æquè benè cognovisset Deus ab æterno, me hodie exiturum; essetque in æternum cogniturus, me hodie existisse, à veritate ipsâ obiectivâ hodiernæ meæ existentia determinatus; etiam si per impossibile ita ego existerem hodie, ut non essem, hodie coexistens aeternitati Dei. Specialiter autem quòd præsentia rerum Thomistica in Dei aeternitate ad earum cognitionem in se ipsis necessaria non sit, per ea omnia argumenta convincitur, quibus proposit. 1. & 2. manet probatum, talem præsentiam omnifariam esse impossibilem.

93 Porro ad probandam eius necessitatem ad rerum prædictam cognitionem eo potissimum, argumento videntur Thomistæ. Quo probare contendunt, res contingenter futuras, ut futuras veritatem determinatam non habere; ac proinde nec certò posse à Deo in se ipsis cognosci, nisi prout physicè præsentem aeternitati eius. Sed primum, res contingenter futuras ut futuras veritatem determinatam habere, ratione cuius in se ipsis sunt ab æterno cognoscibiles, tum ex dictis in præsentibus quæst. satis, superque constat; tum ex doctrinâ de statibus rerum datâ in eâ disput. 10. Phari Scient. planè colligitur; tum infra in tract. de Scientia Dei ex confesso offenditur; tum demum ex ipsorum Thomistarum doctrinâ manifestè deducitur. Si enim, ut consentitur ipsi, res futura idcirco est ab æterno præsentem aeternitati Dei; quia in suâ propriâ mensurâ temporis reuerà est futura, per eandemque prorsus existentiam coexistit ab æterno Deo, per quam reuerà existet postea in suâ temporis mensurâ, planè repugnat, esse eam verè præsentem Deo ab æterno, veritatemque subinde determinatam prout præteritam Deo ab æterno habere; quin verè sit futura in suâ temporis mensurâ; & quin subinde veritatem habeat determinatam prout futura, siue exitura in tali tempore. Aut certè, si nunquam est determinatò verum, fore exiturum Antichristum in tempore futuro, neque erit determinatè verum, esse illum semper præsentem aeternitati Dei; cum veritas huius præsentia omnino dependeat à veritate illius futuritionis. Quo fiet, ut nec ratione talis præsentia sit à Deo cognoscibilis Antichristus: quandoquidem nulla res non verà à Deo cognoscibilis est, ut constat. Adde, necessitatem præsentia rerum in Dei aeternitate

æqualiter adstrui, aut certè debere adstrui à Thomistis commemoratis pro cognitione diuinâ earum, quæ iam sunt præteritæ, atque pro cognitione diuinâ earum, quæ sunt futuræ; & tamen certum est, etiam apud ipsos, res præteritas ut præteritas determinatam veritatem obiectivam habere. Igitur inconsequenter reducunt dictam necessitatem in defectum veritatis obiectivæ determinatæ rerum futurarum prout talium.

Confectarium 8.

94 Multa, quæ dicunt Recentiores, contra quos egimus proposit. 3. & 4. de scientiâ, quam Deus habet de rebus aliquando existentibus, omnino falsa censenda sunt.

Falsò enim imprimis dicunt, Deum per suam scientiam ab æterno, & semper iudicare de quavis re aliquando existente, *Hæc res iam mihi est physicè præsens, & actualiter coexistens*. Nam tale iudicium falsum esset toto eo tempore, quo res iudicata actu iam, & de præsentibus existens non esset. Et Deo penitus repugnat iudicium falsum. Cum enim Antichristus postea exiturus reuerà non sit iam hodie physicè præsens, & actualiter coexistens Deo, adhuc secundum se, & cum præcisione à die hodierno considerato, uti proposit. 3. & 4. citatis monstratum est, non posset non esse falsum iudicium, quo Deus iudicaret hodie, *Antichristus iam mihi præsens physicè, & actualiter coexistens est*; ut est notissimum. Huiusmodi igitur iudicia de rebus aliquando existentibus adstruuntur ab æterno, & semper earum physicam præsentiam; & æqualem coexistentiam cum Deo, quantumvis præcisè considerato, nequiquam in ipso Deo ab æterno, & semper dari dicenda sunt.

95 Deinde falsò etiam dicunt, de quavis re aliquando existente dumtaxat habere Deum semper iudicium de præsentibus adstruens præsentiam, physicam talis rei, non item habere aliquando iudicium de futuro, vel de præterito adstruens ipsius rei futuritionem, vel præteritionem. Nam, licet nulla res comparatione substantia Dei sumptæ præcisè sit propriè futura, aut præterita, defectu positivæ distantia ab illâ, adhuc quando defectu propriæ existentia nec præsens illi est, iuxta doctrinam stabilitam proposit. 4. ob idque Deus de nullâ re potest iudicare eam veritate, sibi sumpto præcisè propriè futuram, aut præteritam esse, adhuc quando nec iudicare cum veritate potest, esse eam sibi præsentem, seu actu coexistentem, iuxta dicta nuper. Attamen, quia comparatione Dei prout in quovis tempore præsentibus existentibus, verbi gratia in tempore hodierno, omnes res, quæ iam præterierunt, reuerà præteritæ sunt, & omnes, quæ postea existunt, futuræ; non potest non Deus, dum cuius temporis præsentibus correspondet, verbi gratia tempori hodierno, iudicium de præterito, & de futuro iudicare, sibi prout sic tales priores res præteritas, & tales posteriores futuras esse: quia non potest non Deus iudicare, quidquid est verum, qua ratione est verum, ut constat. Quomodo autem Deus per eandem scientiam sibi coeternam, & penitus invariata iudicare valeat de eadem re aliquando existente, nunc esse eam sibi futuram, nunc præsentem, & nunc præteritam, ineffabile sanè est, ut dicebat Augustinus citatus num. 71. Constatque ex dictis circa argumentum decimum à num. 69. in loco

que Phari Scient. it i citato. Itaque quandoquidem verum hodie est, Antichristum comparatione Dei sumpti præcisè quoddam existens esse cum in differentia ad futuritionem, præsentiam, & præteritionem; comparatione autem Dei prout hodie existens quoddam existens esse futurum iuxta dicta circa proposit. 4. nequit non hodie vtrumque iudicari à Deo, qui nequit non iudicare omne verum. Quandoquidem item, tempore Antichristi accedente, verum erit, ipsum præsentem esse; & eo tempore transacto, ipsum esse præteritum; nequibit non pariter Deus in tempore Antichristi iudicare, ipsum esse præsentem; & eo tempore transacto, ipsum esse præteritum. Quomodo autem veritates istæ obiectivæ, diversæque comparatione nostri, diversæ non sint comparatione Dei, etiam est ineffabile. Oppositum enim videntur probare argumenta, quæ produximus in Pharo Scient. disput. 10. quæst. illa 3. citatâ. Tametsi contra sententiam communem id affirmare ausi non fuimus. De quibus omnibus rursus in tract. de Scient. Dei futurus nobis sermo est.

96 Præterea falsò dicunt Recentiores prædicti, præsentiam, qua res futuræ, & præteritæ respectu nostri, sunt semper præsentis respectu Dei, ad scientiam, quam Deus de illis habet necessariam esse. Tum quia talis præsentia reuera non datur, ut ostendimus; atque adeò ad scientiam, quæ reuera sine illà datur, necessaria esse nequit, ut constat. Tum quia, estò daretur, necessariaque subinde esset ad scientiam sui; tamen ad scientiam futuritionis, præteritionisque ipsarum rerum, quæ in Deo dari debet insuper, ut constat ex dictis, nequaquam necessaria esset; ut ex latè dictis in simili confect. 7. est notum.

97 Denique falsò etiam dicunt, per suam de præsentia rerum in æternitate Dei philosophiam expediri difficultatem de variatione successivâ scientiæ divinæ propositam à nobis in Pharo Scient. loco saepe citato. Tali enim philosophiâ gratis admissâ, neutiquam posse per illam expediri dictam difficultatem, satis ostensum ibidem est. Insuperque ex obiter dictis ad rem in præfenti quæst. constat.

Confectarium 9.

98 Præsentia obiectiva in actu primo, quam res contingenter futuræ coram intellectu divino habere dicuntur, prout explicavimus supra num. 19. ratio est, cur illæ in se ipsis ab æterno cognoscantur à Deo.

Ideo enim Deus ab æterno immediatè me vidit hodie extitutum; quia vera existentia, quam modo habeo, quasi proposita ab æterno intellectui divino per se valuit illum determinare ad intuitionem sui eà, qua iam ex tunc cognoscibilis, siue iudicabilis erat, veritate obiectivâ. Quod ipsum est, me esse ab æterno præsentem, intellectui Dei eà præsentia, de qua loquimur. Pariterque etiam in æternum ero illi præfens quoad durationem, quam hodie habeo, ut illam semper intueatur præteritam. Tantumdemque subinde dicendum est de omnibus rebus præteritis relatè ad intellectum divinum, & ad Scientiam, quam de illis in æternum est habiturus.

99 Ex quibus omnibus concluditur, res contingenter existentes seu de præfenti, seu de præterito, seu de futuro ab æterno, & in æter-

num, & semper cognosci in se ipsis à Deo independentè à præfentiâ physicâ æternali, quam eis adscribunt Thomistæ, & Recentiores commemorati: quia in se ipsis habent veritatem determinatam seu de præfenti, seu de præterito, seu de futuro, determinatamque intellectus divini ad sui perfectissimam, & intuitivam cognitionem; prout non semel in superioribus tactum est. De quo plura dicenda venient in tract. de Scientiâ Dei.

Confectarium 10.

Denominationes, quas Deus habet¹⁰⁰ tum penetrati localiter cum omnibus rebus, tum intimè præfentis illis localiter, aque ita in eis existentiam per essentiam, per potentiam, & per præfentiam iuxta dicta, disput. 6. quæst. 2. & 3. non à solâ immensitate, siue coexistentiâ cum illis in eisdem earum locis, sed insuper ab æternitate, siue coexistentiâ cum illis in eisdem earum temporibus proveniunt ipsi.

Est clarum. Quia, ut duo quæpiam in eodem loco penetrata esse dicantur, simul tempore debent in illo esse præfentia; atque adeò non solum localiter, sed etiam temporaliter penetrata. Quæ enim in eodem loco pro diversis temporibus, atque adeò successivè ponuntur, neutiquam dicuntur in illo localiter penetrari, seu penetrata esse, ut constat. Unde fit, ut neque dicatur vnum intimè præfens alteri in eodem loco, neque ab eiusmodi præfentiâ vnum existens in altero aliquo modo, nisi ambo sint in tali loco simul tempore collocata. Deus igitur non à solâ suâ immensitate, siue coexistentiâ cum omnibus rebus in eisdem earum locis, sed insuper à suâ æternitate, siue coexistentiâ cum illis, in eisdem earum temporibus habet esse localiter penetratum cum illis, eisque præfens intimè, atque adeò in ipsis existens per essentiam, per potentiam, & per præfentiam, ut confectarium fert.

Ceterùm, quanvis ad penetrationem localem¹⁰¹ quorumvis extremorum, atque adeò etiam ad alias denominationes provenientes ex illâ, penetratio temporalis eorumdem fit per se requisita: vicissim tamen ad penetrationem temporalem per se requisita non est penetratio localis; quia penetrata temporaliter dicuntur absolutè, quæcumque in eodem tempore existunt, etiam si non in eodem, sed in diversis locis existant. Unde Deus à solâ suâ æternitate, siue coexistentiâ cum rebus in eisdem earum temporibus cum ipsis temporaliter penetratus venit dicendus, præfendendo ab eo, quod sit etiam cum illis coexistens in eisdem earum locis. Pariterque censendum est de alijs, si quæ sunt, denominationibus à tali temporali penetratione præcisè provenientibus.

Porro, etsi Deus à locali penetratione cum rebus in ipsis rebus esse dicatur, qualiter disput. 6. quæst. 2. & 3. citatis explicatum est; à temporali tamen penetratione cum rebus sumptâ præcisè potius res in Deo, siue in ipsis æternitate dicuntur esse, quam Deus in illis; quatenus scilicet æternitas Dei suâ amplitudine censetur cuncta complecti: resque proinde omnes ab ipsâ quodammodo contineri, atque ideo in eâ esse putantur. Cum quo stat, Deum sapissimè dici esse, siue existere in tempore, tametsi tempus, præfertim, quod reale appellant, res quædam

dam se. Tum quia tempus quoduis velut quoddam receptaculum concipi à nobis solet eorum, quæ ipsi correspondent, seu cum ipso temporaliter penetrantur. Tum quia tempus essentialiter est successuum, atque adeo compositum ex partibus extensionis temporalis; proindeque non potest non intra se continere totum Deum, utpote indivisibilem. Tametsi aliunde Deus ratione suæ aternitatis per sui totius replicationem iam supra explicatam ita extendatur infinite, ut omnem finitam temporis extensionem infinite transcendat.

103 Quare quemadmodum Deus vno sensu dicitur esse in loco, quatenus in omni loco est præsens, omnemque locum replet: & alio sensu dicitur in loco non esse, quatenus à nullo loco continetur, seu terminatur, seu circumscribitur, seu finitur, ut latè ex Patribus, & Scholasticis est expostum supra disput. 6. quæst. 4. Ita pariter Deus vno sensu dici potest, atque etiam solet esse, siue existere in tempore; quatenus nullum est tempus, cui non coexistat, seu respondeat, & in quo subinde non duret: & alio sensu dici potest, aut etiam solet non esse in tempore, quatenus nullum est tempus, intra quod contineatur, seu terminetur, seu finiatur eius duratio. Quo iure Ricard. de S. Vict. lib. 2. de Trinit. cap. 23. ait, *Sicut in omni loco est præsentia, in nullo localiter; sic in omni tempore est aternaliter, in nullo temporaliter.* Et Ansel. in Monolog. cap. 19. 20. & 21. latè declarat, quomodo Deus tum in omni loco, & tempore, tum in nullo loco, & tempore penes diversos sensus dicendus est esse. Verùm circa istas omnes loquutiones controuersia esse non potest, nisi de solo nomine, aut modo loquendi: in qua, cum constet de re ipsa, hærendum non est.

QVÆSTIO III.

Virum Deus ante omne tempus reale in toto tempore, quod imaginarij appellant, & à parte ante infinitum, siue principio carens est, reuera existens, siue durauerit ratione sua aternitatis.

104 **S**uppono primò ex dictis disput. 8. quæst. 2. tempus reale dici vniuersè quamlibet seriem durationum successuum, & actualiter existentium. Tempus autem imaginarium re ipsa inpossibilitate, siue quidditate alicuius seriei eiusmodi durationum consistere; tametsi à nobis adinstar cuiusdam actualis fluxus, seu motus essentialiter successiuo, & infiniti ab utroque latere apprehendatur; quo iure imaginarium dicitur. De quibus plura loco citato.

Suppono secundò, tempus reale aliquando capisse; quando scilicet creatura cæperunt existere iuxta dogma fidei statutum quæst. 2. suppositione secundâ: est quippe creatura quædam, ut constat. Quia tamen multe creature sunt futura in æternum, ut fide etiam sanctorum est, aliquod tempus reale in æternum erit: quia semper erit aliqua series suapte naturâ successiua dura-

tionum creaturarum, in qua tale tempus consistit.

Suppono terriò, Deum à suâ aternitate 105 habere omni tempore reali, sicut & omni creatura ex eius suppositione necessariò coexistere, atque adeo (quod in idem recidit) in omni tempore reali existere, siue durare: & consequenter non posse non illum existisse, siue durasse in omni tempore reali, quod exitit à principio Mundi atque adeo omni creatura toti eo tempore correspondenti coexistisse; nec posse non illum fore exiturum, seu duraturum in omni tempore reali, quod in æternum est exiturum, atque adeo fore coexiturum omni creatura in æternum patiter exitura.

Suppono quartò, Deum à suâ intrinsecâ 106 aternitate ita esse constitutum, ut si ante inceptiorem Mundi in quavis temporalis distantia ab initio eius, aliqua creatura, aut aliquod tempus reale præ exitisset, non posset non ille absque vllâ sui intrinsecâ mutatione tali creatura coexistere in talique reali tempore existisse, siue durasse. Eternitas quippe intrinsecâ Dei ipsum determinat, atque necessitat vniuersè ad coexistendum simul cum omni alio ente existente ex suppositione, quod hoc existat, in quacunque mensurâ temporis, seu spatij temporalis existat: æquè, ac immensitas intrinsecâ Dei ipsum determinat, atque necessitat vniuersè ad coexistendum simul cum omni alio ente ex suppositione, quod hoc existat, in quocunque loco, seu spatio locali existat, uti disput. 6. statutum est. Hæc certa omnino sunt tum iuxta fidem, tum iuxta concordem sententiam Patrum, & Theologorum, prout ex dictis quæst. 1. & 2. satis est notum.

Quod superest dubitandum est, an Deus 107 ante existentiam Mundi verè, & actualiter præxiterit, atque adeo durauerit in toto eo tempore imaginario à parte ante infinito, seu carente principio, quod omni ente à Deo distincto penitus vacuum fuit, & imaginatione nostra, aut etiam re ipsa ante creationem Mundi præcessit, præcedentia scilicet non existentiâ, sed quidditativa, aut possibili.

Circa quod dubium Doctores, qui tenent, 108 Deum non esse actualiter præsentem extra Mundum in spatio locali circumquaque infinito prout vidimus disput. 6. quæst. 5. consequenter tenere debent, Deum non fuisse ante Mundum actualiter existentem, siue durantem in spatio temporali carente principio. Qui verò oppositum censent de præsentia Dei in eo spatio locali, prout ibi etiam vidimus, pariter debent censere oppositum de duratione Dei in ipso spatio temporali. Qui verò mediâ viâ incedentes opinantur, Deum esse quidem actu extra Mundum, non verò in dicto spatio locali; similiter opinari debent, Deum fuisse quidem ante Mundum, non verò in dicto spatio temporali. De existentia enim Dei actuali in utroque huiusmodi spatio eadem Theologia esse debet, ut ex se est manifestum. Tametsi de existentia Dei in secundo vix sit, qui tractauerit. Qui verò circa existentiam Dei in primo tribus modis dictis sunt opinati, loco citato relati sunt, vbi videndi.

Propositio 1.

110 Deus omnino dicendus est fuisse, seu extitisse actualiter, & de facto antequam existeret Mundus, aut vlla creatura.

Id enim sæpe exprimitur in sacris Litteris. vt Pſal. 73. *Deus autem Rex noster ante secula*. Pſal. 89. *Præius, quam montes fierent, aut formaretur terra, & orbis, à seculo, & vsque in seculum tu es Deus*. Prouerb. 8. *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio, Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret. Nondum erant abyssi, & ego iam concepta eram: nec dum fontes aquarum eruperant; nec dum montes graui mole constiterant, &c.* Sermo est de Sapientiã realiter indistinãtã à Deo. De gna etiam Ecclesiastici 24. *Ego ex ore Altissimi pro diu primogenita ante omnem creaturam, & infra Ab initio, & ante secula creata sum*. Et Apost. 1. ad Corint. 2. ait. *Quam prædestinauit Deus ante secula, & ad Ephes. 1. Elegit nos in ipso ante Mundi constitutionem, & ad Tit. 1. Quam promissit, qui non mentitur, Deus ante tempora secularia*. Denique Iudas in sua Epistola. *Soli Deo saluatori nostro per Iesum Christum Dominum nostrum gloria & magnificentia, imperium & potestas ante omne seculum, & nunc, & in omnia secula seculorum*. Hec facit illud Ioan. 1. *In principio erat verbum*. Circa quod Chrylost. homil. 1. in cap. 1. Ioan. *Si omnium Conditor primus, si Dominus, & princeps omnium, omnia post ipsum, & creatura, & secula*. Consentiumque alij Patres: Dionys. enim cap. 10. de diuinis nominibus ait. *Antiquus dieum Deus predicatur; quod ipse sit omnium & seculum, & tempus, & ante diem, & ante seculum, ac tempus, & rursus, ipse est auum eorum, qui est ante secula; omne quidem auum, & tempus ex ipso est, & omnis seculi, ac temporis est præexistens principium, & causa*. Isidor. lib. 1. de Summo bono cap. 6. *Omnia tempora præcedit diuina æternitas*. Anselm. in Prolog. cap. 20. *Et quidem ante omnia es; quia antequam fierent, tu es*. Et alij similia pronunciant.

111 Quod autem in his testimonijs Scripturæ, & Patrum sermo sit de existentia Dei actuali, & non de potestatiua tantum aut existentiam Mundi, tum ipsorum verba præferunt satis aperte, tum ex argumento factio in simili supra disput. 6. quæst. 5. proposit. 1. est conspicuum, Id quod per omnia argumenta à ratione facta ibidem in simili pro existentia actuali Dei extra Mundum pariter venit comprobandum. Quæ proinde ab vnoquoque in præsentia sunt recolenda, & ad propositum applicanda, vt facillimè possunt; ne à nobis inutiliter repetantur.

Propositio 2.

112 Supposito modo loquendi sacre Scripturæ, & Patrum; atque etiam communi modo loquendi omnium, necessariò dicendus est Deus actualiter extitisse, siue durasse in toto spatio temporali carenti principio, quod tempus imaginarium dicitur, & ante creationem Mundi præcessit, qua ratione verè præcessit.

Hæc propositio similiter etiam est ab vno

quoque probanda (ne nos actum agamus) eisdem argumentis ad eius materiam translatis, quibus in simili probata à nobis est propositio 2. quæstionis 5. citata disputationis 6. Quinimo omnia, quæ ibi dicta sunt aut comprobando, aut inferendo, aut respondendo ad argumenta, contraria de præsentia Dei actuali in toto spatio imaginario localiter infinite extenso extra Mundum, hic pariter, suã seruatã proportionem, dicenda sunt de duratione Dei actuali in toto tempore imaginario temporaliter infinite extenso ante existentiam Mundi. Quippe de præsentia illã, & de hac duratione eadem prorsus debet esse Theologia, vt ex se est manifestum, Quare à lectore, quæ ibi sunt scripta, sunt recolenda, & hæc applicanda, nosque ad alia pergamus.

QVÆSTIO IV.

In quo consistat, & per quid constituatur æternitas, duratioque Dei in omni tempore.

Boet. lib. 1. de consol. prof. vlt. sic Dei æternitatem definit. *Æternitas est interminabilis vite tota simul, & perfecta possessio*. Quam definitionem communiter amplectuntur Scholastici. Dicitur autem æternitas possessio ad significandum, quod est duratio quædam firma, & stabilis, ratione cuius Deus in se ipso stabiliter, & necessariò possidet totum suum esse. Dicitur *tota simul* ad excludendas partes successione, quas habent durationes creaturæ. Dicitur *perfecta* ad excludendas omnes imperfectiones durationum, ac possessionum creaturæ. Dicitur *vite*; quia in viuentibus durare est viuere, sicut desinere est mori. Dicitur denique *interminabilis*; nam, vita hæc, duratioque eius nullum terminum habere potest; quia nequit habere principium neque finem. Hæc est communis intelligentia dictæ definitionis.

Vnde, æternitatem Dei ipsius Dei durationem esse, communiter sentiunt, exprimentque Scholastici. Ita Gillius lib. 2. de Deo cap. 2. cum Alenf. Albert. S. Tho. Castr. Henr. Ricard. Duran. Scot. Capreol. Hispal. Abul. & alijs à se relatis. Vazq. 1. par. disput. 31. cap. 2. addens, esse id inter Scholasticos certum; Soar. lib. 2. de Attrib. cap. 4. Molin. 1. par. quæst. 10. artic. 1. disput. 2. Fasol. ibid. dubit. 1. Recupit. lib. 4. de Deo quæst. 17. cap. 3. & alij communiter. Tametsi oppositum teneat Aureol. in 1. distinct. 9. quæst. 2. artic. 2. cui consentit Pasqualig. 1. par. quæst. 18. sect. 2.

Per quid verò conceptus durationis Dei compleatur in esse æternitatis, variè explicant Theologi. Alij enim dicunt compleri per negationem termini tam actualis, quam possibilis. Ita Alenf. 1. par. quæst. 12. mem. 7. & 4. Basol. in 2. distinct. 2. quæst. 1. artic. 2. Mol. supra disput. 4. Fasol. dubit. 2. Gilli. cap. 10. Soar. disput. 50. Metaph. sect. 2. cum Marfil. Durand. & alijs. In quo profecto omnes videntur conspirare; quia interminabilitas, quam importat definitio Boetij ab omnibus admitta eiusmodi negationem termini præfert. Alij, vt Ægidius in 1. distinct. 8. par. 2. quæst. 2. Scot. in quodlib. 6. & Smiling. tract. 2. de Deo vno, disput.

Propositio 1.

disput. 4. quæst. 1. negationem successione addunt, Quam certe omnes item addere debent, qui tales adstruunt negationes, utpote annexam illi particulæ prædictæ definitionis, quam amplectuntur, *tota simul*. Scot. præterea, & Smising. addunt negationem dependentiæ, Alens, autem, 1. par. quæst. 12. m. 2. negationem mutationis, seu mutabilitatis. Alij, ut Henr. Albert. Caiet. Hispal. & Ferrar. apud Recupit. quæst. 17. citatâ cap. 1. censent, aeternitatem in suo conceptu per relationem rationis mensuræ ad mensuratum compleri. Cùm tamen Vazq. disput. 31. citatâ cap. 5. exaduersò censent, compleri per negationem mensuræ. Denique Aureol. ubi supra excludens ab aeternitate conceptum durationis, ut diximus, eam in essentiâ, siue virtute intrinsecâ Dei prout connotatæ tempora extrinsecâ, aut etiam res in eis durantes consistere dicit.

116 Cæterùm quancumque plerique Doctorum, aut etiam Patrum nomine aeternitatis intelligant quid adequatè intrinsecum Deo; eam videlicet formalitatem, à qua Deus determinatus, siue necessitatus euadit ad existendum, siue durandum in omnibus temporibus, ad coexistendumque omnibus entibus ex eorum suppositione; de huiusmodique aeternitate Dei sit sermo haud dubie in definitione Boetij. Nihilominus, quemadmodum consentienter ad diuersos modos loquendi, sentiendique Theologorum, aut etiam Patrum supra disput. 6. quæst. 6. duplicem Dei immensitatem claritatis gratia distinximus; alteram adequatè Deo intrinsecam, necessitatem ipsum ad existendum in omnibus locis, & entibus in eis locatis; alteram semiextrinsecam claudentem hæc de connotato in suo conceptu reali. Ita modò duplicem quoque aeternitatem Dei oportebit claritatis gratia distinguere; alteram ipsi adequatè intrinsecam consistentem in prædictâ formalitate; alteram semiextrinsecam addentem de connotato omnia tempora, in quibus Deus durat, aut etiam entia, quibus coexistit. Et prima quidem duratio Dei absoluta, ac veluti in actu primo veniet dicenda. Secunda vero duratio Dei actualis in ipsis omnibus temporibus ex eorum suppositione.

117 Porrò Doctores, qui, ut loco citato viderimus, dicunt, immensitatem Dei intrinsecam esse quantitatem virtualem, ratione cuius Deus extenditur ad omnia loca; pariter dicere tenentur, aeternitatem Dei intrinsecam esse quantitatem virtualem, ratione cuius Deus extenditur ad omnia tempora. Id quod exprimitur Gillius ubi supra cap. 5. & 11. & Recupit. cap. 2. Recentiores vero commemorati ibidem, qui quantitatem virtualem immensitatis ex diuersis formalitatibus distinctis inter se virtualiter, & diuersis partibus spatij localis correspondentibus componebant; pariter, ut consequenter procedant, debent componere quantitatem virtualem aeternitatis ex diuersis formalitatibus distinctis inter se virtualiter, & diuersis partibus spatij temporalis correspondentibus. Tamen hoc fortasse longè sit intolerabilius, quàm illud.

118 Aduerto tandem, nonnullos vix, aut ne vix quidem discriminare attributum aeternitatis Dei ab attributo immutabilitatis eius; cùm tamen alij communiter illud non solum à cæteris, sed etiam ab attributo immutabilitatis planè discriminandum censeant.

119 Quoties testimonia Scripturæ, aut Patrum aliquam in duratione Dei successione, siue extensionem temporalem significant, indicant, aut supponunt; ea utique non de omnino intrinsecâ, sed de semiextrinsecâ aeternitate ipsius Dei iure veniunt intelligenda. Imo verò iuxta ordinariū modum, quem omnes communiter habent concipiendi hoc Dei attributum, atque de eo loquendi, potius semiextrinsecâ, quàm intrinsecâ aeternitas videtur in eorum mentes, & ora cadere.

Supponit propositio, esse testimonia Scripturæ, & Patrum, quibus in duratione Dei aliqua indicatur aliquo modo successio, siue temporalis extensio. Talia enim sunt citra dubium ea, quibus duratio Dei significatur per dies, per annos, per sæcula, vel per quid æquivalens. Ut Job. 10. *Namquid dies homines dies tui, & anni tui sicut humana sunt tempora?* Psal. 101. *Et anni tui non deficient.* Psal. 144. *Regnum tuum regnum omnium seculorum.* Daniel. 6. *Ipse est enim Deus viuens, & æternus in secula.* Tobia. 9. *à Deo Israel, qui regnat in secula seculorum.* & cap. 13. *Magnus es Domine in æternum, & in omnia secula regnum tuum.* Michea. 5. *Ab iuueribus aeternitatis eius.* Cuiusmodi alia præterea sunt loca in sacra Scripturâ, & passim apud Patres. Ea autem iure venire intelligenda non tam de intrinsecâ, quàm de semiextrinsecâ aeternitate Dei, quæ prima est pars propositionis, inde constat: quia successio, aut extensio temporalis, quam planè præferunt, & Deo citra omne dubium attribuunt, non ipsi conuenit ab intrinsecâ aeternitate præcisè, utpote quæ tota simul, & prorsus indiuisibilis est; sed à semiextrinsecâ, quæ à tempore successiuo, & temporaliter extensio, quod de connotato importat in suo conceptu reali, sortitur illam.

120 Iam secunda pars propositionis inde probatur: quia iuxta ordinariū, & communem, quem omnes formant, de diuinâ aeternitate conceptum, ea utique non est aliud nisi ea forma, vel actus, à quo Deus habet, durasse actualiter ab æterno, hoc est, in toto tempore antecedente, carente principio, & duraturum esse actualiter in æternum, id est, in toto tempore subsequente carente fine. Quæ quidem duratio actualis Dei in tempore apertè est actus semiextrinsecus Deo, utpote inuoluens de connotato tempus ipsum, in suo conceptu reali, iuxta doctrinam vniuersalem actuum traditam in Tharō Scient. disput. 8. quandoquidem, si deficeret tempus, nullatenus dici Deus posset in tempore durare actualiter. Et iuxta ipsum quidem ordinariū, communemque conceptum aeternitas Dei eum duratione actuali eius in omni tempore coincidit, seu potius identificateur reipsâ; ex genereque eorum, attributorum est, quæ semiextrinsecâ nuncupauimus supra disput. 2. iuxta dicta in simili de immensitate disput. 6. quæst. 6. proposit. 1. Tamen Scholastici, aut etiam Patres ut implurimum aeternitatem Dei inter intrinsecam eius attributa recenseant, intelligentes nomine aeternitatis eam diuinam formalitatem præcisè, à qua Deus necessitatus euadit ad actum duran-

durandum in omni tempore, supposito ipso tempore.

Propositio 2.

121 Negatio termini, seu finis, quæ propria est æternitatis Dei tum intrinsecæ, tum semiextrinsecæ, vniuscuiusque suo modo, non vera negatio est, sed supposititia.

Pro intelligentiâ, & probatione huius propositionis noto primò, æternitatem Dei semiextrinsecam penes quantitatem formalem extensionis temporalis temporis imaginarij vtrinque infiniti, quam in se includit, esse infinitam in proprio genere, hoc est, carentem principio, & fine. Æternitatem verò Dei intrinsecam duntaxat esse infinitam in proprio genere penes quantitatem æquivalentem, quam censetur sortiri à potentia, & necessitate, quam habet reddendi Deum durantem in tempore vtrinque infinito, & non in minore, supposito, quòd est tale tempus, qua ratione est.

122 Noto secundò, negationem finis, quam in suo conceptu præfert quoduis infinitum penes quamvis quantitatem formalem, non à parte rei, & reuerà, sed ex modo concipiendi nostro duntaxat, atque adeò supposititiè esse negationem: quia non est negatio excludens reipsà aliquod ens seu possibile, seu impossibile ab statu existentiali; (prout oporteret, vt esset à parte rei vera negatio, siue veritas negatiua, vt constat ex doctrinâ statuta supra disput. 2. quæst. 3. iuxta generaliore datam in Pharo Scient. disput. 9. quæst. 3. & 4. & disput. 10. quæst. 4.); sed excludens finem talis quantitatis, exclusâ negatione vterioris partis post extremam, per quam ille completur; atque ita non vera negatio est, sed quid re ipsâ posituum, conceptum, & significatum à nobis per modum negationis finis. Quod ipsum est, talem negationem supposititiam esse iuxta doctrinam traditam tum locis citatis, tum alijs sæpe in Pharo Scient. præsertim disput. 12. Et hæc quidem dicta sunt, loquendo de infinito, & finito quantitatis formalis pertinentibus ad statum existentialem. Si enim ad quiditatum pertinent, in neutro dabitur negatio vera: quia respectu status quiditatum nulla datur vera negatio, prout etiam locis citatis ostentum est. Quòd si negatio finis, quam præfert infinitum quantitatis formalis, vera non est, sed supposititia, vrpote quòd præcisè consistit re ipsâ in serie partium eius posituarum, quarum nulla est postrema; potiore iure non erit vera, sed supposititia negatio finis, quam præfert infinitum quantitatis æquivalentis, vrpote quòd præcisè consistit in entitate indiuisibili æquivalenter quanta infinito.

123 Ex his iam se prodit, quomodo negatio termini seu finis, quam titulo durationis vtrinque infinitæ secum fert æternitas Dei tum intrinsecæ, tum semiextrinsecæ, vnaquæque suo modo, non vera negatio sit sed supposititia, vt propositio data fert.

Propositio 3.

124 Negatio successionis conueniens æter-

nitati intrinsecæ Dei, quatenus duratio quædam est in se præcisè indiuisibilis, atque adeò tota simul, & consequenter non successiua, non vera negatio est, sed supposititia.

Consistit enim reipsâ in positiuâ distinctione, qua æternitas intrinsecæ Dei ab omni duratione successiua est indistincta; & quæ per negatiuam solet à nobis concipi, & explicari; cum, dicimus, æternitas intrinsecæ Dei non est successiua, seu, quod in idem recidit, non est duratio successiua, prout constat ex doctrinâ tum generali tradita in locis nuper citatis Phari Scient. tum speciali de distinctione positiuâ per negatiuam conceptibili, siue exponibili tradita etiam in eadem Pharo disput. 13. quæst. 1. & 2.

Propositio 4.

125 Negatio mutationis, siue mutabilitatis, & negatio dependentiæ, quæ æternitati intrinsecæ Dei conueniunt, estò sint negationes veræ, non sunt tamen illius propriæ, sed alijs Dei attributis intrinsecis communes.

Dico, esto sint negationes veræ; quia veras censo tum negationem mutationis impossibilis æternitati Dei, tum negationem dependentiæ, siue productionis passiuæ etiam ipsi impossibilis. Huiusmodi namque mutatio, & dependentiæ chymæ quædam sunt habentes in se quiditatem iuxta dicta in Pharo Scient. disput. 11. atque adeò per negationes veras sunt non existentes re ipsâ; atque adeò de facto exclusæ necessariò ab statu existentiali. Tametsi negatio mutabilitatis æternitatis Dei non vera negatio sit, sed supposititia; quia re ipsâ aliud non est à distinctione positiuâ æternitatis Dei ab omni ente mutabili conceptâ à nobis per modum negationis, cum dicimus, æternitas Dei non est quid mutabile, siue, quod recidit in idem, est immutabilis, iuxta doctrinam nuper datam propositione præcedenti. Quòd autem eiusmodi negationes non propriæ æternitatis; sed alijs insuper attributis intrinsecis Dei sint communes, prout propositio præfens fert, inde apparet; quia quoduis eorum per se, & formaliter est immutabile, & independens à causâ, vt constat.

Propositio 5.

126 Deus non à duratione sibi superadditâ, & in hærente, (vti pleræque creaturæ iuxta dicta disput. 8. quæst. 1.), sed à se ipso est determinatus ad existendum in quouis spatio temporali, siue tempore imaginario ex suppositione, quòd tale spatium, siue tempus reuerà est, qua ratione est, iuxta doctrinam suppositam quæst. 3. & datam superius disput. 8. quæst. 2.

Hæc propositio certissima est apud omnes. Constatque ex dictis in simili de præsentia Dei in omni spatio locali imaginario disput. 6. quæst. 6. proposit. 4. Quæ à lectore recognoscenda, & ad

ad rem applicanda sunt. Vnde in hoc, quod est, Deum durare in quouis tempore imaginario, nihil aliud interuenit praeter entitatem diuinam, & tempus ipsum, prout dictum est ibidem in simili. Quomodo autem interueniant iam iam sequitur exponendum.

Propositio 6.

127 Duratio actualis, quae ipsissima est aeternitas semiextrinseca Dei, qua Deus ipse in omni spatio temporali, siue tempore imaginario existere, siue durare dicitur, denominatio semiextrinseca est, seu potius actus semiextrinsecus includens in suo conceptu reali, praeter entitatem diuinam, ipsum spatium temporale, seu tempus, illam quidem in recto, siue directe, hoc vero in obliquo, siue de connotato. Formaliter tamen sumpta, prout a nobis concipitur, relatio quaedam rationis est, non ficta, sed supposititia.

Hae propositio partim ex iam dictis in praesenti quaest. constat; maiori vero ex parte per ea omnia probanda venit, sua seruata proportione, quibus tantumdem est probatum in simili de praesentia actuali Dei in omni spatio locali, seu loco imaginario supra disput. 6. quaest. 6. proposit. 5. Quare illa non repetenda a nobis, sed a lectore recolenda sunt, atque ad propositum applicanda. Hoc tamen semper obseruato, retentoque discrimine, quod Deus in omnibus partibus spatij localis circumquaque infiniti simul, & semper praesens est: quia omnes illae, qua ratione sunt, simul, & semper sunt. Alit in omnibus partibus spatij temporalis non simul, sed successiue durat, quo pasu scilicet illae fluunt, & successiue sunt, qua ratione sunt, iuxta dicta latius superius quaest. 2.

Propositio 7.

128 Coexistentia actualis, qua Deus dicitur coexistere omnibus rebus, siue durare simul cum illis, actus item semiextrinsecus est includens in suo conceptu reali, praeter entitatem diuinam, tum ipsas res prout durantes in suis mensuris temporis, tum ipsas temporis mensuras.

Hae etiam propositio per ea, quae in simili dicta sunt disput. 6. quaest. 6. proposit. 6. de praesentia simultanea, quam Deus habet, cum omnibus rebus in earum spatijs localibus, ab unoquoque probanda, proportione seruata, atque explicanda pariter est. Nisi quod Deus non successiue, sed simul est praesens cum rebus praesentibus in diuersis spatijs localibus. Cum rebus vero durantibus in diuersis spatijs temporalibus non simul, sed successiue durans est; eo quod illae diuersis spatijs localibus non successiue, sed simul; haec vero diuersis spatijs temporalibus non simul, sed successiue correspondent. De quo plura sunt iam dicta quaest. 2.

Propositio 8.

De coexistentia actuali Dei cum realibus temporibus perinde philosophandum est, ac de coexistentia actuali eius cum caeteris rebus.

Constat ex dictis in simili disput. 6. quaest. 6. proposit. 7. quia, quod attinet ad propositum, vt locus realis, sic tempus reale ad caeteras res reales se habet.

Propositio 9.

Aeternitas intrinseca Dei neutiquam est ita virtualiter extensa, atque ex diuersis formalitatibus virtualiter inter se distinctis composita, vt per earum singulas singulis partibus spatij temporalis, seu temporis imaginarij seorsim correspondeat.

Hae propositio omnimodis est mihi certa. Si enim Deus per diuersas formalitates diuersis partibus temporis corresponderet seorsim, ita, vt aliqua Dei formalitas, quae hodie existit, neque heri extitisset, neque foret cras extitura, & aliqua quae extitit heri, aut quae cras extitura est, non existeret hodie, tantumdemque esset de caeteris correspondentibus singulis alijs partibus temporis: planè sequeretur totum, & integrum Deum non esse aeternum, prout docet fides: quia totus, & integer nec extitisset ab aeterno, nec foret extiturus in aeternum. Imo in nulla temporis parte, atque adeo nunquam existeret Deus integer. Deusque proinde, qui existit, semper mutilus, & mancus, atque adeo chymericus Deus esset. Aliaque innumera sequerentur absurda cum fide diuina, cum rationeque naturali manifestè pugnantia. Recognoscantur caetera dicta in simili disput. 6. quaest. 6. proposit. 8. & huc proportionaliter applicentur, pro qua maiorem adhuc vim habebunt, vt consideranti erit conspicuum.

Propositio 10.

Deus ratione suae intrinsecae aeternitatis per sui totius temporalem replicationem, siue repetitionem modo iam supra explicato redditur successiue durans in omnibus, & singulis indiuisibilibus spatij temporalis, siue in omnibus, & singulis instantibus temporis imaginarij; (omne enim tempus ex solis instantibus indiuisibilibus constat physice, vt modò supponitur demonstrandum disput. 10.); quo pasu scilicet ipsa instantia fluunt, & sibi succedunt: successiueque proinde redditur coexistens, seu simul durans cum omnibus rebus in ipsis instantibus temporis successiue durantibus.

Hae propositio perinde explicanda est, & probanda, proportione seruata, ac est explicata, & probata supra disput. 6. quaest. 6. propositio 9. de

de immensitate intrinsecâ Dei respectiue ad spatium locale, ad omnesque, & singulas partes eius; (scilicet indivisibiles, quales itidem supponuntur). Id quod facile præstabit quisque, ne nos repetamus.

132 Ex eâ autem inferitur primò, quemadmodum ex illâ in simili illarum esse, Deum à suâ æternitate intrinsecâ sumptâ præcisè nullam intrinsecam extensionem temporalem, siue successivam habere; quia quod in se indivisibile est, aliter, quàm per sui replicationem in alio divisibili extenso nequit extensum reddi. Unde licet Deus per totum tempus infinitum à parte ante temporaliter, seu duratiue fuerit extensus siue principio, per totumque tempus infinitum à parte post pariter extendendus sit sine fine: hæc tamen extensio temporalis, utpote Deo semiextrinsecâ, non magis necessaria est Deo, quàm consortium ipsius temporis, per quod completur infinitèque subinde est minus necessaria; quàm ipse Deus, iuxta doctrinam supra statutam disput. 3. & 4. Ex quo fit rursus, ut, si per impossibile tempus imaginarium non haberet esse quidditativum, quod re ipsâ habet, Deus actualiter extensus extensione temporali; siue duratiua non esset; tamen in omni euentu semper maneret necessitatus intrinsecè ad talem extensionem, habendam ex temporis suppositione. Quo iure à suâ intrinsecâ æternitate præcisè æquivalenter, seu virtualiter extensus, siue quantus dici potest, & solet, quantitate scilicet virtuali duratiua, seu temporali, eâque in genere suo omnino infinita.

133 Secundò inferitur, verissimam esse sententiam statutam quæst. 3. de duratione actuali Dei in toto tempore imaginario, quod ante Mundi creationem præcessit suo modo sine principio. Nam iuxta illam de facto habuit Deus extensionem actualem temporalem, seu duratiuam infinitam à parte ante, qualem haud dubiè attribuunt illi multa loca Scripturæ, & Patrum; & qualis in sententiâ oppositâ nequaquam locum habere potest. De quibus omnibus loco citato plura sunt dicta in simili, quæ ad rem videnda, & applicanda.

134 Tertiò inferitur contra Carleton disput. 39. Phys. sect. 3. num. 10. æternitatem intrinsecam Dei neutiquam antecessisse totum tempus imaginarium antecedenti durationis, atque adeò neque extitisse in aliquo instanti sibi proprio totam instantium temporis collectionem antecedente duratiue. Primò: quia eo ipso, quod series instantium talis temporis à parte ante est infinita, siue principio carens, nulla est excogitabilis, ne dum possibilis. capacitas alicuius instantis præcedentis duratiue ipsam totam, ut apparebit ex dicendis disput. 13. Ergo impossibile est, ut Dei æternitas in aliquo instanti sibi proprio totam eam seriem antecedente existat, & duret. Secundò: quia ut constat ex doctrinâ statuta disput. 8. quæst. 6. impossibile est, ut quidpiam existat, & non existat in aliquo temporis instanti. Ergo impossibile est, ut Deus existat, & non existat in aliquo temporis instanti. Repugnat ergo, illum ratione suæ æternitatis ante omne instans temporis existere. Fieret enim inde, ut, dum ante omne instans temporis existeret, reuerà existeret, & in nullo instanti temporis existeret, ut est nouissimum.

135 Hinc quartò inferitur, Patres, & Scholasticos, qui interdum dicunt, Deum esse extra-

omne tempus ratione suæ æternitatis, de omni tempore finito, & distributiue sumptio intelligendos esse; quasi solum velint, quod Deus à nullo tempore finito comprehendatur, ita, ut extra illud non sit in alijs; non verò, quod sit existens extra totum tempus vtrinque infinitum, extra totamque subinde collectionem omnium temporum finitorum. Hoc enim falsum haud dubiè est, ut constat ex dictis.

Propositio 11.

Æternitas Dei siue intrinsecâ, siue semiextrinsecâ in esse talis non constituitur per relationem mensuræ ad mensuratum; sicut neque per negationem veram mensuræ, seu talis relationis.

Quia positio, quod æternitati Dei conueniat ratio mensuræ; ut multi opinantur, præterquam quod non est illius propria; sed alijs attributis communis, ut summum est passio accessoria supponens æternitatem ipsam iam constitutam in suâ essentiâ, atque ita ipsius constitutum intrinsecum esse non potest. Supposito verò ex aduersò, quod ratio mensuræ (scilicet aptitudinalis, de qua sermo est) non conueniat æternitati Dei, ut opinantur alij, eius negatio in æternitate ipsâ vera non erit, sed suppositicia duntaxat, utpote fundata in distinctione positivâ, quæ æternitas distincta est re ipsâ ab omni alio habente rationem mensuræ iuxta doctrinam datam in simili proposit. 3. & 4. Per quæ integra propositio probata manet. Vtrum autem ratio mensuræ aptitudinalis conueniat re ipsâ æternitati Dei, vel non, quæst. 5. examinabitur, & decretetur.

Ex dictis hæcenus concluditur, æternitatem Dei intrinsecam formaliter consistere in eâ formalitate diuinâ præcisè, à qua Deus eadè potens, & necessitatus, quantum est ex se, ad durandum in toto tempore imaginario vtrinque infinito ex hypothesi, quod illud sit, qua ratione est; & consequenter ad coexistendum simul cum omnibus rebus existentibus in ipso tempore, vel in quibusvis partibus eius similiter ex suppositione existentie earum. Æternitatem verò Dei semiextrinsecam formaliter consistere in actu obiectiuo, quo Deus concipitur durans in toto tempore imaginario, hoc est durans in toto præcedente, durans in præsentem, & duraturus in toto futuro; aut etiam consequenter coexistens omnibus rebus in ipso tempore existentibus, vel de præterito, vel de præsentem, vel de futuro. Cuius actus fundamenta realia sunt entitas, atque adeò æternitas intrinsecâ Dei, & totum tempus imaginarium, aut etiam consequenter prædictæ res. Quo circa talis actus semiextrinsecus dicendus venit iuxta doctrinam vniuersalem traditam in Pharo Scient. disput. 2. quæst. 4. & disput. 8. quæst. 2. & 3. Ob idque semiextrinsecam etiam vocamus æternitatem Dei in ipso formaliter consistentem.

Propositio 12.

Æternitas Dei quolibet modo sumpta attributum ipsius est distinctum à reliquis,

quis, qua ratione diuina attributa sunt distincta inter se.

Sumpta enim pro attributo Dei semiextrinseco includente de connotato tempus imaginarium, aut etiam res, quæ in illo existunt, iuxta superius dicta non solum per rationem nostram, sed etiam realiter est distincta à cæteris omnibus attributis, quæ vel connotata distincta realiter, vel nullum connotatum includunt in suo reali conceptu, iuxta generalem doctrinam de distinctione attributorum supra disput. 2. traditam. Æternitas verò Dei sumpta pro intrinseco conceptu, cum ipso Deo identificato, & in æternitate semiextrinsecà intrinsecè incluso formalitas quædam Dei est à cæteris omnibus intrinsecis Dei attributis formaliter, seu per rationem nostram distincta, æquè, ac cætera intrinseca attributa formaliter, seu per rationem nostram sunt distincta inter se, iuxta doctrinam etiam vniuersalem disput. 2. citatà traditam. Distinguitur autem speciatim ab attributo intrinseco immutabilitatis diuinæ, cui magis videtur affinis, quòd hæc vt forma quædam, siue formalitas concipitur reddens Deum omni mutationi profus oppositum; atque adeò ab eà immunem; illa verò vt forma quædam, siue formalitas reddens Deum determinatum ad durandum in tempore vtrinque infinito ex suppositione, quòd tale tempus est, qua ratione est; & consequenter ad coexistendum cum alijs rebus in illo existentibus. Quæ diuersitas sufficiens est ad distinctionem metaphysicam, siue rationis formalitatum, atque adeò & attributorum intrinsecorum Dei.

QVAESTIO V.

Virum æternitati Dei conueniat ratio, siue conceptus obiectiuus mensuræ.

139 **D**Vplex hic quæstio est examinanda. Prima, vtrum æternitas Dei sit mensura seu essentia seu existentia, seu vitæ ipsius Dei. Secunda, vtrum æternitas Dei sit mensura existentia, siue durationis creaturarum.

140 Circa primam quæstionem partem affirmatiuam tenent A lens 1. par. quæst. 12. mem. 9. Albert. in 1. distinct. 8. artic. 8. Carthusian. quæst. 3. Hispal. distinct. 9. quæst. vnic. artic. 1. Ferrar. lib. 1. contra Gent. cap. 15. & 66. Caiet. 1. par. quæst. 10. artic. 5. & ibi Bann. dub. 2. Zu nel quæst. 2. Fasol. dub. 6. Quiros artic. 1. dub. 2. Gillius lib. 2. de Deo tract. 10. cap. 8. Ledesm. de diuinâ perfect. quæst. 7. artic. 2. Recupit. lib. 4. de Deo quæst. 18. & alij. Negatiuam tamen partem tenent Durand. in 1. distinct. 19. quæst. 2. Gabri. in 2. distinct. 2. quæst. 1. artic. 3. Ocham ibid. quæst. 13. Molin. 1. par. quæst. 10. artic. 1. disput. 3. Vazq. disput. 31. cap. 6. Soar. disput. 50. Metaph. sect. 4. Smising. tract. 2. de Deo vno disput. 4. quæst. 1. Pasqual. disput. 17. de Deo sect. 4. & alij.

141 Circa secundam autem quæstionem partem affirmatiuam tuentur vbi supra A lens. Albert. Ferrar. Ledesm. Quiros, Recupit. Fasol. dub. 5. Gillius cap. 7. Necnon Richard. in 1. distinct. 19. artic.

1. quæst. 1. Capreol. quæst. vnic. Hispal. distinct. 38. quæst. vnic. & alij. Negatiuam verò partem tuentur Durand. Gabri. Ocham. Vazq. Smising. Pasquali. vbi supra, & alij.

Suppono primò, quæstiones istas, sicut & alia solent, quæ circa definitiones rerum versantur, ferme in quæstiones de nomine, seu de loquendi modo recidere; vt potè quarum resolutio, ac determinatio ex eo potissimè dependet, quòd statuatur, quid nomine mensuræ, quidque nomine rei mensurabilis intelligendum sit.

Suppono secundò, Aristot. lib. 10. Metaph. cap. 2. postquam statuisset, mensuram respectiue ad quantitatem dici maximè propriè, inde verò ad alia transferri, eam acceptam propriè sic definere, *Mensura est id, quo quantum cognoscitur.* Id est, cuius naturà benè perspectà, ad aliudque comparatà, quantum sit illud deprehenditur aut magnitudine, aut multitudine, aut pondere, aut duratione, &c. Accipit enim Aristot. quantum hic vniuersè pro omni eo, *Quod est diuisibile in ea, qua insunt,* iuxta definitionem eius à se etiam traditam lib. 5. Metaph. cap. 13. & à nobis explicandam infra disput. 10. quæst. 1. subiungit autem Aristot. definitioni datæ mensuræ hæc verba. *Cognoscitur autem quantum vt quantum aut vno, aut numero; omnis vero numerus vno: quare omne quantum prout quantum vno cognoscitur.* Quasi dicat, Quantum sit id, quod mensuratur, cognoscitur per id, quo mensuratur aut semel tantum, aut aliquoties applicatum, vnàque subinde, aut numero aliquo applicationum eius. Cùmque omnis numerus per vnitatem mensuretur, & cognoscatur; consequens est, vt de primo ad vltimum omne quantum per vnitatem mensuretur, & cognoscatur. Sic linea per vnam cubiti applicationem, si sit vnius cubiti, per decem autem, si sit decem cubitorum, metienda venit. Decenarius autem deinde applicationum numerus per vnam earum multiplicatam toties venit metiendus. Addit Aristot. inferitis cap. 3. *Semper autem mensura eiusdem generis est: magnitudinum namque magnitudo; & secundum vnumquodque, longitudinis longitudo, latitudinis latitudo, vocum vox, grauitatis grauitas, vnitatis vnitatum, &c.* Nam quanta diuersorum generum, vt longitudo, & latitudo, magnitudo, & tempus, tempus, & pondus, & similia tanquam mensura, & mensurabile comparati inter se non possunt. Porrò inter mensuras minùs propriè dictas recenset Aristot. ibidem primum in vnoquoque genere, quod mensura dicitur cæterorum, quæ sub tali genere continentur, quatenus quoduis eorum eò perfectius est, quò magis ad perfectionem primi accedit. Quo iure species hominis mensura erit cæterarum, quæ sunt sub genere animalis. Recenset item scientiam, & sensum; vel quia scientia, & sensus, siue sensatio mensuræ quædam reputantur suorum obiectorum, vt exponunt plerique; vel quia per scientiam, & sensationem quibusuis rebus mensurabilibus mensuræ earum applicantur, cùm mensurantur, vt exponit Vazq. vbi supra cap. 5.

Ex his inferitur primò, mensuram propriè dictam aliam esse æqualem quanto per illam mensurabili; cuius subinde vnica applicatione illius absoluitur mensuratio, vt cùm longitudinem cubitalem semel cubito applicato metimur: aliam

aliam esse minorem quanto mensurabili. Cuius vel sunt plures applicationes iuste requisitæ ad tale quantum mensurandum, vt, si longitudinem quatuor cubitorum quater cubito applicato metiamur; vel supra vnã, aut plures applicationes eius vna insuper, aut plures applicationes alterius mensuræ minoris requisitæ sunt, vt, si metiamur longitudinem vnus, aut plurium cubitorum, & dimidij applicato semel, aut pluries cubito, & insuper dimidio. Et mensura quidem æqualis quanto mensurabili non potest non quanta quoque esse, vt est notum. Mensura verò minor illo tum quanta esse potest, vt est cubitus respectu longitudinis maioris, tum etiam non quanta, vt est vnitas respectu numeri, & quoduis indiuisibile respectu quanti (si quod datur) ex puris indiuisibilibus coalescentis. Applicatio autem mensuræ ad mensurabile aut purè mentalis esse potest; aut insuper externa, & physica, vt cunctis etiam notum est. Semper tamen necesse erit adhuc, vt intellectui mensuranti per mensurationem innotescat, quantum sit mensurabile, quòd ipsi nota, & perspecta sit quantitas mensuræ, quando est quanta; aut eius indiuisibilitas, quando est non quanta, vt etiam ex se est manifestum.

245 Sed dubitari potest, an quantum maius quanto mensurabili, quatenus eo maius est, rationem mensuræ respectu eius habere possit. Dico quatenus eo maius est: quia, si ex quanto maiori sumatur pars æqualis, aut minor quanto mensurabili, certum est, talem partem respectu quanti mensurabilis minus mensuræ obire posse, aut æqualis, aut minoris ipso iuxta iam dicta. Hoc tamen casu non integrum quantum maius quanto mensurabili huius mensura dicitur esse, sed pars dumtaxat ex illo sumpta; quia sola hæc, non item residuum, ad mensurationem, notificationemque quanti mensurabilis conducet. Est ergo difficultas an quantum maius quanto mensurabili mensura huius esse possit integrè sumptum, ita, vt ad mensurationem, ac notificationem quanti mensurabilis non solum pars aliqua quanti maioris, sed residuum eius, atque adeò totum ipsum conducatur.

246 Arbitror posse, si quantum maius quanto mensurabili notum, perspectumque mensuranti sit. Si namque scio, funem, quem habeo, esse decem cubitorum, & eo iuste applicato ab vno latere longitudinis, cerno excessum, quo illam, excedit ab altero, esse vnus cubiti, inde cognosco talem longitudinem, esse nouem cubitorum; ad quam noticiam non solum pars sumis applicata longitudini, & ipsi æqualis, sed etiam residuum, quo exceditur illa, & consequenter integer funis conducit tanquam mensura quædam quanto mensurabili maior, siue ipsum excedens. Hæc tamen dicta sunt pro casibus, in quibus tam quantum mensuratum, quam quantum mensurabile finita sunt. Superest verò dicendum de casibus, in quibus vel quantum mensuratum, vel quantum mensurabile, vel vtrumque sunt infinita.

247 Pro quibus arbitror secundo, quantum infinitum minus mensuræ obire non posse integrè sumptum respectu quanti finiti: quia cuiuscunque sit magnitudinis quantum finitum, excessus, quo ab infinito exceditur, semper est infinitus: atque ita per eiusmodi excessum in noticiam de quantitate determinatâ quanti finiti nullatenus veniri potest. Tertio arbitror, quantum finitum

mensuram quanti infiniti esse non posse: quia cuiuscunque sit magnitudinis quantum finitum, semper continetur infinities in quanto infinito, siue illi est applicabile infinities: atque ita per nulum quantum finitum veniri potest in noticiam de quantitate quanti infiniti. Quarto, arbitror quantum infinitum interdum posse esse mensuram quanti infiniti, vt quando est æquale illi, aut excedens ipsum, vel excessum ab ipso excessu finito, determinato, & noto. Interdum verò minime, vt quando non sunt inter se æqualia, excessusque, quo alterum ab altero exceditur, est infinitus. Quæ omnia luculentiora sient ex dicendis de infinitate quantum infra disput. 13.

Secundo infertur ex dictis, de ratione mensuræ esse, quòd distinguatur à re mensurabili: quia nihil per se ipsum mensurari dicitur. Vnde mensura realis veniet dicenda, quæ realiter à re mensurabili distincta fuerit; mensura verò per rationem, siue rationis, quæ à re mensurabili fuerit distincta dumtaxat per rationem. Quid sit de aliâ relatione rationis supposititiæ, quæ appingitur à nobis cuius mensuræ, siue rei, quæ mensura dicitur, dum eam concipimus vel prout potentem mensurare, vel prout mensurantem formaliter. Istæ siquidem denominationes semiextrinsecæ sunt tali rei: & omnis denominatio semiextrinsecæ sumpta formaliter aliquam relationem rationis supposititiæ dicit in suo conceptu iuxta doctrinam generalem datam in Pharo Scient. disput. 12. quæst. 3.

Tertio infertur, improprie, & translaticie dici mensuram quoduis totum respectu cuius rei mensurabilis, cum ratio mensuræ parti dumtaxat talis totius conueniens respectu talis rei mensurabilis ipsi toti tribuitur. Hoc pacto, vt reor, primum, seu maximum in vno quoque genere mensura dicitur cæterorum, quæ sunt sub tali genere; & vniuersim quoduis totum siue finitum, siue infinitum maius re mensurabili quoad eam quantitatem seu formalem, seu æquivalentem, penes quam comparantur, mensura respectu talis rei dici potest, quatenus aliqua pars sui siue æqualis ipsi rei penes talem quantitatem, siue ipsa minor cum omni proprietate potest per se respectu eius minus mensuræ obire.

Quarto infertur, & si mensura proprie dicta dumtaxat sit talis respectu quanti mensurabilis à se distincti, prout quantum est, habentisque proinde quantitatem distinctam à sua. Improprie tamen, & translaticie posse, aut etiam solere mensuram dici quamlibet quantitatem respectu subiecti, quod quantum reddit, quatenus eà semel notâ in abstracto, cognoscitur quantum sit eius subiectum in concreto; tamen illud per ipsamet, & non per aliam quantitatem sit tantum, quantum est.

Iam suppono tertio, mensuram in præsentiarum aptitudinaliter sumi, dum aliud non exprimitur, pro eo scilicet, quod aptum est ad mensurandum aliud, sicque ad ducendum in cognitionem quantitatis eius; tamen si de facto, ac veluti in actu secundo nec mensuret, nec mensurando ducat in talem cognitionem. Et hæc est mensura actiua, de qua etiam, nisi exprimat aliud, semper est sermo; licet interdum ipsum mensurabile ab aliquibus mensura passiva dicatur, scilicet aptitudinaliter etiam, prout aptum est mensurari. Ipse verò actus mensurandi mensuratio dicenda venit: eritque actiua, quatenus est.

est actus, quo mensurans mediâ mensurâ mensurat mensurabile, passiva verò, quatenus est actus, quo mensurabile mediâ mensurâ mensuratur à mensurante. Quomodo autem omnes eiusmodi actus vel primi, vel secundi aut semiextrinseci sint, aut extrinseci, & in quo consistant tum formaliter, tum realiter sumpti, ex vniuersali doctrinâ traditâ in Pharo Scient. disput. 8. constat.

152 Quartò suppono, rationem mensurationis, atque mensuræ propriè dictæ solum habere locum respectu intellectus creati cognoscentis imperfecti, & per species alienas; non item respectu intellectus diuini, aliorumque cognoscentium cuncta perfectè, & per species proprias: quia solus ille potest mediâ mensurâ noticiam acquirere quantitatis rei mensurabilis; quam hic perfectissimam habet aliunde independentèr à mensurâ. Et mensura propriè dicta ea solum est, quæ rationem causare noticiam valet, iuxta definitionem statutam ex Arist. Poterunt tamen nihilominus Deus, & alij perfectè inuenientes mindis propriè, & translaticè dici mensurare rem quantam; tametsi per talem mensurationem nullam quantitatis eius noticiam comparent, quando clarissimè intuentur, illam tantam esse, quanta est mensura vel semel, vel pluries accepta, seu repetita. His ita positis sit.

Propositio 1.

153 Æternitas intrinseca Dei non est propriè mensura realis seu essentia, seu existentia, seu vitæ ipsius Dei. Nec est propriè mensura rationis cuiusvis earum. Aliquo tamen modo improprio tum essentia, tum existentia, tum vitæ ipsius Dei potest mensura dici.

Prima pars propositionis inde constat. Quia ad rationem mensuræ realis propriè dictæ distinctio realis eius à re mensurabili est requisita iuxta dicta num. 148. Compertum est autem, æternitatem intrinsecam Dei realiter distinctam non esse ab eius essentia, existentia, & vitâ.

154 Secunda vero pars probatur. Quia, adhuc suppositâ distinctione rationis inter æternitatem intrinsecam Dei, & eius essentiam, existentiam, & vitam, aliunde nequit talis æternitas esse mensura propriè respectu alicuius earum: quia nulla earum prout præcisa à tali æternitate quantitatem habet eiusdem generis cum illâ, prout opus erat, vt talis æternitas respectu ipsarum esset mensura propriè iuxta doctrinam statutam num. 143.

155 Tertia denique propositionis pars ostenditur. Quia, suppositâ distinctione rationis æternitatis intrinsecæ Dei ab essentia, existentia, & vitâ eius, eatenus æternitas ipsa improprie dici potest mensura respectu vniuscuiusque earum iuxta doctrinam suppositam num. 150. quatenus ex noticiâ quantitatis æquivalentis, seu virtualis, quam habet ipsa æternitas in suo genere abstractè sumpta, promptum est, venire in noticiam, qua cognoscatur quanta concretè euadat in eodem genere ab ipsâ æternitate tum essentia, tum existentia, tum vitâ ipsa Dei.

Propositio 2.

156 Æternitas semiextrinseca Dei non est propriè mensura realis seu essentia, seu existentia, seu vitæ ipsius Dei. Neque est propriè mensura rationis cuiusvis earum. Aliquo tamen modo improprio tum essentia, tum existentia, tum vitæ ipsius Dei potest mensura dici.

Prima pars propositionis probatur. Nam (siue distinctio realis includentis ab incluso, quæ æternitas semiextrinseca Dei à tora reali Dei entitate distinguitur, sufficiens sit, siue non sit ad rationem mensuræ realis, de quo modo non curo) entitas realis Dei, & ipsius æternitas semiextrinseca non sunt quanta in eodem genere, prout opus erat, vt hæc comparatione illius propriè mensura esset iuxta doctrinam statutam num. 143. Siquidem hæc formaliter, illa vero æquivalenter, seu virtualiter est quanta quantitate temporali seu duratiuâ, quæ solum attenditur impræsentiarum, prout ex dictis in præcedentibus satis notum est.

157 Secunda autem pars propositionis probatur pariter. Quia, adhuc suppositâ distinctione rationis inter æternitatem Dei semiextrinsecam, prout includentem intrinsecam per rationem præcisam ab essentia, & existentia, & vitâ Dei sumptis formaliter, restat in his defectus quantitatis tum virtualis, tum formalis, quam illa habet: & quæ, vt illa harum mensura propriè esset, requireretur iuxta dicta ibidem.

158 Tertia demum propositionis pars probatur. Quia, suppositâ distinctione reali, aut etiâ formali, seu rationis æternitatis semiextrinsecæ Dei ab essentia, existentia, & vitâ eius, eatenus æternitas ipsa improprie dici potest mensura respectu vniuscuiusque earum iuxta doctrinam suppositam num. 150. quatenus ex noticiâ quantitatis temporalis, quam habet ipsa æternitas, in noticiam venire potest, qua cognoscatur, quanta ab eadem quantitate euadat tum essentia, tum existentia, tum vitâ ipsa Dei.

Propositio 3.

159 Æternitas intrinseca Dei prout talis non est propriè mensurâ respectu durationis creaturarum. Aliquo tamen modo improprio mensura dici potest respectu eius.

Prima pars propositionis probatur. Quia æternitas intrinseca Dei prout talis duntaxat habet quantitatem duratiuam æquivalentem, seu virtuales, quatenus necessitata est de suo ad durationem actualem, atque adeo ad extensionem temporalem per sui totius replicationem in omni tempore, eo supposito, vt in præcedentibus dictum est. Omnis verò duratio creaturæ, si sit diuisibilis, quantitatem temporalem, seu duratiuam formalem habet, si autem sit indiuisibilis, atque adeo vnico tantum instanti temporis correspondens, (nequit enim, si talis sit, correspondere pluribus, vt supra disput. 8. quæst. 3. statumus), omnis quantitatis duratiuæ adhuc virtualis expersert. Igitur, vt ex doctrinâ præsuppositâ constat, vel ex defectu quantitatis eiusdem generis, vel ex defectu omnis quantitatis nequit esse mensurabilis propriè vlla duratio creaturæ

per aeternitatem intrinsecam Dei prout talem. Atque adeo duratio intrinseca Dei prout talis respectu nullius durationis creaturarum est proprie mensura prout talis. Dico autem prout talis; quia, ut est quadam indivisibilis vnitas, cuiusuis numeri indivisibilium poterit proprie mensura esse. Quod non interest ad rem.

160 Secunda autem pars propositionis probatur. Quia, dum aeternitas intrinseca Dei per sui totius replicationem coexistit omnibus, & singulis partibus cuiusuis durationis creaturae iuxta superius dicta, aequalis a tali coexistentia per eiusmodi sui replicationem sortitur temporalem extensionem, siue quantitatem cum illa. Quo iure & ipsi applicari ut mensura, & ipsam metiri dici potest; improprie tamen; quia id non praestat (prout ad mensuram propriam requiritur iuxta dicta) per quantitatem duratiuam distinctam a quantitate illius; cum ab eadem illius quantitate sic quanta euadat semiextrinseca. Et quando duratio creata finita est, aliunde est improprie mensura aeternitas Dei intrinseca respectu eius iuxta dicta num. 149. quia veluti per partem suae quantitatis virtualis, non verò per totam est illius eo modo mensuratiua.

Propositio 4.

161 Aeternitas semiextrinseca Dei non est proprie mensura respectu durationis creaturae, quando haec est aut ab utroque, aut ab altero latere finita. Esset verò proprie mensura durationis creaturae ab utroque latere infinita, si talis daretur. Cum tamen improprio quodam modo, quantumuis finita sit duratio creata, mensura eius dici possit.

Prima pars propositionis inde constat. Quia, cum aeternitas semiextrinseca Dei sit vtrinque infinita secundum quantitatem formalem duratiuam, quam habet, ex suo conceptu tum entitatem Dei, tum tempus vtrinque infinitum claudente, iuxta superius dicta; durationis creaturae aut ab altero, aut ab utroque latere finita mensura proprie dicta esse non potest. Quandoquidem quantum infinitum integrè sumptum respectu quantumuis modo finiti minus mensurae proprie dictae obire non potest, ut supra num. 147. statutum est.

162 Secunda autem pars propositionis probatur. Quia, ut ibidem etiam statuimus, vnum quantum infinitum mensura est proprie alterius quanti infiniti, quando ambo inter se aequalia, & eiusdem generis sunt. Constat autem ex dictis haec aeternitatem semiextrinsecam Dei, & durationem creaturam vtrinque infinitam duo quanta & inter se aequalia, & eiusdem generis esse quoad quantitatem temporalem, seu duratiuam.

163 Tertia denique pars propositionis inde probanda venit. Quia respectu cuiusuis durationis creaturae quouis modo finita pars ipsi aequalis, aut minor aeternitatis semiextrinsecae Dei mensurae proprie potest esse; cum tamen non possit tota ipsa aeternitas integrè sumpta, ut satis ex dictis notum est. Constat autem quoduis totum improprie appellari mensuram respectu rei, cuius pars aliqua ipsius totius proprie mensura est, iuxta dicta num. 149.

Et haec satis, superque dicta sint pro contraria fere de nomine, seu de modo loquendi. Quaecunque autem contra illa possint opponi, ex dictis in tota hac quaest. facile quibusque diluet.

QVÆSTIO VI.

Virum aeternitas ita sit propria Dei, ut nulli omnino creaturae communicari possit.

164 **S**uppono primò ut apud omnes certum, casu quòd daretur motus vtrinque infinitus, siue carens principio, & fine, atque adeo toti temporali (quod dicitur imaginarium) pariter vtrinque infinito correspondens, siue illud replens per suarum partium temporalem distributionem, & si ille dici posset aeternus a parte ante, & a parte post, quatenus principio, & fine careret; sed non eo genere aeternitatis, de qua modo agimus; eius nimirum, a qua res qualibet per illam aeternam haberet, sicuti Deus de facto habet, ab aeterno, & in aeternum, & semper existere per sui totius temporalem replicationem, siue repetitionem in omnibus, & singulis partibus praedicti temporis imaginarij infiniti. Quomodo autem motus ille vtrinque infinitus, etsi de facto non detur, possibilis sit, ex dicendis infra disput. 13. quaest. 6. constabit.

Suppono secundò etiam ut certum apud omnes, aeternitatem omni temporali correspondentem per sui totius temporalem replicationem eà ratione, qua conuenit Deo per essentiam, & prorsus necessariò, nullatenus vili creaturae communicari posse. Atque ita propriam Dei esse. Quia non potest quidpiam conuenire creaturae hoc ipso, quòd creatura est, aliter, quam per participationem, & contingenter, vtpote quae vel suum ipsum esse existentiae aliunde, quam a Creatore, & aliter, quam contingenter, habere non potest, vt est notissimum.

165 Suppono tertio ut probabilis, impossibile esse creaturam, quae essentialiter petat esse replicatam temporaliter in partibus temporis infinitis aut a parte ante, aut a parte post, aut vtrinque; sicque aut a parte ante, aut a parte post, aut ab utraque parte esse aeternam ex hypothesi, quòd existat ita, quòd Deus nullà potentia possit illi pro tempore minori existentiam dare casu, quòd illam velit producere. Quia, ut supra disput. 8. quaest. 3. vniuersè statuimus, non est possibilis creatura, quae vel per paucas partes temporis diuisibilis petat essentialiter durare, ita, ut a Deo non possit poni existens, & durans in paucioribus. Igitur multò minus erit possibilis creatura petens essentialiter durare aut in partibus temporis infinitis a parte ante, atque adeo ab aeterno; aut in partibus temporis infinitis a parte post, atque adeo in aeternum; aut in omnibus partibus temporis vtrinque infiniti, atque adeo per integram aeternitatem.

166 Suppono quarto ut certum secundum fidem, multas creaturas de facto ex decreto Dei fore extituras in aeternum, atque adeo aeternas fore a parte post per sui totius replicationem temporalem in omnibus partibus temporis a parte post infiniti. Tales sunt animi rationales, & Angeli, vt

vt ostenditur à Theologis in tract. de Angelis. Quos esse incorruptibiles naturaliter, tamen si supernaturaliter possint corrumpi à Deo, eisque proinde naturaliter esse debitam durationem æternam, siue infinitam à parte post ex suppositione existentie semel à Deo acceptæ, communis Theologorum sententia est. De quo in eo tract.

169 Suppono quintò etiam vt certum secundum fidem, nullam creaturam de facto extitisse ab æterno. Quia de fide est, omnes, quæ existunt, & extiterunt, in tempore fuisse factas à Deo, prout vidimus supra quæst. 2.

170 Suppono sextò vt probabilis, probandumque oportunius inferius disput. 13. quæst. 6. de potentia Dei absoluta bene potuisse fieri, vt aliqua creatura & ab æterno extitisset, & in æternum extitura esset: atque adeò, vt supernaturaliter saltem vtrinque esset æterna, hoc est durationem principio, & sine carentem habens.

171 Quibus suppositis, dumtaxat superest examinandum, an sit possibilis creatura, cui naturaliter sit debitum non solum in æternum, sed etiam ab æterno durare: ita, vt repugnet connaturaliter, eam produci à Deo aliter, quàm ab æterno, & in æternum duraturam.

172 Affirmatiuam partem tenet Henao lib. 3. Emyreologiae exercit. 12. sect. 7. Pro negatiua tamen parte stant Recupit. lib. 4. de Deo quæst. 19. Franc. Amic. 1. par. disput. 7. sect. 3. Martinon 1. par. disput. 36. sect. 5. Arriag. tom. 2. in 1. par. disput. 28. sect. 2. subsect. 2. Ylambert. 1. par. quæst. 10. disput. vnic. artic. 7. Quiros tom. 1. in 1. par. ad quæst. 10. artic. 3. dub. 1. Franc. Alfon. disput. 28. Phyl. sect. 1. & alij.

Propositio I.

Impossibilis est creatura, cui sit ratione sui debitum naturaliter, ab æterno durare.

173 Vt efficaciter, & solide propositionem probem, suppono primò ex dicendis latius suo loco, debitum naturale, & ius illi respondens in existentia rerum fundari; quemadmodum debitum essentialiter, & ius illi respondens fundatur in rerum essentia. Vnde, licet passiones metaphysicæ, seu essentialiter rerum essentia earum conueniant, prout sunt in statu quiditatiuo cum præcisione ab existentia, vt sicque illis essentialiter debita sint; passiones tamen physicæ, seu naturales non aliter, quàm prout existentibus, conueniunt, & debita sunt naturaliter rebus. Quo fit, vt existentia non solum non possit esse passio metaphysicæ, seu essentialiter annexa alicui essentia creatæ, vti est essentia diuinæ; eo quòd omnis creatura essentialiter est contingens, atque adeò potens non existere; sed neque possit esse passio physicæ, seu connaturaliter annexa alicui essentia creatæ; eo quòd ad omnem eiusmodi passionem necessariò in quauis creaturà debet existentia supponi. Quo rursus fit, vt existentia cuius creaturæ non solum essentialiter, sed etiam connaturaliter contingens sit; atque adeò nec essentialiter, nec naturaliter sit debita eius essentia. Id quod planè supponunt Patres, atque Theologi, dum dicunt, Deum prorsus gratiosè, & liberaliter donasse existentiam creaturis, ijs scilicet, quas independenter ab omni connaturali iure aliarum

præexistentium produxit, Possè quippe existentiam vnus creaturæ alteri præexistenti debitam esse: atque adeò illam ex suppositione existentie huius non liberaliter, & merè gratiosè, sed in solutionem talis debiti produci à Deo, indubitabile est. Cùm tamen non minùs videatur indubitabile, ante existentiam omnis creaturæ necunde esse Deum necessitatum naturaliter ad producendum aliquam, Quidquid contradicat Henao vbi supra. Quis enim credat, Deum necessitatum esse naturaliter ad producendum aliquas creaturas præ alijs ante omnem existentiam creaturæ, & ante omne decretum suum, vt videretur Henao sentire? Aut quis non videat, eiusmodi necessitatem vt minimùm præferre manifestam imperfectionem alienam à Deo?

174 Suppono secundò ex dictis supra disput. 8. quæst. 6. existentia cuiusvis creaturæ essentialiter esse annexam, proindeque & essentialiter debitam durationem in aliquo tempore vagè; eo quòd nulla creatura potest existere extra omne tempus. Cui essentiali debito bisariam Creator creaturam aliquam producturus satisfacere potest. Primò producendo illam ab æterno, atque adeò dando illi durationem aliquam infinitam a parte ante, alicui tempori à parte ante infinito, siue carente principio correspondentem; (posito ex num. 170. quòd talis duratio sit possibilis), Secundò producendo illam in tempore, atque adeò dando illi durationem, quæ in tempore aliquo incipiat, eamque vel immediatè post abrumpendam, vel per tempus aliquod seu finitum, seu etiam infinitum, subindeque à parte post æternum continuandam. Vtrouis tamen in casu duratio satisfaciens prædicto debito de facto determinata, temporique determinato correspondens debeat necessariò esse reipsa; quia à parte rei non potest dari quidpiam vagum, vt apud omnes est in confesso, & nos ostendimus in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 2. Et quoniam debita merè naturalia supponunt completa essentialia; eo quòd prout iacet reipsa creatura, non verò aliter, ipsi conueniunt; & creatura non est, nec esse potest reipsa sine ijs, quæ sibi essentialiter debita sunt. Consequitur, omne excogitabile, debitum merè naturale creaturæ necessariò supponere existentiam actualem eius, non vtrunque, sed prout durantem in aliquo tempore determinato reipsa; eoque vel infinito à parte ante, seu carente principio, vel infinito, seu incipiente ab aliquo instanti. Vnde nisi creaturæ prout aliquo ex his modis duranti in tempore potuerit conuenire ratione sui debitum, siue ius merè naturale durandi ab æterno, tale debitum, siue ius simpliciter erit ei impossibile. Tamen si sit illi possibile debitum, siue ius naturale durandi in æternum; vt ex dicendis apparebit.

175 Ex his probo propositionem, scilicet, impossibile esse creaturam, cui sit ratione sui debitum naturaliter, ab æterno durare. Quia non potest id esse debitum alicui creaturæ ratione sui consideratæ præcisè secundum essentialiam; eo quòd rerum essentialis sumptis præcisè, independenterque ab existentia nihil est debitum naturaliter iuxta doctrinam statutam suppositione primà. Nec potest id esse debitum alicui creaturæ ratione sui prout existentis præcisè, atque adeò antecedenter, independenterque ab omni sui duratione in tempore; eo quòd aliqua duratio in tempore est illi essentialis, & ante impleta essentialia debita, siue iura non confurgunt in creaturis naturalia.

ralia iuxta dicta suppositione secundâ, Sed neque potest id esse debitum, alicui creaturæ ratione sui prout duranti in aliquo tempore. Ergo nullatenus potest id esse debitum alicui creaturæ ratione sui. Consequentia est bona: quia aliter, quàm ratione essentia præcisè, vel existentia præcisè, vel existentia prout duranti in aliquo tempore deberi quidpiam creaturæ ratione sui, excogitabile non est, vt patet. Duæ autem priores partes antecedentis ex duabus suppositionibus factis constant. Probo ergo tertiam posteriorem; nempe, non posse esse naturaliter debitum alicui creaturæ prout duranti in aliquo tempore, durare ab æterno. Nam vel tempus, in quo durat creatura, nullum habuit principium; & sic, quàm euidens est, durare ab æterno, non posse esse naturaliter debitum creaturæ prout duranti ab æterno: tam euidens est, durare ab æterno, non posse esse naturaliter debitum creaturæ prout duranti in tali tempore: cum durare in tempore nullum habente principium, & durare ab æterno, manifestè sit prorsus idem. Vel tempus, in quo durat creatura, incipit ab aliquo instanti: & sic non minus manifestum est, creaturæ prout in eo instanti, aut in quibusvis sequentibus duranti non posse esse naturaliter debitum, durasse ab æterno: quia illi prout sic est id impossibile: (quandoquidem ad præteritum non datur potentia iuxta vulgatum, certumque effatum, de quo nos in Pharo Scient. disput. 8. quæst. 4. proposit. 7.): repugnatque planè, esse alicui subiecto debitum, quod ipsi impossibile est. Ex quibus omnibus concluditur, nulli creaturæ ratione sui posse esse debitum naturaliter, durare ab æterno. Atque ita impossibile esse creaturam, cui sit ratione sui debitum naturaliter, ab æterno durare, vt nostra propositio fert.

176 Quam quidem varijs alijs argumentis conantur probare Recupitus, & alij vbi supra; sed quæ minus efficacia mihi videntur; ob idque illa prætermittō. Sicut &, quæ contrarij possunt opponi, vt pote quæ ex doctrinâ traditâ faciliè à quouis diluentur.

177 Verùm enim verò, licet creaturæ prout duranti in quouis tempore nequeat esse naturaliter debitum, durare ab æterno: quia ei prout duranti in tempore carente principio est id simpliciter necessarium, & ei prout duranti in tempore habente principium est id simpliciter impossibile; prout constat ex dictis; repugnatque manifestè, esse alicui merè naturaliter debitum id, quod eidem aut simpliciter necessarium, aut simpliciter impossibile est. At creaturæ prout duranti in quouis tempore bene potest esse naturaliter debitum, durare in æternum; (vti de facto Angelis, & alijs creaturis naturaliter incorruptibilibus debitum est): eo quod creaturæ prout duranti in quouis tempore, durare in æternum, neque est simpliciter necessarium: quia potest Deus in quouis alio futuro tempore illam destruere: neque est simpliciter impossibile; quia potest Deus durationem eius in infinitum prorogare.

Propositio 2.

178 Possibilis est creatura, cuius duratio à parte ante æterna connaturaliter possit debita esse ex suppositione alterius creaturæ potentis existere ab æterno.

Est certum. Quia, si Deus produxisset ab

æterno ignem, ex suppositione durationis eius æternæ à parte ante connaturaliter esset debita, duratio æterna à parte ante coloris comitantis semper substantiam ignis naturali necessitate. Similiter, si Deus produxisset ab æterno aquam, ex eius suppositione frigus aquæ connaturale connaturaliter deberet produci etiam ab æterno. Pariterque in similibus. Etenim eo ipso, quod ignis esset existens in omnibus instantibus tam collectiue, quàm distributiue sumptis totius præteritæ æternitatis, atque adeo in totâ ipsâ æternitate, proindeque ab æterno; naturaliter esset debitum, quod calor ipsi connaturalis existeret quomodo in omnibus instantibus tam collectiue, quàm distributiue sumptis totius præteritæ æternitatis, atque adeo in totâ ipsâ æternitate, proindeque ab æterno. Et idem est de frigore respectu aquæ, de cæterisque huiusmodi, vt est notissimum.

Ex quibus omnibus concluditur, non solum esse proprium Dei, & nulli creaturæ communicabile, habere æternitatem à se, & per essentiam, vt & alia attributa habet; non verò per participationem: sed etiam habere æternitatem sibi cum essentialiter, tum etiam naturaliter debitam ratione sui, qualem nulla creatura potest habere. Quamquam enim possibile sit, creaturam habere æternitatem, siue durationem virtutem infinitam, carentem ve principio, & fine: nulli tamen creaturæ ratione sui potest talis æternitas debita esse aut essentialiter, aut naturaliter, vt Deo debita est; prout constat ex dictis.

QUESTIO VII.

Verùm Deus titulo suæ æternitatis, aut alio simultaneam, intimamque coexistentiam haberet cum creaturis; tamen si illa ita extra omne tempus existerent, vt in nullo spatio temporali durantes essent.

Suppono cum communi ex dictis disput. 8. quæst. 6. omnino impossibile esse, quod creaturæ aliqua ita extra omne tempus existant, vt in nullo spatio temporali durantes sint. Ex hypothesi tamen, quod aliqua creaturæ existerent extra omne tempus, quærimus, an Deus nihilominus simultaneam coexistentiam cum illis haberet vel titulo suæ æternitatis, vel alio titulo.

Propositio vnica.

Ex hypothesi, quod creaturæ aliqua ita extra omne tempus existerent, vt in nullo spatio temporali durantes essent, arbitror fore, vt Deus simul haberet, & non haberet simultaneam, intimamque coexistentiam cum illis.

Haberet quidem. Quia Deus ratione suæ æternitatis, rationeque intimæ dependentiæ, quam creaturæ suapte essentia habent ab ipso, non

non potest non in omni hypothesi simultaneè, intimè, penetratiuèque esse coexistens omni creaturæ existenti, vt ex dictis in præcedentibus satis superque notum est. Aliunde verò ex hypothesi, quòd creaturæ aliquæ extra omne tempus, in nulloque proinde spatio temporali durantes existerent, Deus illis simultaneè, intimè, & penetratiuè coexistens esse non posset: quia Deus à suâ etiam æternitate ita habet existens esse in omni tempore, in omnique spatio temporali supposito, quòd illud sit, qua ratione est, vt extra omne illud nullatenus existens sit, prout constat ex dictis in presenti disput. tum quæst. illa 6. citata disput. 8. & est compertum, Deum extra omne tempus non existentem, sed tantùm intra illud, creaturis extra omne tempus, & non intra illud existentibus nequiquam posse simultaneè, intimè, atque penetratiuè coexistentem esse. Nec mirum, quòd data hypothesi, vtpote penitus impossibilis, duo secum ferat contradictoria simul vera. Cum id sit proprium omnis chymaræ impossibilis, vti à nobis in Pharo Scient. disput. 1. r. monstratum est. Recognoscatur doctrina latius tradita in simili disput. 6. quæst. 8., & suâ proportionem seruata, huc applicetur.

QVÆSTIO VIII.

Verùm Deus ratione suæ æternitatis intimè, penetratiuèque sit coexistens tum negatiuis rebus non existentibus, tum earum veritatibus quiditatiuis.

182 **Q**uæstio hæc breuissimè, facillimèque resolueda venit, suppositis dictis in præcedentibus, atque etiam dictis supra disput. 8. quæst. 7. & 8. Cùm enim ex dictis in præcedentibus constet, Deum ratione suæ æternitatis in omnibus partibus temporis vtrinque infiniti, quod imaginarium appellant, esse existentem, successiuè, quo passu nimirum illæ re ipsa successiuè fluunt, suum ve quale esse re ipsa habent: & consequenter non posse non esse illum, intimè, penetratiuèque coexistentem omnibus rebus in quibusuis partibus talis temporis existentibus, siue durantibus: eademque planè ratio sit de cæteris veritatibus seu positiuis, seu negatiuis in ipsis partibus temporis quo quomodo habentibus esse. Conscitur planè, Deum omnibus omnino veritatibus existentialibus negatiuis, & quiditatiuis absolutis, nec non conditionatis tam quiditatiuis, quàm existentialibus intimè, & penetratiuè ratione suæ æternitatis coexistentem, siue duratiuè præsentem esse, in ijs scilicet partibus prædicti temporis, in quibus illæ aliquo modo habentes esse, siue durantes, siue duratiuè præsentem sunt iuxta doctrinam stabilitam dictis quæst. 7. & 8. In quo amplius non oportet morari.

183 **V**num modò infero ex vniuersali doctrinâ datâ quæst. illâ 8. Deum non solum prout existentem dici cum proprietate esse in omni tempore, in omni ve spatio temporali. Sed etiam quiditatiuè conceptum cum præcisione ab existentia

in omni tempore, in omni ve spatio temporali dici posse esse. Tamen si loquitio hæc minis propria sit iuxta dicta ibi de correspondentia cum tempore veritatum quiditatiuarum rerum non existentium, aut etiam præscidentium ab existentia.

QVÆSTIO IX.

Qualiter differant inter se tempus, æternitas, & æuum.

184 **N**on est hic sermo de æternitate extrinsecâ Deo, hoc est de tempore, quod dicitur imaginarium, & æternitas appellatur: eo quòd nec principium habuit, nec finem habiturum est, atque ita vtrinque est infinitum. Nec sermo est de æternitate semiextrinsecâ Deo claudente directè in suo conceptu reali entitatem diuinam, de connotato verò dictam æternitatem extrinsecam, seu tempus infinitum vtrinque. Sed sermo est de æternitate intrinsecâ Deo ab ipsâ entitate diuinâ penitus indistinctâ.

185 Etenim compertum est, æternitatem extrinsecam Deo à tempore dicto imaginario vtrinque infinito in nihilo differre. A quouis autem tempore finito vel ab vtroque latere, vel ab alterutro, quod pars illius est, differre sicut totum integrale à parte integrante. A tempore verò reali finito, aut infinito differre, vt tempus imaginarium infinitum differat à reali finito, aut infinito. De quibus differentijs satis, superque constat ex dictis disput. 8. quæst. 2. Et tempus quidem siue imaginarium, siue reale, quod ab vtroque latere finitum est, absolutè dicitur tempus; quod verò aut à parte ante, aut à parte post est infinitum, æternitas à parte ante, aut à parte post nuncupatur.

186 Similiter compertum est, æternitatem semiextrinsecam Deo à tempore dicto imaginario vtrinque infinito, quod in suo conceptu reali claudit de connotato, vt totum essentialè à parte essentiali, siue diuersæ essentia differre. Quomodo autem differat à quouis tempore finito vel ab vno latere, vel ab vtroque, coque aut imaginario, aut reali, facillimè ex dictis potest vniuersaliter colligere.

187 Iam verò æternitas intrinsecâ Dei à quouis omnino tempore siue finito, siue infinito in eo differt, quòd ea indiuisibilis penitus, atque aded tota simul est; tempus verò quoduis diuisibile, & successiuum. Ab instanti verò indiuisibili temporis in eo differt talis æternitas, quod hæc per sui replicationem ad omnia tempora est extendibilis illud verò profus ad nullum; præter alias plures differentias ad rem magis materiales, quas habent. Quæ omnia ex dictis in præcedentibus satis conspicua, & nota sunt.

188 Sequitur dicendum de differentia æternitatis intrinsecæ Dei ab æuo, Pro quo est supponendum, æuum dici quamlibet durationem rei permanentis, quæ in tempore incipit existere, & in æternum est mansura, seu sine fine duratura, quales sunt Angeli, & animæ rationales, aliæque huiusmodi creaturæ, quæ ob id æternæ appellantur. Porro, qui nobiscum censent, omnem durationem creaturarum permanentium formam ipsis superadditam esse diuisibilem quoad extensionem

nem temporalem, & essentialiter successivam, suapteque essentialiter affixam, siue correspondentem determinato tempore, spatio ve temporali diuisibili, & essentialiter successivo iuxta doctrinam stabilitam supra disput. 8. quæst. 1. adeo, vt impossibilis sit duratio creata indiuisibilis, & per sui replicationem correspondens essentialiter tempore diuisibili, atque ita semel producta indefectibilis à Deo pro toto ipso tempore, vt in eadem disput. 8. quæst. 3. probauimus. Consequenter tenentur nobiscum pariter philosophari de æuo, vt pote quod duratio quadam est rei æuiterne in eo dumtaxat differens ab alijs similibus durationibus, quod habens principium caret sine. Cum tamen, qui ex aduerso putant, durationem rei permanentis non esse quidpiam ei superadditum, sed in ipsa rei substantia prout connotante tempus extrinsecum consistere, pariter debeant philosophari de æuo; nisi quod æuum semper debet esse duratio habens principium, &

carens fine, Quibus positis, facile erit cuique iudicare, quomodo æternitas intrinseca Dei differat ab æuo, stando in qualibet sententiâ de quiditate huius.

Quomodo autem æuum discriminetur tum à tempore, spatio ve temporali vtrunque infinito, quod æternitas Deo extrinseca dicitur; tum ab æternitate semiextrinseca Deo ex ipsius Dei entitate directè, ex ipsoque tempore, siue æternitate extrinseca de connotato coalescente; tum à quouis talis temporis parte siue infinità ab alterutro latere, siue finitâ ab utroque; tum denique à quouis tempore reali siue finito, siue infinito distincto ab ipso æuo; ex dictis in hac, & in præcedente disputatione de istorum omnium terminorum naturâ adeo facile quisque illos comparans poterit deprehendere, vt in eiusmodi comparatione minutius faciendâ amplius nobis non oporteat morari.